BUGACI BORÓKA ÓVODA-BÖLCSŐDE

BUGAC

HELYI PEDAGÓGIAI PROGRAM

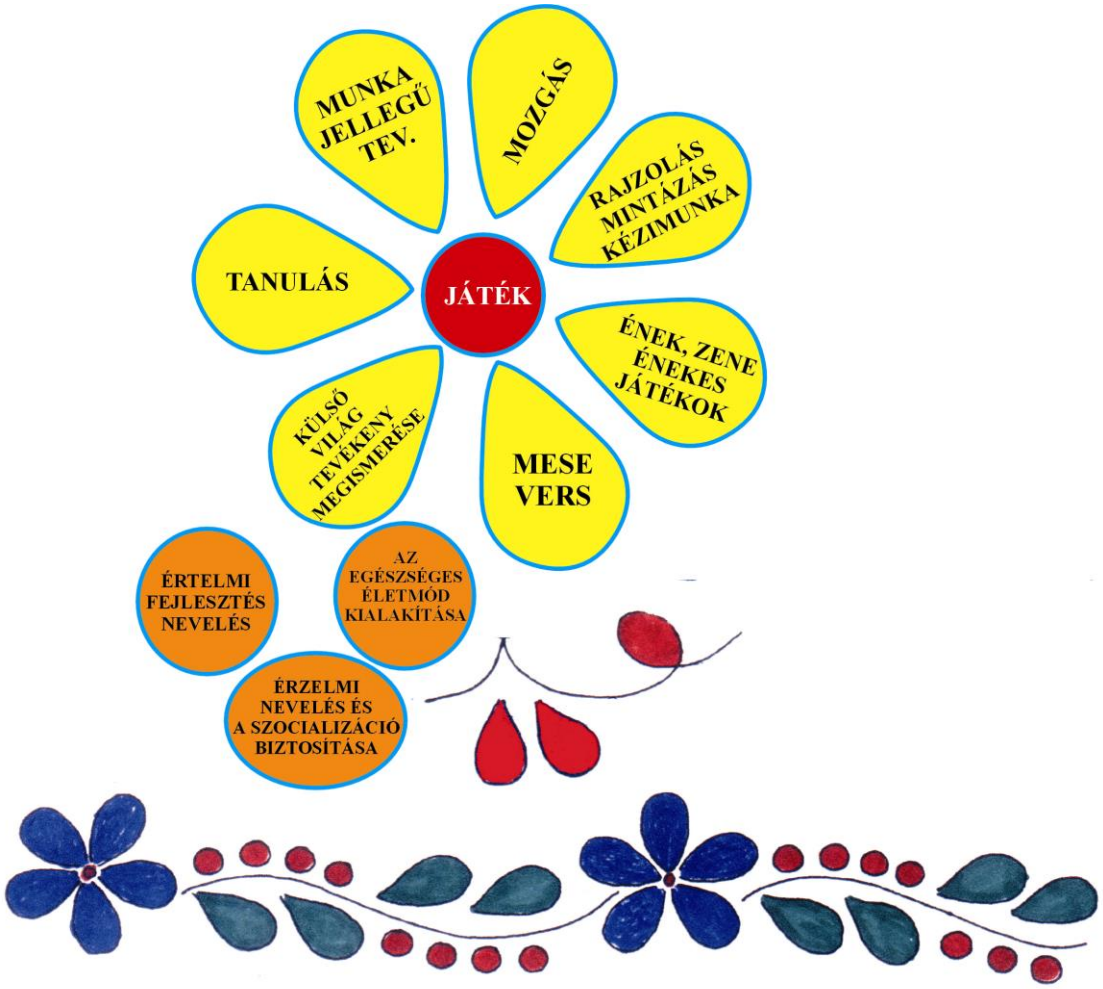

„Az embernek olyan műveltségét, testi-lelki kondícióit kell adni, hogy ura, s ne terméke legyen a maga teremtette világnak!”

(Németh László)

Hatályos: 2022.06.01

Tartalom

I. BEVEZETÉS 3
1.1. Az óvoda adatai 5
1.2. Az óvodánk környezete, arculata 6
1.3. Az óvoda szerkezetének bemutatása 8
II. A PROGRAM ALAPELVEI 8
2.1. Gyermekképünk 10
2.2. Óvodaképünk 11
2.3. Programunk rendszerábrája 14
2.4 Óvodai nevelésünk célja 15
III. AZ ÓVODAI NEVELÉS FELADATAI 16
3.1. Az egészséges életmód kialakítása 16
3.2. Az érzelmi, az erkölcsi és a közösségi nevelés 23
3.3.Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása 32
IV. EGÉSZSÉGNEVELÉSI PROGRAM 38
V. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉG FORMÁI 44
5.1. Játék 44
5.2. Mozgás 54
5.3. Tevékenységben megvalósuló tanulás 58
5.4. Munka-jellegű tevékenység 64
5.5. Verselés - Mesélés 67
5.6. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc 71
5.7. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka 75
5.8. A külső világ tevékeny megismerése 79
5.8.1. Környezetalakítás és környezetvédelem 85
5.8.2. Matematikai nevelés 87
VI. AZ ÓVODA SAJÁTOS FELADATAI 91
6.1. Gyermekvédelemmel összefüggő tevékenységek 91
6.2. Esélyegyenlőséget szolgáló intézkedések 94
6.3. Sajátos nevelési igényű gyermekek nevelése 96
6.4. Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek fejlődésének segítése 101
6.5. Tehetséges gyermekek nevelése, tehetséggondozás 102
VII. SPECIÁLIS SZOLGÁLTATÁSOK 103
VIII. AZ ÓVODA KAPCSOLATAI 104
8.1. A családdal, szülőkkel való kapcsolat, a továbbfejlesztés lehetőségei 104
8.2. Iskola, az óvoda és iskola közötti átmenet 108
8.3. Óvoda egyéb kapcsolatai 110
IX. AZ ELLENŐRZÉS ÉS ÉRTÉKELÉS RENDSZERE 112
9.1. Az óvoda irányítási- szervezeti felépítése, sémája 112
9.2. A pedagógiai munka dokumentációja, az óvodai csoportok és a gyermekek fejlődésének ellenőrzése, értékelése 112
9.3. Az óvónők munkájának ellenőrzése 113
9.4. Az intézmény szakmai dokumentációs rendszerének felépítése 114
9.5. A helyi Pedagógiai Program értékelése 115
X. A PROGRAM MEGVALÓSÍTÁSÁNAK FELTÉTELEI 116
10.1. Személyi és tárgyi feltételek 116
10.2. Nevelőmunka tervezése 119

XI. A GYERMEKEK FEJLŐDÉSÉNEK MÉRÉSE, NYOMONKÖVETÉSE.... 120
XII. A FEJLŐDÉS JELLEMZŐI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE 122
XIII. FELHASZNÁLT IRODALOM 124
XIV. LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK 124
XV. MELLÉKLETEK 127

I. BEVEZETÉS

Az 1999-es nevelési évtől a törvényi szabályozásnak megfelelően az intézmény a nevelőtestülete által készített, helyi program alapján működik.

A programunkba beépített néphagyomány, népszokások és ünnepközök, az évszakokhoz csoportosított tervezése az óvodai nevelés minden területén jól működik.

Programunkban megőrizzük az eddigi gyakorlatunk eredményeit és legjobb tapasztalatait. Nevelőtestületünk minden tagja azonosul az Alapprogramban megfogalmazott alapelvekkel. Pedagógiai Programunk biztosítja az óvodapedagógusok pedagógiai nézeteinek és módszertani szabadságának érvényesülését. Tiszteletben tartja a gyermekek érdekvédelmét. A gyermekek harmonikus fejlődése érdekében óvodai nevelésünk a sokszínűségre és a szakmai megújulásra törekszik.

Úgy érezzük, a gyermekek érzelmi biztonságban, szeretetben, sok élménnyel gazdagodva töltik napjaikat az óvodában. A szülők támogatnak céljaink elérésében, de az együttműködést fokozni lehet.

Nem utolsó sorban, mi magunk is törekszünk munkánk minél eredményesebb és magasabb színvonalú elvégzésére továbbképzés, önképzés formájában, a körülöttünk zajló változásoknak megfelelően. A változás hozta életre azokat a módosításokat is, melyeket programunkba be kellett venni.

Az óvodai nevelési program tartalmi követelményeinek újra szabályozása a korábbi rendelkezésekhez képest nagyobb hangsúlyt helyez a gyermekek differenciált fejlesztésére, és nem a felzárkóztatást tűzi ki célul, hanem a gyermek fejlődésének segítését. Ezek a finomítások is jelzik, hogy az óvodának nem az iskolák által támasztott követelményeket kell szem előtt tartaniuk, hanem mindent el kell követniük a gyermekek személyiségének fejlődése érdekében.

Az óvodai nevelés országos alapprogramjának változása újra magával hozta az óvodánk helyi programjának módosítását is, így 2013. szeptember 1-től ezeket figyelembe véve kell dolgoznunk.

Óvodánk pedagógiai programja a következő törvények, rendeletek figyelembe vételével készült:

a, 20/2012. évi. EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről, köznevelési intézmények névhasználatáról

b, 229/2012 (VIII. 28) Kormányrendelet a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról.

c, 326/2013 (VIII. 30) Kormányrendelet a pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról.

d, 363/2012.(XII. 17.) Korm. rendelet az óvodai nevelés alapprogramjáról

e, A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény

f, Az óvoda hatályos Alapító Okirata

- 15/2013. (II. 26) EMMI rendelete a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről.

Az intézmény alaptevékenységébe tartozó feladatok és kormányzati funkciók:
851020 Óvodai nevelés
091110 Óvodai nevelés, ellátás szakmai feladatai
086090 Mindenféle egyéb szabadidős szolgáltatás
091140 Óvodai nevelés, ellátás működtetési feladatai
096015 Gyermekétkeztetés köznevelési intézményben
104037 Intézményen kívüli gyermekétkeztetés
091120 Sajátos Nevelési Igényű gyermekek óvodai nevelésének, ellátásának szakmai feladatai
104060 A gyermekek, fiatalok és csalások életminőségét javító programok
107080 Esélyegyenlőség elősegítését célzó tevékenységek és programok

A változtatásokat elvégeztük a programban, ami munkánk még eredményesebb végzését szolgálja a gyermekek érdekében.

1.1. Az óvoda adatai

Az intézmény neve:	Bugaci Boróka Óvoda - Bölcsőde
Címe:	6114 Bugac, Béke u. 13.
Tel.:	76/372-520
Az intézmény tagintézménye:	Bugaci Boróka Óvoda – Bölcsőde
Címe:	6114 Bugac, Béke u. 13.
Tel:	76/372-520
Oktatási azonosító:	202101
Alapító szerve:	*Bugac és Bugacpusztaháza Intézményfenntartó Társulás*
Címe:	6114 Bugac, Béke u. 10.
Tel.:	76/575-100
Fenntartó szerve:	*Bugac és Bugacpusztaháza Intézményfenntartó*

Társulás

Címe: 6114 Bugac Béke u. 10.

Gazdálkodási jogköre: Önállóan működő költségvetési szerv. Fő szabályok a Társulási megállapodásban szabályozottak.
A szerv pénzügyi-gazdálkodási feladatait a Bugaci Közös Önkormányzati –Hivatal látja el.
Intézményi törzsszám: 337881

Óvodai csoportok száma: 4

Az óvodába felvehető maximális gyermeklétszám: 100 fő

1.2. Az óvodánk környezete, arculata

Bugac területileg nagy kiterjedésű település, ahol külterületen is élnek családok, ezért minden évben több gyermek „óvodabusszal” érkezik.

A községnek egy óvodája van, a falu központjában. 1964 óta működik, akkor 2 csoporttal nyitották Gyukics Antalné vezetésével. A gyereklétszám növekedése indokolta a bővítést. Így 1983-tól négycsoportos, 100 férőhelyes intézmény lett. *2008. szeptember 1-én a szülői igények figyelembevételével az óvodai csoportok száma 3 lett és 1 bölcsődei csoport indítására került sor. 2010. szeptember 1-jétől 1csoportszobával bővült intézményünk, amelyben különböző foglalkozásokat tudtunk tartani. 2016- tól Sószobaként is funkcionált.*

2019. szeptember 1-jétől a megnövekedett gyermeklétszám miatt csoportszobaként működik, így óvodánk 4 csoporttal működik.

A szülők többsége helyben talál munkalehetőséget, de sok családban az egyik, *vagy mindkettő* munkanélküli. Megélhetésük érdekében ezért állattartással vagy növénytermesztéssel foglalkoznak. Így gyermeküket 3 éves kortól óvodába, illetve 20 hetes kortól bölcsődébe adják.

Óvodánk nyitva tartása a fenntartóval együttműködve, a szülők munkahelyi igényeit figyelembe véve alakult ki. A gyermekek különböző időpontokban érkeznek az óvodába, ezért a napi életritmus kialakításánál az egyéni sajátosságokat vettük figyelembe, így a tízóraizást folyamatosan oldjuk meg.

A környezetünkben találhatóak erdők, a külföldiek által is gyakran látogatott Puszta a jellegzetes állat- és növényvilágával. Ebből adódóan nagy hangsúlyt fektetünk a környezet és a természet szeretetére, védelmére, megbecsülésére.

A néphagyomány ápolására falunkban egyre több közösség törekszik. Mi is az örömszerzésre építve ismertetjük meg a gyermekeket múltunkkal, népi szokásainkkal. Szeretnénk, ha minél több tapasztalatot szereznének a régi mesterségekről, játékkészítésről. A gyermekek és a szülők igényeinek megfelelően szervezzük a szakköröket (gyermektánc, kézimunka, foci stb.).

Az iskolába való átmenet megkönnyítése érdekében az iskolával kialakult jó kapcsolat folyamatos megtartására, bővítésére törekszünk. Olyan program keretében szeretnénk a ránk bízott gyermekeket nevelni, ahol sikeresen tevékenykedhetnek, alkothatnak a hátrányos helyzetű és a tehetséges gyermekek egyaránt, ahol megfelelő gondozást kap a speciális ellátást igénylő is (kisebb fokú sérülések, eltérő értelmi képesség, beszédhiba).

1.3. Az óvoda szerkezetének bemutatása

Óvodánk négycsoportos, 100 férőhelyes intézmény. A csoportok kialakításánál figyelembe vesszük a gyermekek létszámát, életkorát, a szülők kérését, a baráti – testvéri kapcsolatokat.
A folyosónk alkalmas az öltözés – vetkőzés elvégzésére, melyből 2 mosdó nyílik. Két udvarunk van a szabadban töltött játékra, melyet egy -nyáron jól hasznosítható- fedett „zsibongó" választ két részre. Ősszel, tavasszal a testnevelés foglalkozásokat is az udvaron tartjuk, télen vagy rossz idő esetén azonban a csoportszobában mozognak a gyermekek. Heti egy alkalommal átmehetünk az iskola sportcsarnokába.

Óvodánkban van nevelői szoba, iroda, szemléltető eszközöknek szertár. Egy olyan helyiség, amely alkalmas a különböző kézműves tevékenységek elvégzésére, szakkör, logopédiai és fejlesztési foglalkozások megtartására.

II. A PROGRAM ALAPELVEI

A mi gyermekközpontú programunkban olyan alapelveket fogalmaztunk meg, melyekkel arra törekszünk, hogy az óvodások szeretetben, érzelmi biztonságban, vidám légkörben, sok élménnyel gazdagodva töltsék napjaikat. Programunkba beépítjük a néphagyományt, népszokásokat, és így az ünnepkörökhöz, évszakokhoz csoportosítva tervezzük óvodai nevelésünket.

A következő alapelveket emeltük ki:

- A gyermeki, emberi személyiség tiszteletben tartása.
- Alapvető gyermeki jogok tiszteletben tartása, védelme.
- Mindennemű hátrányos megkülönböztetés mellőzése.
- A gyermekek mindenekfelett álló érdekeinek védelme.

- Érzelmi biztonságot nyújtó, derűs óvodai légkör biztosítása.
- A gyermekek szükségleteinek figyelembe vétele.
- *A gyermekek egészségének védelme.*
- A gyermekek otthoni környezetének megismerése.
- Az óvoda és a család együttműködése.
- *A hátrányos, halmozottan hátrányos és a tehetséges gyermekek* differenciált segítése.
- A gyermek játékhoz való jogának tiszteletben tartása.
- A játék tisztelete, védelme.
- Az óvoda nyitottsága.
- Stabil szokásrend kialakítása.
- Egységes nevelői hatások érvényesítése.
- Életkori és egyéni sajátosságok figyelembevétele.
- Egyéni és differenciált bánásmód alkalmazása.
- Az élethosszig tartó tanulás elfogadása.
- Óvónői mintaadás.
- A közösség nevelő hatásának érvényesülése.
- A nevelés, tanulás folyamatosságának figyelembevétele, érvényesítése.
- Demokratikus vezetési stílus alkalmazása.
- A gyermek és az óvónő közti pozitív érzelmi viszony kialakítása.
- Pozitív megerősítés alkalmazása, kényszerítés mellőzése.
- A gyermeki önállóság tiszteletben tartása.
- A környezet megismerésének, megszerettetésének és védelmének érvényesítése.
- Néphagyományok, szokások megismerése, megtartása.
- A sokoldalú, több érzékszervre ható tapasztalás érvényesítése.
- *Az egyenlő hozzáférés, az óvodai nevelés teljes személyi és tárgyi feltételeinek megkülönböztetés nélküli biztosítása.*

Az óvodai élet egészére a következőket tartjuk még fontosnak:

- szervezettség
- tervszerűség
- tudatosság
- fokozatosság
- rugalmasság
- tolerancia
- bizalom
- megújulás
- aktivitás
- őszinteség
- együttérzés
- segítőkészség
- következetesség
- játékosság
- hagyománytisztelet, szeretet
- komplexitás
- alkotó munka tisztelete
- igazságosság
- pontosság
- kitartás
- célszerűség

2.1. Gyermekképünk

„A gyermek olyan, mint a tükör.
A szeretetet nem kezdeményezi, de visszatükrözi.
Ha szeretetet kap, viszonozza azt, de ha nem kap szeretetet,
nincs mit visszatükröznie.”

(Ross Cambell)

A gyermekkép kialakításához ismerni kell a gondjainkra bízott gyermekek világát és egyéni személyiségüket. Meggyőződésünk, hogy a 3-7 éves életkor érzelmileg és értelmileg fogékony időszakában, egy gyermekközpontú értékrenddel hathatunk a felnövekvő kisgyermek cselekedeteire.

A gyermeki személyiségre úgy tekintünk, mint aki egyedi és megismételhetetlen. Fejlődését genetikai adottságok, az érés sajátos törvényszerűségei, a spontán és tervszerűen alkalmazott környezeti hatások együttesen határozzák meg. Ezek következtében a gyermekeknek életkoronként és egyénenként változó, testi és lelki szükségletei vannak.

Gyermekközpontú programunkkal boldog, élményekben gazdag, alkotni képes gyermekeket törekszünk nevelni.

Biztosítjuk minden gyermek számára, hogy egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelésben részesüljön, s meglévő hátrányi csökkenjenek.

Sokrétű, változatos tevékenységek során fejlődjenek képességeik, tudjanak bánni adottságaikkal, igényeikkel. Legyenek nyitottak, együtt érzők, tudják elfogadni a *különbözőséget,* tudjanak együttműködni, *koruknak megfelelő mértékben empatikusak, szolidáris játszótársak, csoporttársak óvodáskor végére.*

Legyenek ismereteik a múltról, jól kommunikáljanak. Érzelmi kötődésen keresztül becsüljék meg, védjék környezetüket.

Legyen kitartásuk céljaik elérése érdekében, látsszon rajtuk a kiegyensúlyozottság.

2.2. Óvodaképünk

A faluban lévő, egy óvodába fogadjuk a gyermekeket, alkalmazkodva a nagy külterületről járók lehetőségeihez. Óvodánk a gyermekek, családok igényeit feltárva, megismerve működik, fejlődik a természeti környezet figyelembevételével.

Megteremtjük azokat a lehetőségeket, ahol a gyermekek nyitottak lehetnek az új, a szép befogadására, megismerve, megtartva a múlt értékeit.

Az óvodáskorú gyermekek nevelésének elsődleges színtere a család.

Az óvoda pedagógiai tevékenységrendszere és tárgyi környezete biztosítja az óvodáskorú gyermekek fejlődésének és nevelésének legmegfelelőbb feltételeit. Az óvodában, miközben az teljesíti a funkcióit, (óvó-védő, szociális, nevelő-

személyiségfejlesztő) a gyermekekben megteremtődnek az iskolába való átlépés belső pszichés feltételei.
Célunk a gyermek környezettudatos magatartásának megalapozását segítő pedagógiai tevékenységrendszer és tárgyi környezet kialakítása is.

Ezt a szülőkkel együttműködve, a családi nevelés kiegészítőjeként kívánjuk megtenni a gyermekek mindenek feletti érdekének figyelembevételével.
A ránk bízott gyermekeket úgy neveljük, fejlesztjük, hogy a tevékenységek tartalma megfelel a gyermekek életkori és egyéni sajátosságainak, korunk változásainak.
A gyermeki fejlődésbe vetett bizalom, mint a pedagógiai optimizmus megvalósítása, a különbözőségek elfogadása, a diszkrimináció tilalmának érvényesítése. Hit a gyermek fejlődésében, a gyermek jelzéseire biztosított komoly figyelem. A nem könnyen érthető jelzések értelmezése, a mögöttük lévő szükségletek feltárása. A ki nem mondott, csak tünetekkel jelzett gyermeki segélykérés figyelmen kívül hagyásának megelőzése.

Biztonságot nyújtó, esztétikus környezet megteremtésével lehetőséget adunk egyéniségük kibontakoztatására.
A gyermek sokoldalú, harmonikus fejlődésének, személyisége teljes kibontakozásának támogatásával az iskolai beilleszkedés közvetett elősegítése a célunk.

Az óvodai nevelés leghatékonyabb eszközének, a szabad játék elsődlegességének biztosítására törekszünk.

Óvó-védő, szociális, nevelő-személyiségfejlesztő funkciónkat úgy valósítjuk meg, hogy a különböző tevékenységi formák azonos hangsúlyt kapjanak a gyermeki személyiség sokoldalú, harmonikus fejlesztésében, különös tekintettel a hátránnyal küzdők esélyének növelésére.

Olyan pedagógiai környezet kialakítása, ahol a befogadói attitűd természetessé válik, az óvodapedagógus, a nevelőmunkát segítő munkatársak, szülők, gyermekek számára egyaránt.

A befogadó közoktatási rendszer kialakításához való aktív hozzájárulásunk része a multikultúrális és interkultúrális szemléletmód és nevelési gyakorlat kialakítása.

A készségfejlesztésnek, a pedagógiai intézkedéseknek a gyermeki személyiséghez, kell igazodniuk.

A gyermekek érdekében az óvoda dolgozóinak kommunikációja, bánásmódja mintaértékű.

2.3. Programunk rendszerábrája

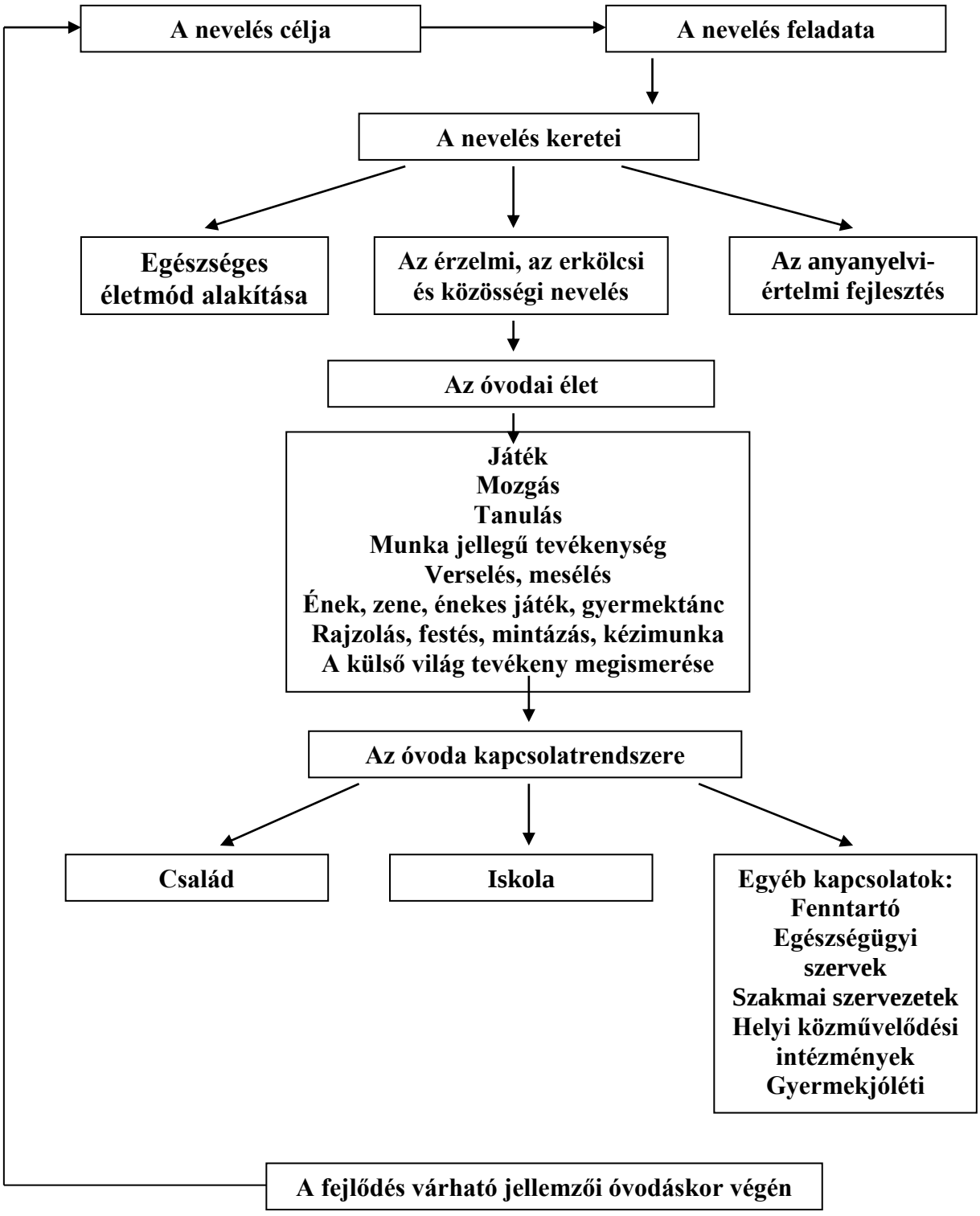

2.4 Óvodai nevelésünk célja

Nevelőtestületünk arra törekszik, hogy biztosítsuk az óvodások sokoldalú, harmonikus fejlődését, a gyermeki személyiség kibontakozását, *a hátrányok csökkentését,* az életkori és egyéni sajátosságok, az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével, ideértve a *kiemelt figyelmet igénylő és a* sajátos nevelési igényű gyermekek ellátását is.

Kiegészítjük és tiszteletben tartjuk a családi nevelést, erősítjük a meglévő hagyományokat, illetve megismertetjük őket az évszakokhoz kapcsolódó hagyományokkal, népszokásokkal.

A gyermekek élménygazdag környezetben, önálló gondolkodású, a másságot elfogadó, autonóm személyiséggé váljanak. A sokoldalú képességfejlesztés során játékos tevékenység közben a környezetre figyelő – védő életvitel elsajátítása, a környezethez való pozitív érzelmi viszony kialakítása.

Az anyanyelvi és kommunikációs képességek fejlesztése érdekében jelenjen meg a játékban az önkifejezés, a szereplési szükséglet lehetősége.
Alakuljon ki a környezetében való biztonságos tájékozódás képessége.

Olyan óvodai élet megszervezése, melyben sok a közös élmény, a közös tevékenység. A közös együttlétek során olyan erkölcsi tulajdonságokat erősítünk meg, mint az együttérzés, segítőkészség, az őszinteség, igazságosság, kitartás. Önmaguk és mások szeretetére, tiszteletére, megbecsülésére nevelés.
A biztonságérzet, szeretetérzet, a meghitt beszélgetések erősítik a gyermekek kommunikációs aktivitását.

III. AZ ÓVODAI NEVELÉS FELADATAI

Az óvodai nevelés feladata az óvodáskorú gyermekek testi és lelki szükségleteinek kielégítése, fejlődésének biztosítása.

Ezen belül:

3.1. Az egészséges életmód alakítása
3.2. Érzelmi, az erkölcsi és közösségi nevelés
3.3. Az anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

3.1. Az egészséges életmód kialakítása

Helye a nevelés folyamatában:

A kisgyermek szükségleteinek kielégítése a testi nevelésen kívül, hozzájárul az egész személyiség kialakulásához, jó közérzetük biztosításához, mely alapja a többi nevelési hatás érvényesülésének.

A családból érkező gyermekek az új környezetben, közösségben nehezen találják helyüket, betegesek. A beilleszkedést, az alkalmazkodást a dajkákkal megbeszélve segítő, türelmes magatartással, fokozatos beszoktatással segítjük. A környezethez való alkalmazkodás érdekében olyan szokás és szabályrendet alakítunk ki, amely leginkább megfelel a gyermekek egyéni fejlődésének.

Célja:

Alakuljanak ki olyan szokások a gyermekek testi – lelki szükségleteinek kielégítése során, melyek az egészséges életvitelhez szükségesek.

A szokások kialakítása során fejlődjenek folyamatosan az életkori és egyéni sajátosságoknak megfelelően, tekintettel a sajátos nevelési igényű gyermekekre is.

A gyermekek fejlődése legyen biztosítva a családok életmódbeli szokásaihoz alkalmazkodva, megismerve.

Feladata:

- Egészséges óvodai környezet biztosítása,
- Betegségek megelőzése és korrekciója,
- Egészségre nevelés, egészségügyi szokások, készségek, képességek elsajátítása.
- A gyermekek szükségleteinek figyelembe vétele az étkezés területén.
- A napirend kialakításánál a családok szokásrendjének figyelembevétele.
- A gyermekek fokozatos edzésének biztosítása.
- *A gyermek személyes belső környezetének, testi, lelki, szociális egészségének gondozása, környezettudatos magatartás megalapozásával az egészség fejlesztése, védelme.*
- *Speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása a megfelelő szakemberek bevonásával, a szülővel, óvodapedagógussal együttműködve.*

Az egészséges óvodai környezet biztosítása

Az egészséges életmód alakításának színtere a csoportszobák, a kapcsolódó helyiségek és az óvoda udvara.

A csoportszobába töltik a legtöbb időt a gyermekek, mely a játék, az étkezés és a pihenés helye is. A falak világos színűek, az ablakok nagyok, a mesterséges megvilágítás megfelelő. A folyamatos szellőztetés az ablakon keresztül történik. Az átlaghőmérséklet biztosítása érdekében termosztátot helyeztünk el.

A berendezési tárgyak

A gyermekek méretének megfelelőek. Természetes anyagokból készülnek – fa, vessző. A gyermek által használt eszközök, játékok, elérhető magasságban vannak a polcokon elhelyezve. Így önállóan levehetik, óvásunkban, tisztántartásukban részt vehetnek.

Az öltözőben, mely egyben folyosó is, a gyermekek ruhája, cipője, tornafelszerelése külön jellel ellátott helyen van. Itt vannak kifüggesztve csoportonként a családoknak szóló aktuális információk is.

A mosdóban a gyermekek jellel ellátott törülközőjük, fésűjük, fogmosó felszerelésük van, folyamatos tisztántartásukról gondoskodunk.

Óvodánknak tágas, változatos felületű udvara van. A füves udvarrészen szabadon hagytunk egy nagyobb részt a zavartalan labdajátékoknak, és mellette helyeztük el a különböző mozgásfejlesztő szereket (mászókák, hinta, csúszda, stb.). Ezek bővítésében a szülők is segítenek, folyamatos karbantartásukról gondoskodunk.

Az udvarunkat kettéválasztó „zsibongó" jó lehetőséget teremt az eső előli elhúzódásra, a nagy melegben hűvöst és helyet ad különböző szerepjátékoknak.
Két homokozó áll a földdel való játékhoz a gyermekek rendelkezésére. A homokot évente cseréljük, naponta lazítjuk.
A betonos részen kialakításra került egy „mini kresz pálya", ahol szívesen rolleroznak, kerékpároznak a gyermekek, közben az alapvető közlekedési szabályokat is elsajátíthatják.
Az egészséges, tiszta környezet biztosításához nélkülözhetetlen a napi takarítás, fertőtlenítés, az udvar locsolása, melyhez a tárgyi feltételeink adottak.

Betegségek megelőzése és korrekciója

Óvodába csak egészséges gyermek jöhet. A napközben megbetegedett gyermeknél fontos, hogy a betegség jeleit mielőbb észrevegyük, ha szükséges elkülönítsük társaitól, az elkülönített gyermeket gyengédséggel vegyük körül, értesítsük szüleit, súlyosabb esetben hívjunk orvost.

A veleszületett rendellenességek korai felmérése lehetővé teszi a mielőbbi korrekciót (nagyothallás, szemproblémák stb.). Szeretnénk megadni a rászoruló gyermekeknek az integrált nevelés lehetőségét.

A neurotikus tünetek, nevelési hibák, kedvezőtlen családi légkör, lelki megrázkódtatás hatására alakulnak ki. A leggyakoribb tünetek – a gyermek ingerlékeny, kapkodó, visszahúzódó, félénk, passzív, nem tudja figyelmét összpontosítani, esetleg agresszív stb. Ezek a gyermekek fokozott törődést, gondoskodást, szeretetet igényelnek, szükség esetén speciális szakember segítségét is igénybe vesszük.

Helyes testtartásra szoktatjuk a gyermekeket, rendszeres mozgással törekszünk a tartási rendellenességek megelőzésére. A lúdtalp megelőzése érdekében a lábboltozatot erősítő speciális gyakorlatokat végeztetünk a gyermekekkel, megfelelő lábbeli használatát kérjük, nyáron mezítláb játszanak. A rendellenességek, tünetek észlelése után a szülő segítségével keressük az okokat, megoldásokat a gyógyulás érdekében.

Egészségre nevelés, egészségügyi szokások, készségek, képességek elsajátítása

Az egészséges *testi* és szellemi fejlődés alapfeltétele a gondozás központi kérdése a gyermekek életkorának megfelelő életritmus kialakítása.
Az egyéni fejlődés, a helyes életritmus legjobban a folyamatossággal teremthető meg. A folyamatos játéktevékenységben is vannak azonos időpontban és intervallumban ismétlődő tevékenységek, események (étkezések, mindennapra testnevelés, levegőzés, pihenés).
Napirend, heti rend biztosítja a feltételeket a megfelelő időtartamú, párhuzamosan végezhető differenciált tevékenységek tervezésére, szervezésére. A napirend igazodik a különböző tevékenységekhez a gyermek egyéni szükségleteihez, tekintettel van a helyi szokásokra, igényekre. A tevékenységek közötti harmonikus arányok kialakítása, szem előtt tartva a játék kitüntetett szerepét.

N A P I R E N D

$6^{\underline{30}}$ – $7^{\underline{30}}$	Összevont csoportokban játék, szabadon választott tevékenység, busszal érkezők fogadása.
$7^{\underline{30}}$ – $11^{\underline{30}}$	Játék, kezdeményezések, szabadon választott tevékenységek, foglalkozások, levegőzés, séta, megfigyelések.
$8^{\underline{30}}$ – $9^{\underline{30}}$	Folyamatos tízóraizás
$11^{\underline{30}}$ – $11^{\underline{45}}$	Mindennapos testnevelés, edzés
$11^{\underline{45}}$ – $13^{\underline{00}}$	Ebéd, előkészületek a pihenéshez
$13^{\underline{00}}$ – $14^{\underline{50}}$	Ebéd után pihenés
$14^{\underline{50}}$ – $17^{\underline{00}}$	Uzsonna, szakkörök, közös játék, egyéb tevékenységek, busszal járók kísérése

A helyes életritmus a családokkal együttműködve, az egyéni sajátosságoknak megfelelően, a gyermek igényeit figyelembe véve alakítható ki, amire, mi is törekszünk.

A növekedés és fejlődés egyik legfontosabb feltétele a táplálkozás. A gyermekeknek az óvodában háromszori étkezést biztosítunk, kellő összetételben és elosztásban, ami a napi tápanyagszükséglet 65-70%-át fedezi. Az ételt az iskola konyhájáról kapjuk. Az étlapot a szülők tájékoztatására kifüggesztjük, így az otthoni étkezéseket ehhez tudják igazítani.

Étkezésnél figyelembe vesszük a gyermekek egyéni igényeit, szokásait. Új ízekkel fokozatosan ismertetjük meg őket. Tudjuk, mi a kedvenc ételük, mi az, amit nem fogyaszthatnak érzékenységük miatt.
A tízórai és az uzsonna idejét adott idő keretén belül maguk választhatják meg a gyermekek, a déli étkezés egyszerre történik.
Folyadék egész nap a gyermekek rendelkezésére áll. Az étkezéshez az ízléses, esztétikus megterítésben a gyermekek is közreműködnek, ami az igényességre, a kulturált viselkedésre készteti őket.

A gondozásnak kiemelt szerepe van, építjük kapcsolatunkat a gyermekekkel, segítjük önállóságuk fejlődését, együttműködünk a gondozást végző többi munkatárssal.

Kapcsolatépítés gondozás közben (összehangolt, sürgetésmentes munka, kommunikáció, érzelem kinyilvánítás stb.).

A testápolás a gyermekek tisztaság igényének, egészségügyi szokásainak megalapozását szolgálja. Az önkiszolgáláshoz szükséges készségek elsajátítását a felnőtt és a gyermek közötti meghitt kapcsolat segíti. Alkalmazkodunk a gyermek egyéni igényeihez, otthoni szokásaihoz, a családi és az óvodai gondozási szokásokat összehangoljuk.

A kézmosás lehetőségét nemcsak étkezésnél és WC-használatnál biztosítjuk a gyermekeknek, hanem szükség szerint bármikor. Fontos a napi többszöri fésülködés, az ebéd utáni fogmosás.

A helyes orrfújásra szoktatjuk a gyermekeket, papírzsebkendőt egyszeri használat után fedett szeméttárolóba dobnak. WC-re akkor mehetnek ki, amikor igénylik, az intim használat megoldott.

A gyermekek fokozatosan jutnak el oda, hogy önmagukkal, ruházatukkal, használati tárgyaikkal kapcsolatban is igényeljék a rendet, tisztaságot. Az egyéni fejlődési ütemet itt is figyelembe kell venni.

Az öltözködés a test védelmét szolgálja az időjárás változásaival szemben és a gyermeki önállóságot, ízlésvilágot alapozza.

A gyermekek ruházata az időjárás változásaihoz igazodik, a szülőktől kérjük a réteges öltöztetést.

A szülők biztosítják a csereruhát, cserecipőt, tartalék fehérneműt, tornaruhát, pizsamát.

A váltócipőnél kérjük, hogy ne saroknélküli és ne papucs legyen a lúdtalp megelőzése érdekében.

Az edzés során a gyermekek szervezete alkalmazkodik az időjárás változásaihoz, ellenálló képességük fokozódik. A délelőtti és a délutáni órákban is minél több időt töltünk a szabadban.

Az 5-7 évesek közül sokan tudnak kerékpározni, akik nem, azokat igyekszünk megtanítani.
Sok sétát, kirándulást szervezünk a környezetünkben, erdőkbe, dombokra, focipályára.

A pihenés, az alvás az egyéni igények kielégítésével a gyermekek fejlődéséhez szükséges. Lefekvés előtt a csoportszobát kiszellőztetjük. A gyermekek pizsamába öltözködve, ha igénylik kedvenc játékukat, személyes tárgyukat magukhoz véve fekszenek le. Elalvás előtt mindig hallanak mesét, éneket, ha kell, melléjük ülünk. Alvásra nem erőltetjük őket.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére

- Meg tanulnak önállóan tisztálkodni, törülközni, fésülködni, használják a körömkefét. Ebéd után fogat mosnak, a fogápoló szereket tisztán tartják, vigyáznak a mosdó rendjére.
- Az önkiszolgálást önállóan, biztonsággal végzik. Ha kell, segítséget nyújtanak társaiknak, felnőtteknek.
- Az evőeszközöket helyesen használják, tisztán étkeznek, kultúráltan viselkednek. Az esztétikus és higiénés szokásokat ismerik, alkalmazzák.
- Önállóan öltöznek, vetkőznek, vigyáznak ruháikra. Képesek megítélni, hogy fel- vagy levegyenek ruhadarabokat. Cipőjüket megkötik, letisztítják.
- Alakul igényük a maguk és környezetük gondozottságának, rendjének megteremtésére.

3.2. Az érzelmi, az erkölcsi és a közösségi nevelés

Helye a nevelés folyamatában

Az óvodáskorúgyermek jellemző sajátossága a magatartás érzelmi vezéreltsége. A személyiségen belül az érzelmek dominálnak, ezért nagyon fontos, hogy a gyermeket az óvodában érzelmi biztonság, *állandó értékrend, derűs* otthonos, szeretetteli légkör vegye körül.

Az érzelmi kifejezés egy része veleszületett, később a gyermek utánzás útján meg tanulja érzelmeit kifejezni és kezelni. Ezért nagy a család és az óvoda felelőssége a nevelés folyamatában.

Fontos feladat már az óvodában tudatosan törekedni a közösségben zajló folyamatok, a társas kapcsolatok és a közös tevékenység kibontakoztatására, a közösségi nevelésre. Mindez nem jelenti az egyén fejlesztésének mellőzését. A jó közösséget mindig egyéniségek alkotják, mégpedig olyanok, akik egyéni akaratukat, ambíciójukat, vágyaikat képesek a közösség keretein belül is megvalósítani.

Az óvodai közösség sikeres formálása esetén a közösségi tudat és magatartás mellett mások megbecsülése, a közös szokások, a hagyományok tiszteletben tartása is kialakul.

A közösségi életre felkészítésre, illetve a szociálisan hátrányos helyzetben lévő felzárkóztatására különösen nagy gondot fordítunk.

Célja:

- Alakuljanak ki a másság elfogadásához szükséges készségek.
- Alakuljanak ki a közösségi élettel kapcsolatos szokások.
- Alakuljon ki az együttműködés igénye és az ehhez szükséges készségek.

Feladata:

- Az érzelmi nevelés, *az erkölcsi és a közösségi nevelés* feltételeinek megteremtése:

A derűs, barátságos légkör kialakulására kell törekedni, mert ez ad a gyermek számára biztonságérzetet. A derűs alaphangulat tevékenységre serkent. A gyermekek tevékenységénél a folyamatosság érvényesül, kiküszöbölve az indokolatlan várakozási időt.

Az erkölcsi tulajdonságok, szociális készségek és képességek, attitűdök, azaz kompetenciák (együttműködés, önállóság, segítőkészség önkifejezés, önérvényesítés, önfegyelem, a közös értékek óvása, védelme, kitartás, akarat, feladat, szabálytudat, együttérzés, önzetlenség, figyelmesség stb.) fejlődéséhez, a szokások gyakorlásához szükséges tevékenységi és értékelési rendszer, interakciós kultúra biztosítása az értékrend megalapozása érdekében.
Az erkölcsi normarendszer megalapozásában a helyi program szellemiségével összhangban kiemelten fontos értékek hangsúlyozása.

A gyermekek közösségi életének színterei a csoportszobák és mindazok a helyiségek, amik ehhez kapcsolódnak, otthonosak, barátságosa. A berendezés és a díszítés összhangban van az óvodában, a gyermekek ötletei, igényei ezt formálhatják.

A csoportszobákban vannak kuckók, bensőséges zugok, leválasztott sarkok, melyek a csoportszobák családias jellegét, intimitását növelik. A gyermekek maguk is használhatják erre a célra a csoportszoba berendezési tárgyait, eszközeit, a játék végén a rendet visszaállítják.

Célunk, az iskolai beilleszkedés közvetett segítése a pozitív énkép, önbizalom, önfegyelem, önállóság, szabálytudat, kommunikáció, együttműködés formálásával, a szándékos tanulás iránti pozitív attitűd megalapozásával.

A derűs légkör megalapozza a gyermekek kötődését az óvónőjükhöz, az óvoda felnőtt dolgozóihoz, a gyermekekhez. Az óvoda dolgozói magatartásukkal a gyermekekhez, szülőkhöz való viszonyukkal elősegítik, hogy a gyermekek jól érezzék magukat, szívesen járjanak óvodába.

Modellértékű, befogadó attitűd, a különbözőségek elfogadásának természetessé tétele a gyermekek számára. A különbözőségek tisztelete, elfogadása, sajátosságainak megismerése, kezelése egymáshoz való alkalmazkodással, egyénhez igazított fejlesztéssel.
A nemi identitás kialakulásának támogatása mellett, a tradicionális nemi szerepek határainak tágítása, a sztereotípiák merevségeinek oldása (a fiú is sírhat, a lány is lehet határozottabb).

- Kapcsolatok biztosítása, elősegítése:
  A felnőtt és gyermek között létrejött érzelmi kapcsolat alapja munkánknak és a csoport egészére hatással van. Ezért fontos az érzelmi támaszt nyújtó, segítő nevelő attitűd.

  Az óvónő személyiségének modell értékével hat a csoportszerveződés folyamatára, serkentője a gyermekek egyéni fejlődésének. A gyermekek érzékenyen reagálnak érzelmeinkre, viszonyunk egy-egy gyermekhez hat a csoporton belüli kapcsolatokra. Ezért minden gyermekhez szeretettel, megértéssel, odaadással fordulunk.
  A gyermek-dajka kapcsolatot is a pozitív attitűd jellemezze.
  Az óvoda minden dolgozójának kommunikációja, bánásmódja minta értékű.
  A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekekre kiemelten figyelünk a segítés sajátos módjának megtalálása érdekében.

  A gyermekek érzik, majd értik, mit tartunk helyesnek, mit miért utasítunk el. Mindezt kifejezzük cselekvéseinkben, szavainkban. A gyermekek így

kezdetben érzelmileg, később belátás alapján azonosulnak azzal az értékrenddel, amelyet számukra az óvónőjük közvetít.

Segítsük a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeik fejlődését, a kortárs kapcsolatokban.

Az óvónő magatartása határozott, ugyanakkor barátságos, szeretetteljes, őszinte. A gyermekekkel igazságosan és differenciáltan, az egyéni sajátosságaikhoz igazodva kell bánni. Figyelembe véve a gyermek fejlettségét, jó szándékát, törekvéseit, de szem előtt tartva fejlesztésük feladatait is.

A felnőtt – gyermek kapcsolatában alapvető fontosságú, hogy az óvoda valamennyi dolgozója azonos pedagógiai nézeteket valljon, legyen toleráns, magatartása minta értékű.

Gyermek – gyermek közötti kapcsolat

Az óvónő minden gyermekkel bensőséges, jó kapcsolatot alakít ki. Ha a gyermekek jól érzik magukat a csoportban, akkor ez az óvodai gyermekközösség alakulásában az első eredmény.

Ahhoz, hogy a gyermek a csoport tagjának érezze magát, tapasztalnia kell, hogy őt számon tartják, hogy a csoportnak szüksége van rá, különösen fontos ez a sajátos nevelési igényű gyermekeknél.

A szocializáció folyamatában ügyelünk arra, hogy a gyermekek „én-tudata", „én-képe" megerősödjék a különböző tevékenységek során, és a kapcsolatokban differenciálódjék.

Egyetlen gyermek se tűnjön el észrevétlenül a csoportban.

El kell érnünk, hogy figyeljenek egymásra, legyenek képesek beleélni magukat más gyermekek helyzetébe. Ez elősegíti, hogy minden gyermek önálló, aktív személyként élje meg magát, hogy az „én és másik" elkülönüljön. Így elérhető,

hogy a gyermekek a csoportnak nem névtelen, hanem egyéni színekkel, tulajdonságokkal rendelkező tagjai lesznek.

A gyermekek között jelentkező konfliktusokat maguk próbálják megoldani, beavatkozni csak akkor kell, ha önmaga nem képes a megoldásra, ha a gyermek veszélyben van.

Segítjük az egymáshoz közeledő gyermekek tevékenységét, a barátságok kialakulását.

A kisfiúkban ébren tartjuk a férfi, a kislányokban a női tulajdonságokat. Bővítjük a nemekre jellemző vonásokat, öltözködésben, hajviseletben, előtérbe helyezzük a fiúknál a „férfias” a lányoknál a „nőies” megjelenést.

A KÖZÖSSÉGI NEVELÉS ALAKULÁSÁNAK SZÍNTEREI

Befogadás – beszoktatás

Az első találkozás az óvodával szinte minden gyermeknél alapvetően befolyásolja az óvodához fűződő későbbi kapcsolatát.

A megszokottól eltérő környezet, a szülőktől való elszakadás, az új helyzet sokszor nehéz feladat elé állítja a szülőt és az óvónőt egyaránt. A mi feladatunk, hogy végtelen türelemmel és szeretettel forduljunk az újonnan óvodába kerülő gyermek felé.

A szülő joga, hogy megismerje az óvoda nevelési programját, házirendjét. A szülő kötelessége, hogy gondoskodjon gyermeke testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges feltételekről, valamint az óvodai nevelésben való részvételről és a tankötelezettség teljesítéséről. Fontos, hogy a szülő is segítse elő gyermeke közösségbe történő beilleszkedését.

A beiratkozás után meghívjuk a szülőt a gyermekkel együtt, hogy nyáron látogasson el az óvodába, így pozitív élményeket vihet magával a gyermek. A nyár végén ismerkedési szülői értekezletet tartunk, ahol a beszélgetések során a szülők megismerkednek az óvónőkkel, az óvodai élettel, megbeszélik a családlátogatás időpontját, a gyermekek érkezésének idejét.
A gyermek igényeinek megfelelően fontos a kölcsönös megegyezés, a fokozatos beszoktatás kezdési időpontjában és menetében, valamint a szülő kérésének figyelembe vétele.

Az óvodába lépéshez barátságos, melegséget árasztó környezetet alakítunk ki kuckókkal, tevékenységet serkentő játékeszközökkel.
A gyermekeknek lehetnek kedves tárgyaik, eszközeik, melyekhez ragaszkodnak. Ezeket elhozhatják az óvodába is, biztonságérzetük erősítése érdekében.
A már óvodába járó gyermekeket új társuk elfogadására hangoljuk. A gyermekek biztonságérzetük tudatában várják és segítsék az érkező társukat.

Az óvodához szoktatás kezdeti időszakában mindkét óvónő a csoportban van. Szeretetteljes magatartással, a szülőhöz, gyermekhez elfogadó odafordulással segítenek a nehéz időszakban.
Az évközben érkező gyermekek fogadásában is ilyen körültekintéssel járunk el.

Együttlét a mindennapokban

A közösségi szokások előfeltételei annak, hogy a gyermekek beilleszkedjenek a közösségbe. Fontos, hogy a szokásokhoz pozitív érzelmek társuljanak, így a gyermekek felismerik szokások értelmét, ami viselkedésük szabályozójává válik.
A viselkedést megerősítő jelzések segítik, hogy meg tanulja értékelni saját és mások cselekedeteit, megtalálja helyét a csoportban.

A közösen átélt élmények a gyermekben az újra meg újra átélés vágyát erősítik meg, együttműködésre, alkalmazkodásra serkentik, az összetartozás érzését erősítik.
Lehetőséget nyújtunk, hogy a gyermekek gyakorolják azokat a viselkedési, udvariassági formulákat, amelyek a kapcsolattartáshoz, a csoportban éléshez szükségesek.

Tapintatos nevelői magatartással neveljük önfegyelemre, egyéni céljait a csoporthoz alkalmazkodva valósítsa meg.
Törekszünk a gyermekek megismerésére, mely segíti az egyéni bánásmód megválasztásában.
Teret engedünk az önkifejező és önérvényesítő törekvéseiknek.
A különleges gondozást, bánásmódot igénylő gyermekeket elfogadó szeretettel, példát mutató figyelemmel segítjük.

A gyermek természeti és társadalmi környezetével való kapcsolatának alakítása, a természet és az ember által létrehozott környezet megismerésére, az emberi munka, alkotások megbecsülésére, hagyományok ápolására nevelés. A környezettudatos magatartás megalapozása, az érzelmi viszonyulások, a környezettudatos cselekvési szükségletek, szokások, gondolkodás, értékrend, döntési képességek fejlesztésével. A környezettudatos cselekvési szükségletek, szokások megerősítése, az értékek belsővé válásának elősegítése érzelmi, motivációs hatásokkal, komplex tevékenységi rendszerrel.
A gyermekeket megismertetjük a szűkebb és tágabb környezettel, mely a hazaszeretet és a szülőföldhöz való kötődés alapja.

Óvodai ünnepnapok

A közös tevékenység a gyermek fejlődésének a serkentője. Távlatot jelent számunkra a közös készülődés, tervezgetés.

A távlatok, melyek örömforrások a gyermekek életében, közeli és messzebb távlatok is lehetnek, figyelembe véve a gyermekek életkorát és a csoport sajátosságait. Az örömteli közös tevékenykedés, a gyermekek szociális viselkedése maradandó hatást gyakorol. Ők is, alkalmanként a szülők is aktívan részt vesznek a készülődésben, a szervezésben.

Az ünnepek kiemelkednek az óvoda mindennapi életéből. A közös élmények erejével fokozzák a gyermekek közösséghez tartozását. Közel hozzák a szűkebb és tágabb környezet eseményeit.

Programunkban az ünnepnapokat bővítjük a népszokásőrző, hagyományőrző és a természetóvó jeles napokkal.

Az ünnepek, hagyományok a következő témakörökre oszthatók:

JELES NAPOK	**ÜNNEPEK**
Kisasszony nap Állatok világnapja Diófa ünnep Márton nap Katalin nap Erzsébet nap Borbála nap Takarítási világnap Gyertyaszentelő Balázs nap Mátyás nap Sándor, József, Benedek Víz világnapja Gyümölcsoltó Boldogasszony Föld napja Május 1. Flórián nap Fagyosszentek Madarak és fák napja Pünkösd	Szüret Mihály nap András nap Mikulás Luca-nap Karácsony Lakodalmas Farsang Gergely nap Húsvét György nap Vásár Anyák napja Gyermeknap Tanévzáró, ballagás
TÁRSADALMI ÜNNEPEK: Március 15. Idősek napja, Október 23.	

Az ünnepek, a hagyományok ápolása szempontjából nagyon fontosak, hiszen kultúránk megismerésére adnak lehetőséget. Az ünnepek egy része csoportonként kerül megvalósításra (sütés, díszítés, ajándékkészítés), más részük az egész óvodára kiterjed (bábelőadás, kirándulás).

A jeles napok ismétlődésével a gyermekeket motiválja az újra átélés vágya, felidézik emlékeiket, tudják, mire készüljenek. A visszatérő ünnepnapok biztonságot, megnyugtató eligazodást jelentenek, erősödik a gyermekekben a valahova tartozás érzése.

Az ünnep fényét, hangulatát emeli a feldíszített óvoda, a dolgozók ünnepi öltözéke a meglepetések (báb, dramatizálás, ének).

Az ünnepek csak a szülők együttműködésével lehetnek igazán eredményesek, ezért figyelembe vesszük javaslataikat, tiszteletben tartjuk a család ünnepeit. Lehetőleg kerüljük a gyermekeket megterhelő, szorongást keltő szerepléseket.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- Kialakul, megerősödik az „én-tudata". Képesek odafigyelni egymásra, az együttműködésre. Szívesen tevékenykednek együtt, elfogadják és betartják a tevékenység által megkívánt magatartási formákat.
- Érdeklődnek egymás iránt. Észreveszik, hogy kinek miben van szüksége segítségre.
- *A jó és a rossz cselekedetek közt különbséget tudnak tenni, törekednek a jóra.*
- *Viselkedési szabályokat, normákat, igyekeznek betartani.*
- Türelmesen meghallgatják a felnőtteket, társaikat.
- Tudják, hogy összetartoznak, örülnek a közösen átélt sikereknek.
- Bíznak önmagukban és társaikban.
- Udvariasak a felnőttekkel, társaikkal szemben, az illemhez tartozó szokásokat betartják pl. köszönés, vendégfogadás, étkezés.
- Elfogadják társuk másságát. Késleltetni tudják szükségleteik kielégítését.
- Szabályokhoz alkalmazkodnak. A megkezdett feladatot befejezik.

3.3.Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Helye a nevelés folyamatában:

A gyermekek egytől négy-öt évet tölthetnek az óvodában. Ezek az évek számukra meghatározóak érzelmileg, értelmileg és még sok más szempontból is.
Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósul.
Az értelmi képességek kibontakoztatása, az önálló, alkotó, az aktív gondolkodás alapjainak lerakása nagyon fontos az óvodai évek alatt.

A gyermek érzékszervein keresztül, tapasztalati úton ismeri meg az őt körülvevő világot. Az átélt közös alkotó tevékenységek fejlesztik a gyermek értelmi képességeit.

Célja:

Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés, a kommunikáció különböző formáinak differenciált fejlesztése a nevelőtevékenység egészében.

A gyermekek olyan ismereteket, jártasságokat, készségeket sajátítsanak el, értelmi képességeik úgy fejlődjenek, hogy az élet változó helyzeteiben jelentkező feladatokat meg tudják oldani, tudjanak eligazodni a világban.

- Alakuljon ki és fejlődjön kreativitásuk.
- Alakuljanak meg az önálló ismeretszerzés, véleményformálás és kifejezés készségei.
- Alakuljon ki a pozitív megerősítés iránti igény, a kényszerítés mellőzése.
- Fejlődjön tevékenységük eredményének reális értékelése.
- Alakuljon kommunikációs készségük – mintaadás.

Feladata:

- *a gyermekek természetes beszéd és kommunikációs kedvének fenntartása, ösztönzése beszélő környezettel*
- *a beszédészlelés, beszédértés, szóbeli emlékezet fejlesztése*
- *szókincs (relációs és általános) gyarapítása, szófaji gazdagság megalapozása*
- *folyamatos, összefüggő, tiszta beszéd, nyelvi kifejezőkészség kialakítása, nyelvi készség (társalgási, elbeszélő, vagy összefüggő beszéd) fejlesztése. Kommunikációs (verbális, nem verbális) jelzések felismerésének, használatának gyakorlása, egyéni bánásmód, differenciált fejlesztés alkalmazásával*
- *együttműködés a logopédussal és a családdal a megelőzés és a korrekció területén*

- *a szociokulturális háttér figyelembe vételére épülő differenciált készség-képességfejlesztés megvalósítása*
- a valóság megismeréséhez, összefüggéseinek feltárásához szükséges képességek harmonikus fejlődésének biztosítása
- ezek a képességek: érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás fejlesztése és *az alkotóképességé*
- A tevékenységek során gyakori sikerélményhez juttatás, saját teljesítőképességének megismerése.
- *modell értékű kommunikáció, bánásmód*
- *kiegyensúlyozott légkör biztosítása*
- *önkifejező, önérvényesítő törekvéseknek a segítése.*
- *A nem magyar állampolgárságú gyermekek egyéni fejlesztése magyar nyelvvel való ismerkedése során.*

A fejlesztés tartalma:

A két feladat egységben valósul meg az óvodai nevelésben, hisz a megismerés egész folyamatát, az egész embert fejlesztjük.

Óvodába érkező gyermekeknél a játéktevékenységeken keresztül megismerjük a gyermekek egyéni sajátosságait.

Megfigyeljük, ki mivel foglalkozik, mi érdekli, milyen ismeretekkel, tapasztalatokkal rendelkezik. Ezt követően a megismerési funkciókat gyakoroltatjuk.

A gyermek meglévő tapasztalataira, élményeire építés a kompetencia alapú nevelésben, -melyből mi is veszünk át a programunkba- többet jelent, mint a hagyományos óvodapedagógiában. Nemcsak az óvodapedagógus által tervezett téma és a gyermekek előzetes tapasztalatainak, élményeinek összekapcsolását, illetve a differenciálásra való felkészülést jelenti, hanem azt is, hogy az óvodapedagógus a gyermekek tapasztalataiból, élményeiből kiindulva, velük együtt választ témát, projektet. A módosított program a különböző

élethelyzetekben való gyakorlást, az életkori sajátosságoknak megfelelő cselekvéses tanulást emeli ki az óvodapedagógus által irányított tanulási formák közül.

3-4 éves korban elsősorban a következő képességeket fejlesztjük: - érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, képzelet, *alkotóképesség.*
Ezt szolgálják a gyakorló játékok, manipulációs játékok, a helyszíni megfigyelések alkalmával a sokrétű tapasztalatszerzés.

Iskoláskor felé a hangsúly a gondolkodás, ok-okozati összefüggések irányába tolódik el. A gyermekekben kialakítjuk azt a képességet, hogy a környező világ dolgaiban összefüggéseket keressenek, rendszert átvegyenek, illetve maguk is alkossanak pl. téli tapasztalatszerző séta.

- 3-4 éves korban hideg, csapadék
- 4-5-6 éves korban az időjárás változásainak hatása a természetre, állatokra, évszakváltás stb.

A helyes fogalmak kialakításához a tárgyak elemzése (analízis) és az egyes elemek összekapcsolása egésszé (szintézis) vezet. Az elemzőképességet segíti, ha nemcsak szavakban, hanem a gyakorlatban is konkrétan megtapasztalják az adott tárgy vagy jelenség tulajdonságait.
Különböző egyszerű kísérletek végzése (pl. víz – jég – víz).

A helyes gondolkodás feltétele, hogy a gyermekek tudjanak összehasonlítani, meglássák a dolgok közötti hasonlóságokat és különbségeket. A gyermekek gondolkodásának legfőbb mozgatója az érdeklődésük fenntartása.
Ahhoz, hogy a probléma megoldására való kedv és képesség kialakuljon a gyermekben, az kell, hogy önállóságukat tiszteletben tartsuk, és minél több lehetőséget biztosítsunk ismeret- és tapasztalatszerzésre. Minél többet lát és tapasztal, annál tágabb lesz érdeklődési köre, annál inkább meglát problémákat, és igyekszik, azokat megoldani.

Valamennyi értelmi képesség, különösen a képzelet és a kreativitás fejlődését elősegítő ösztönző környezetet biztosítunk.

Az értelmi fejlődés érdekében sok játékos, mozgásos tevékenységet és sokoldalú tapasztalatszerzést kell kezdeményeznünk. Minél több tevékenységet, lehetőséget biztosítunk, annál több mindent fedeznek föl, ismernek meg, egyre nagyobb lesz érdeklődésük és tudásvágyuk.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- Érzékelő funkciók épek (látás, hallás, szaglás stb.).
- Belső érzékelés (mozgás, egyensúly) megfelelően működik.
- Érthetően, folyamatosan beszélnek, gondolataikat életkoruknak megfelelő tempóban és hangsúllyal tudják kifejezni.
- Különböző mondatszerkezeteket, mondatfajtákat alkotnak.
- Végig tudják hallgatni és megértik mások beszédét.
- Képesek együttműködésre és kapcsolatteremtésre felnőttekkel és társakkal.
- Kialakult tér- és időészlelésük.
- Önkéntelen figyelmük a szándékos és tartós figyelem felé halad, megfelelő motiváltsággal kellő ideig tart.
- Sokoldalú tevékenységük során formálódik és tökéletesedik megfigyelőképességük.
- Képesek megértésen alapuló emlékezésre, tudatos emlékezetbe vésésre.
- Különbséget tesznek a valóság és a képzelet világa között.
- Meglátnak dolgok közötti összefüggéseket, a tárgyak lényegtelen tulajdonságaitól el tudnak vonatkoztatni, lényeges jegyek alapján általánosításokra képesek.
- Ok-okozati összefüggéseket felismerik.
- Tapasztalataik, ismereteik alapján az önálló problémamegoldás felé haladnak.

A különleges gondozást, nevelést igénylő gyermekek esetében speciális szakember segítségét, vagy nevelési tanácsadó, szakértői bizottság vizsgálatát kérjük.

A migráns gyermekek nevelése

Migráns gyermek az a gyermek, akinek családja nem magyar állampolgár, aki hazáját bizonyos okok miatt elhagyni kényszerült és hazánkban tartózkodik. Egyre több gyermek van jelen a magyar közoktatásban, aki hazánkban él és nem magyar állampolgár. Ez új feladat elé állítja az óvodákat.

Külön célként határozzuk meg a következőket:

óvodai nevelésünk

- tiszteletben tartja a gyermekek kulturális identitását és a nevelő munkában épít rá,
- biztosítja a gyermeke számára a társadalomban való aktív részvéthez szükséges ismereteket, készségeket, kompetenciákat.

Célunk elérése érdekében szükséges:

- megfelelő pedagógiai módszerek kialakítása
- a megfelelő nyelvi kommunikációs eszközök kifejlesztése, alkalmazása
- az óvodapedagógusok megfelelő képzése (nevelés, kulturális igények tudatos ismerete)
- a gyermekek, az óvodai dolgozók és a szülők aktív, megértő együttműködése.

Külön alapelvként határozzuk meg a következőket:

- A migráns gyermekek a magyar gyermekekkel azonos feltételek mellett vehetik igénybe az óvodai nevelést.
- **Az emberi méltóság elismerése és tiszteletben tartása** minden migráns kisgyermeket megillet.
- **Az esélyegyenlőség és az egyéni bánásmód** elvét az ő nevelésük során is érvényesítjük.
- **Biztosítjuk az önazonosság megőrzését, erősítését, az emberi jogok és alapvető szabadságok védelmét.**
- **A gyermek érzelmi biztonságának** megteremtése.

IV. EGÉSZSÉGNEVELÉSI PROGRAM

„Az élet meghosszabbításának titka, hogy meg ne rövidítsük!”

(Móra Ferenc)

Bevezetés

Az új ágazati szabályozás – mind rendeleti, mind törvényi szinten – kiemelt figyelmet kíván fordítani a gyermekek egészséges tanulóvá, felnőtté történő nevelésére.

Tekintettel arra, hogy az óvodában az egészséges életmódra nevelésre kiterjedő tartalom az Alapprogram (363/2012. (XII. 17.) keretszabályaiból eredendően kötelező elem, maga az egészségfejlesztéssel kapcsolatos tartalom kiegészítése, annak strukturális szintű átgondolása, összehangolása indokolt a 20/2012. (VIII.31.) EMMI-rendeletben foglalt elvárásokkal.

A miniszteri rendelet 128.§ (2.) bekezdése alapján az óvoda által **teljes körű egészségfejlesztési folyamatot kell** működtetni, melynek eredményeként a pedagógusok

- az óvodában végzett tevékenységet,
- a helyi pedagógiai programot és szervezeti működést,
- a gyermek és a szülő részvételét az intézmény életében

úgy befolyásolják, hogy az **a gyermek egészségi állapotának kedvező irányú változását** idézze elő,

A teljes körű egészségnevelés célja, hogy az óvodában eltöltött időben minden gyermek részesüljön

- a teljes testi-lelki jóllétet, egészségét, egészségi állapotát hatékonyan fejlesztő,
-az óvodai mindennapokban rendszeresen működő egészségfejlesztő tevékenységekben.

Ezért kiemelt figyelmet kell fordítani az ezzel összefüggő feladatokra.

Az óvoda teljes körű egészségfejlesztéssel kapcsolatos feladatait **koordinált, nyomon követhető és mérhető, értékelhető módon kell megtervezni** a helyi pedagógiai program részét képező **egészségfejlesztési program keretében.**

Az egészségnevelés célja:

- A növekedés, a súlygyarapodás feleljen meg az életkornak, az egyéni alkatnak.
- A gyermekek szervezete legyen egészséges, ellenálló és alkalmazkodó képes, mozgásuk legyen összerendezett.
- Érzékszerveik fejlettsége tegye őket képessé a differenciált érzékelésre.
- A gyermekek rendelkezzenek önmaguk számára és a közösségi együttéléshez szükséges kulturált egészségügyi szokásokkal.
- Idegrendszerünk egészséges fejlettsége járuljon hozzá kiegyensúlyozott, derűs, félelemmentes magatartásukhoz.

Az egészségnevelés feladatai:

Az egészség védelme, ápolása a mindennapos nevelői gyakorlat szerves része.

- Alapfeladatunk a gyermekek testi-lelki szükségleteinek kielégítése. Kiemelt odafigyelés a testápolásra, helyes táplálkozásra, öltözködésre, levegőzésre, mozgásra, nyugodt pihenésre.
- Helyes életritmus hangsúlyozott kiemelése, a szülőkkel egységes szemlélet kialakítása, megerősítése.
- Mozgásigény kielégítése, edzettség állóképesség fokozása.
- Speciális babzsák, labda, karikagyakorlatok összegyűjtése.
- Tartásjavító gyakorlatok beépítése a foglalkozások anyagába. Bemutató foglalkozás tartása.
- Folyamatos kapcsolattartás az egészségügyben dolgozókkal (orvos, védőnő, szájhigiénikus)
- Egészséges étrend összeállítása érdekében folyamatos kapcsolattartás a konyha képviselőjével.(korszerűbb ételek bevezetése, pl: magvas kenyér,

korpás pékáru, halfasírt, szezámmagos pogácsa, ananászos csirkemell…stb.)

- A délutáni speciális mozgáslehetőségek körének kibővítése. Ovis-tánc, ovis-torna, ovi foci, néptánc. Ezek a mozgáslehetőségek tovább javítják a gyermekek koordinációs képességét, testtartását, mindenképpen örömteli időtöltést jelentenek.
- Az EU-szabványnak megfelelő mozgásfejlesztő játékok körének kibővítése az óvónők javaslatainak figyelembe vételével.
- A mozgáslehetőség bővítéséhez további jó lehetőséget biztosít az udvarunkon a trambulin.

Állapotfelmérés

A következő területek felmérésére minden tanév elején sor kerül:

- Testi egészség:
  - Szervi problémák
  - Allergiás gyerekek
  - Mozgáskorlátozottak
  - Gyógyszerérzékenység
  - Túlsúlyos vagy kórosan sovány gyermek
  - Fogászati szűrővizsgálat ősszel
  - Gyógytestnevelésre járók
- Lelki egészség:
  - Hangulati állapot (közérzet, elégedettség)
  - Terheltség
  - A gyermek óvodához fűződő viszonya
- A gyermekek szociális helyzete:
  - Állami gondozott
  - Hátrányos helyzetű
  - Veszélyeztetett
  - Nagycsaládos
  - Gyermekét egyedül nevelő
  - Segélyre, támogatásra szoruló

Helyzetelemzés

Az állapotfelmérés eredményeire támaszkodik. Minden évben megtörténik a nevelési év elején a fenti szempontok alapján és ennek az eredménye kerül be az Egészségnevelési éves tervbe, melyet a vezető is megjelöl a munkatervében, és év végén értékeli is azt.

Egészségnevelési programjaink

a) Egészségvédő alapismeret-bővítő programok

- A test felépítésének (topográfiájának) szemléltető programja
- A szervezet működését megismertető programok
- A bőr és érzékszervek működését bemutató programok
- A szív működését, "munkáját" bemutató programok (a Szív kincsesláda c. alternatív program)
- Játékos formák a szervezet működésének megfigyelésére (sajátmagán és óvodás társán)
- Ismeret- és tapasztalatszerző gyakorlatok a szervezet fizikai teljesítményéről, az elfáradásról és a pihenésről
- Élelmiszerismertető programok (játékos ételkészítés, elárusítás, vendéglátás).

b) Egészséges életmód-fejlesztő programok

- Személyi higiénés, testápolási program
  - A személyi tisztálkodást készséggé fejlesztő játékos program.
  - A fertőző betegségek elkerülését célzó szokásalakítás.
  - Fogápolási és szájhigiénés program

- Egészséges öltözködési program
  - Önálló öltözködés szokássá alakítása.

- Ruhaviselés, ruhaváltás, rendben tartás gyakorlata

- Az egészséges táplálkozást propagáló programok
  - Ételválogatási, élelmiszer-válogatási játékprogram.
  - Kulturált étkezés (vendéglátás) gyakorló programja.
- Gyermekbaleset-megelőzési program
  - Veszélyhelyzeteket felderítő (megfigyelő) gyakorlatok.
  - A közlekedési szabályok játékos gyakorlása.
  - Az óvodai balesetek megelőzésének gyakorlása (csoportszoba, tornaterem, mosdó, udvar veszélyeinek "feltérképezése")
- Óvodai mozgásprogramok fejlesztése
  - Szabadidős mozgásprogramok az óvodai életben.
  - Mozgásos játékok bővítése.
  - A szabadban való tartózkodás mozgásprogramjai (edző mozgások, udvari játékok, séták, kirándulások egészségvédő programjai).
  - Játékos láb- és tartásjavító torna.

c) Környezet higiénés programok

- Az óvoda épületének és környékének higiénéje.
- A foglalkoztató termek, csoportszobák higiéniájának, díszítésének, otthonossá tételének, virágosításának mozgalma.
- Az óvoda udvarának higiénéje, udvari játéklehetőségekkel való felszerelésének mozgalma.
- Az óvoda balesetveszélyeinek kiiktatása (rendszeres ellenőrzése).
- Az óvodásgyermekek környezetvédő programja.
- Csoportszoba szépítési, virágosítás mozgalma.
- Növény- és állatgondozás.

d) Óvodai pszichohigiénés programok

- Napirend-, életrend alakító programok.
- A rendszeres takarítás, rendrakás, kiszolgálás propagálása.
- A délutáni szabadidő programja.

- Növénygondozó, kiszolgáló munka az óvodai csoportokban.
- A szokásbeli rendellenességű gyermekek segítő programja.
- A funkcionális zavarok kezelési programja óvodában.
- Az érzelmi élet zavarainak feloldási programja.

Sajátos nevelési igényű, speciális gondozást, korrekciót igénylő gyermekek segítő programja:

- Beszédhibások szűrése, logopédiai gondozása.
- Érzékszervi, mozgásszervi fogyatékosok óvodai gondozása.
- Beutalási rend kialakítása nevelési és egészségvédő tanácsokkal
- Az önálló védőnői tanácsadás igénybevétele.
- Családsegítő Központok igénybevétele, családterápia, Nap Segítőszolgálat.

e) Szülői egészségnevelési programok

- Szülői értekezletek egészségnevelési programjához helyi alapprogram készítése korcsoportonként.
- Tömeges rendezvények szülők és gyermekek számára.
  - Családi egészségnapok, kirándulás
  - Óvodai egészségnapok
- Szülők egészségnevelési tájékoztatása
  - Óvodai "nyílt napok"
- Óvodai egészségnapok szervezése
  - Egészségpedagógiai videofilmek bemutatása a szülők részére
  - Szülők számára egészségnevelési kiadványok, tájékoztatók ajánlása, terjesztése.

f) Az egészségnevelési módszerek és eszközök továbbfejlesztése

- Alternatív óvodai egészségvédő programok népszerűsítése
  - a "Szív kincsesláda" program résztvevőinek szélesítése,
  - a „Dohányzást megelőző program” népszerűsítése,

- egyéb, konfliktuskezelő programok kidolgozása egy-egy nevelési problémára,

- Újabb szemléltető és gyakorló eszközrendszer meghonosítása
  - az egészséges életmódot propagáló eszközök, felszerelések, kiadványok, játékok készíttetése,
  - módszertani tapasztalatcsere, bemutató rendezése.

g) Az egészségügyi dolgozók bekapcsolása az óvodai programba

- Az óvodai egészségnevelés tartalmi - módszertani kérdéseinek elemzése az óvoda orvosával és védőnőjével közösen.
- Az óvónő és a védőnő együttműködésének szervezetté tétele, az egészségügyi és iskolaérettségi vizsgálatok előkészítése, és az eredmények felhasználása a mindennapos nevelőmunkában.
- Gyermekorvosi és védőnői előadás és tanácsadás a szülői értekezleteken.
- Az orvosi, és (önálló) védőnői tanácsadás szélesítése, szervezetté tétele.

V. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉG FORMÁI

5.1. Játék

Helye a nevelés folyamatában:

A játék a kisgyermekkor legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége, az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze.

A gyermek tapasztalatait, élményeit játssza el sajátos, gyakran átalakított formában. Bármelyik élménye játékának forrásává válhat. A játék örömforrás számára, maga a cselekvés, a manipuláció, az elképzelés szerez örömet. A motivációja magában a tevékenységben van.

A kisgyermek a játék útján ismerkedik a világgal, a tárgyakkal, a valóság jelenségeivel, eseményeivel, ezzel hatással van az értelmi képességek fejlődésére.
Az óvodáskorú gyermek életében a játék a legfőbb személyiségfejlesztő eszköz, mely lehetőséget biztosít a szociális kreativitás fejlődésére – magatartásmódok, alá-fölérendeltségi viszonyok kialakítására, mások ötletei iránti nyitottságra.
Fejlesztő hatását fokozzák a játékot kísérő pozitív érzelmek. A játékot kísérő érzelmek közlési vágyat ébresztenek, fokozódik a gyermekek beszédkedve.

A játékban nyilvánulnak meg és fejlődnek a gyermekek közti társas kapcsolatok, válnak közelivé és elfogadhatóvá a viselkedési szabályok.
A játék a későbbi tevékenységformákat is megalapozza, így a munkát és a tanulást.

Célja:

„A kisgyermek lehessen kisgyermek, sok szabad játékkal,
nagy érzelmi biztonságban, sok mesét hallgatva és a spontán utánzás
beszédtől tevékenységig terjedő lehetőségeivel.”

(Vekerdy Tamás)

- A játék során alakuljon ki a játék önkéntessége, a gyermekek önállósága, kezdeményezőkészsége, aktivitása.
- *az óvodai nevelés leghatékonyabb eszközének, a szabad játék elsődlegességének biztosítása, testileg-lelkileg egészséges személyiség kibontakoztatása, örömteljes óvodai élet.*
- Fejlődjön manipulatív készségük, kézügyességük pontosabbá váljon.
- A játék által fejlődjön mozgásuk, új mozgásformákat ismerjenek meg, gyakoroljanak (pl. népi játékok).
- A játék során tapasztalatok által fejlődjenek értelmi képességeik, pontosodjanak az érzékszervek működése.

- A játékban fokozódjon beszédkedvük, fejlődjön gondolataikat kifejező beszédkészségük.
- *Fejlődjön, erősödjön kreativitásuk, legyen élményt adó az egész személyiséget fejlesztő tevékenyég a játék.*
- Alapozódjanak meg az együttéléshez szükséges társas kapcsolatok.
- Alapozódjon meg a közösség nevelő hatásának érvényesülése.
- A játék során alakuljon ki a másság elfogadásának képessége.
- Legyenek a szülők is tisztában a játék fontosságával, fejlesztő hatásával.

Feladata:

- A játék az óvodáskorú gyermek életében (tapasztalatszerzés és élménynyújtás biztosítása).
- A játék feltételeinek megteremtése.
- *Kiegyensúlyozott légkör biztosítása*
- *A gyermekek önkifejező, önérvényesítő törekvéseiknek segítése.*
- A különböző játékfajták biztosítása.
- A közös játék örömének megtapasztalása.
- A sokoldalú tapasztalatszerzés biztosítása, a tanulás feltételeinek megteremtése.
- A játék során a szokás és normarendszer, értékrend megalapozása.
- A népi megfigyelések, a hagyományőrző jeles napok szokásainak beépítése, megjelenése a játékban.
- Népi játékok, eszközök megjelenése.
- Balesetmentes környezet biztosítása, saját és egymás testi épségének védelme.
- *Meglévő tapasztalataira, élményeire építve, további élményeket, tapasztalatokat szerezhet az őt körülvevő környezetről.*
- A beszédkészség fejlesztése, az óvónő modellértékű kommunikációja.
- *A gyermek természetes beszéd és kommunikációs kedvének fenntartása, ösztönzése beszélő környezettel játék közben.*
- A sajátos nevelési igényű gyermekek elfogadása.

- *Nemi identitás fejlődésének elősegítése (a fiúk óvó-védő késztetéseiből, a csoporton belüli társas pozíciók elfoglalásából adódó harcias szellemű játékainak elfogadása ésszerű határokkal, a lányok anyáskodó, gondoskodó, aktívan kommunikáló hajlamainak támogatása).*
- *A tradicionális nemi szerepektől való eltérés, az egyéni különbözőségek, motivációk tisztelete (babázó kisfiú, autózó kislány természetessége).*
- *A szimbolikus játékhoz a feltételek biztosítása*

A fejlesztés tartalma:

Az élmények, tapasztalatok megjelennek a gyermekek játékában. A játék témája, tartalma nagyrészt a gyermekek valóságról szerzett benyomásaitól, ismereteitől függ. Ezért arra törekszünk, hogy a gyermekek minél jobban megismerjék környezetüket, hogy a tapasztalat és ismeretszerzés pozitív érzéseket váltson ki, élménnyé váljon pl. piac, orvosi rendelő, szüret, vásár stb.
Ezek a benyomások nem biztos, hogy azonnal megjelennek játékukban, erőltetni nem szabad. Az így szerzett közös benyomásokon, tapasztalatokon túl egy-egy gyermek egyéni élménye is lehet közös játék kiindulópontja.
Az egymást követő újabb és újabb ismeretekkel ne terheljük túl a gyermekeket, mert a túlzsúfolt óvodai élet éppen olyan káros, mint az egyhangú.

Tudatosan megengedő, támogató biztonságot adó jelenléttel, boldog atmoszféra teremtésével és a játék közösen elfogadott normáinak indirekt képviseletével a beszédkedv, a közlésvágy motiválására törekszünk.

A gyermeki szerepjátékot kísérő párbeszédek támogatása verbális ismeretekkel, a fogalomalkotás segítésével, a beszéd prozódiai elemeinek gazdagításával. Beszédalkalmakkal az új szavak, szófajok, különböző igeidők, módok, ragozás tanulásának, fogalmak megértésének, a magyaros mondatalkotás, szóbeli kapcsolatteremtés kialakulásának segítése.

Számolnunk kell azzal is, hogy a gyermekek játékában a negatív tapasztalatai, érzelmei is megjelennek. Ilyenkor az óvónő jelenléte, magatartása nyújtson biztonságot a gyermeknek. Az elmélyült tartalmas játék kialakulásához megfelelő körülményeket, feltételeket kell biztosítanunk.

Az önálló véleményalkotás, döntési képesség megalapozása problémahelyzetek mérlegelésével, a cselekvéses tanulásból adódó tapasztalatok közös összegzésével, irányított és spontán megfigyelésekből adódó vélemények cseréjével járuljanak hozzá kortárs kapcsolataik és környezetük alakításához.

A légkör nyugodt, biztonságérzetet keltő, melyben a gyermekek maguk válasszák meg a játékeszközöket, önállóan kezdeményeznek, szerveznek, válasszák a helyet, és hogy kivel szeretnének játszani.
A szeretetteljes légkörben könnyebb egymás elfogadása, a toleráns óvónői minta példaértékű.
A hely a gyermekek szabad mozgását, biztonságát, játékuk térbeni kibontakozását szolgálja. A játék többnyire a csoportszobában zajlik, de felhasználható erre a folyosó is felnőtt felügyelete mellett. A gyermekek közreműködésével állandó és ideiglenes játszóhelyek alakíthatók ki.
A belső teret tagolhatjuk a különböző jellegű játékok kibontakozása érdekében a csoportszoba és az óvoda egyéb adottságainak figyelembevételével (közös terek, egyéni játékra alkalmas terek, nagyobb és intimebb terek, zajos és csendesebb tevékenységek tere).
A terek változtathatóságának, rugalmas átalakíthatóságának, átjárhatóságának biztosítására, inspirálására törekszünk.
Könnyű és biztonságos mozgás lehetőségét szolgáló térfelosztás például:családi játékok tere (szobai és konyhai kellékekkel, imitációs kiegészítőkkel). Kísérletező hely (természetes anyagokkal, felszerelésekkel, gyermekenciklopédiákkal, földgömbbel, nagyítóval, mágnessel). Kincsesláda (különböző érdekes tárgyakkal, az éppen aktuális játékokhoz takarók, szép anyagok). Különböző

egyéb foglalkozások eljátszásának kellékei (orvos, szerelő, postás, fodrász, tanító, rendőr, tűzoltó, fotós, mentős, számítógépes stb.).

Vannak, akik egyedül, mások kisebb csoportokban játszanak szívesen. Számukra meghitt, egymástól elhatárolt játszóhelyeket alakítunk ki. Ügyelünk arra, hogy a különböző játszócsoportok ne zavarják egymást, tudjanak elmélyülten játszani.

Az építőjátékot gyakran több napig játsszák, folytatják a gyermekek, ezt lehetővé tesszük számukra a meghatározott helyen. A gyermekek, ha a játékhoz szükséges, saját elgondolásaik alapján variálhatják a csoportszoba egy-egy bútordarabját (pl. vonat, barlang, vár). A játék végén visszarendezik a bútorokat.

A játék másik helyszíne az udvar, ahol a játékot folytatják a gyermekek. Részt vesznek a játszóhelyek kialakításában, rendben tartásában.
Az óvodán kívül is adódik alkalom játékra, pl. játszótér, kirándulások, családok udvarai stb.
Fontos a szoros együttműködés az óvoda nem pedagógus dolgozóival és a szülőkkel, intervenciós gyakorlat megvalósításával, a megfelelő csoportlégkör biztosítása elfogadó, segítő, támogató attitűddel, differenciált módszerekkel, multikulturális – interkulturális szemlélettel.

A játékidő folyamatosságára törekszünk, ami a napirendünkből következik. A gyermekek addig folytathatnak egy kedvelt tevékenységet, amíg az örömet ad számukra. Időlegesen megszakíthatja ezt pl. a tízóraizás, de utána folytathatják a játékot. A kötött időtartamú foglalkozások kivételt képeznek pl. testnevelés, kirándulások stb.
A játékeszköz is egyik feltétele az elmélyült játéknak. A játékeszközök megválasztásában az igényességre törekszünk. Legyenek esztétikusak, igazodjanak a gyermekek életkorához, segítsék elő sokoldalú fejlődésüket. A játékok legyenek variálhatóak, gondolkodásra, probléma megoldásra serkentsenek.

A megfelelő, készen vett játékeszközök biztosítása mellett, az óvoda által a játékhoz adott többlet meghatározó elemei a közösen készített eszközök, a sokféleképpen felhasználható anyagok, szerszámok, a különböző családi kultúrák pozitív elemeire emlékeztető tárgyak, valamint a megismert egyéni élményekhez kapcsolódó eszközök. Ez a többlet napjainkban különösen nagy jelentőségű, mert nevelőértéke indirekt módon hat a fogyasztói társadalom torz hatásai ellen. Megerősíti a gyermeki kreativitás, önkifejezés, alkotókedv, közös tervezés, együttműködés interakciós kultúra kibontakozását, annak átélését, hogy nem a pénzen vett játék jelenti a legnagyobb örömöt.

Ha a gyermekek ragaszkodnak otthoni játékeszközeikhez, azt elhozhatják az óvodába, de a megosztását el kell fogadniuk. A hagyományos játékokat jól kiegészítik a természetes anyagokból készült játékeszközök pl. rongybaba, csutkababa. Ezek elkészítésében a gyermekek és a szülők is részt vehetnek.
Játékeszközök lehetnek még a természetben található dolgok pl. levél, termés, ágdarab, kavics.

Az óvodapedagógus jelenléte biztosítja az élményszerű, elmélyült játék kibontakozását. *Ezt a feltételteremtő tevékenysége mellett a szükség és igény szerinti együttjátszásával, támogató, serkentő magatartásával, indirekt reakcióival érheti el.* Elsősorban azokat a feltételeket, helyzeteket teremti meg, amelyektől a játék függ.
A segítés módját, mértékét mindig a konkrét játékhelyzet, a gyermekek fejlettsége, igénye határozza meg. Mérlegelni kell, hogy a játék igényel-e ötletadást, újabb eszközt. Jelent-e továbblépést, ha bekapcsolódunk és egy cselekvéssel, mozzanattal új lendületet adunk a játéknak.
Az óvónő tudatosan megengedő, elfogadó, biztonságot és bizalmat adó, segítő, támogató jelenléte – pedagógiai optimizmus. Potenciális partner, akit érdekel, amit a gyerekek játszanak, tesznek, csak a szükséges esetekben avatkozik be, például a veszélyessé váló agresszív játékba. A szabad játék és játszótárs

választás biztosítása, a kreativitásra ösztönzés támogatása. A játékelképzelések megbeszélésére inspirál.

Az óvónő játékbeli szerepe a gyermekek aktuális fejlettségi szintjének nyomon követése, egyénre és csoportra szabott fejlesztési feladatok tervezése és megvalósítása elsősorban indirekt módszerekkel (pl. társas kapcsolatok formálása, az együttműködés fejlesztése, az interakciók tartalmának fejlesztése, a kezdeményezőkészséggel, önértékeléssel, önérvényesítés, önbizalom formálásával kapcsolatos feladatok).

A játék örömét fokozza, ha az óvónő maga is szívesen vesz részt benne. Az együttes játékban lehet egyenrangú játszótárs, alárendelt, irányított vagy mintaadó modell is. A mintaadás a gyermekeket utánzásra készteti. Így az óvónő magatartásával alakíthatja a csoportban a toleranciát, elfogadtatja az agresszív, eltérő viselkedésű gyermekeket. A játék során alkalma van egy-egy gyermek, egy csoport megfigyelésére, mely nagyon fontos a gyermekek megismerése szempontjából.

A gyermeki önállóság a játék szabadságában teljesedik ki, amit tiszteletben tartunk a gyermekek által vállalt szabályokkal együtt.

A játékszabadság nélkülözhetetlen elemei a szabályok, melyeknek szokássá válásával teremthetjük meg a játéktevékenység nyugalmát. A felnőtt közbelépésére a gyermek testi épségének veszélyeztetése esetén van szükség.

A játék során pozitív visszajelzéseket alkalmazunk (játék közben elsősorban metakommunikációval jelezhető a látom, értem, fontos nekem, örülök, hogy jól érzitek magatokat, játék után esetleg az ötletek befogadására, közös eszközkészítésre, játékokkal való bánásmódra, rendrakásra vonatkozóan szóbeli értékelés is elhangozhat).

Óvodáskoruk során különböző játékfajtákat játszanak a gyermekek. Az óvodáskort megelőző fejlődési szakaszban a gyermekek a tárgyi cselekvés egész sorát sajátítják el és gyakorolják. A gyakorlójáték a gyermekkor minden időszakában újra megjelenik, valahányszor a gyermek egy új képességet szerez.

A gyermekek a játéknak ezen a fokán a fölhasznált anyagok, eszközök tulajdonságaival, a tárgyak egymáshoz való viszonyával, működésével ismerkednek. Fontos, hogy megfelelő mozgásteret, játékszereket, eszközöket, anyagokat biztosítsunk a manipulációs vágy kielégítésére. A gyakorló játék jelentkezik a konstrukciós és szerepjáték elemeként is. Ha a gyermek kizárólag a gyakorlójáték szintjén van, erre fel kell figyelni.

A szimbolikus és szerepjáték: színlelő-, szerep-, fantázia játék, bábozás, dramatizálás, alkotójáték, barkácsolás.

A szerepjáték nevelési szempontból a leggazdagabb lehetőséget nyújtó játékfajta, mely a gyakorló játék keretei között bontakozik ki. A gyermekek szerepjátéka tapasztalataikat, ismereteiket, ezekhez fűződő érzelmeiket tükrözik. Ezért fontosak számunkra a gyermekek megismerése szempontjából.

A vállalt szerepeken keresztül megjelenítik a valóság számukra lényeges elemeit, miközben sokoldalúan megnyilvánulnak és alakulnak a gyermekek közti társas kapcsolatok. Megfelelő tapasztalatok és élmények birtokában önállóan képesek a játék tervezésére, a szerepek szétosztására, a szabályok betartására.

Barkácsolással számos eszközt lehet készíteni a szerepjátékhoz, melyet a játék igénye hoz létre. A barkácsoláshoz megfelelő helyre, anyagokra és a gyermekeknek szerszámokra van szükségük. A gyermekek gyűjtenek olyan eszközöket, anyagokat, amiket bármikor felhasználhatnak játékukhoz.

A dramatizálás, bábozás is a szerepjátékot gazdagítja, mely a gyermekek irodalmi élményeire épül.

A gyermekek kötetlen módon játszhatják el ezeket az élményeket. Módot adunk, hogy szándékuk szerint formálják át vagy szőjék tovább a történetet. A dramatizáláshoz különböző eszközök, kellékek, jelzések szükségesek, amiről gondoskodni kell.

Az óvónő bábjátéka a gyermekeket utánzásra készteti. Lehetőségük van bármikor a bábozásra paraván mögött és anélkül is. Minden csoportnak van bábja, amit az óvónő gyakran használ. Készítünk a gyermekekkel közösen sík és egyszerű bábokat (zacskó, fakanál, ujjbáb stb.).

Az építőjáték során a tapasztalatok hatására már előre elgondoltan, meghatározott céllal végeznek építést a gyermekek.
A konstrukciós elemek használatára a különböző anyagok kezelésére meg kell tanítani a gyermekeket. A konstruálás fejlődésével egyre bonyolultabb a valóság pontosabb megközelítésére képesek a gyermekek.
A szabályjátékok egyes fajtái főként a gyermekek mozgását, mások elsősorban értelmi képességeiket fejlesztik.
A szabályjátékok kiválasztásánál figyelembe kell venni a gyermekek fejlettségét, a létszámot, a helyet, az előzményeket. A játék előtt meg kell tanítani velük a szabályokat, azokat be kell tartatni.
Fontos a játék szabályainak, normáinak gyerekekkel és szülőkkel közös formálása, a gyermeki véleménynyilvánítás és döntőképesség erősítése (épületen belüli és udvari játék folyamatosan fejlesztett szabályai – ezekre utaló jelzések) különös tekintettel a konfliktushelyzetek megoldási lehetőségeire.

A gyermekek legyenek egymáshoz előzékenyek, törekedjenek az eredményességre, a kudarcot tűrjék el. Ezt a játékfajtát akkor szeretik a gyermekek igazán, ha érdekes számukra, a szabályt értik, a betartása nem okoz nehézséget.
Az óvónő részvételét, figyelmét ez a játékforma megkívánja.
Az évszakok által nyújtott udvari játéklehetőségek biztosítása mellett, kapjon nagyobb szerepet a téli időszakban is a benti játékok folytatásának lehetősége (pl. babák, plüss állatok kivitelének lehetősége, labdázás).

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- A gyermekek szeretnek és tudnak játszani.
- Környezetükben megfigyelt és tapasztalt jelenségeket képesek játékukban megjeleníteni, újraalkotni.
- Önállóan kezdeményezik a különböző fajta játékokat. A szerepeket elosztják, alkalmazkodnak egymáshoz, a szabályokat betartják.

- Egymás véleményét elfogadják, a konfliktusokat megoldják.
- Játékukban a problémahelyzetek megoldására törekednek, erőfeszítéseket tesznek a siker érdekében.
- Egyszerűbb kiegészítő eszközök készítésére maguk is képesek, ezt felhasználják játékukban.
- Kommunikációs kapcsolatteremtő készségük fejlődik.

5.2. Mozgás

Helye a nevelés folyamatában:

A mozgás az egészséges gyermek természetes szükséglete. A nap nagy részét az óvodában töltik a gyermekek, ezért a mozgás a napi tevékenységekben állandóan jelen van.

Az egészséges életmódhoz kapcsolódóan a mozgás fontos szerepet játszik az egészség megóvásában.

Segíti a mozgás és az észlelési funkciók összerendezését. A mozgás során fontos az egyensúlyérzék és a ritmusérzék fejlesztése, mint minden összerendezett mozgás alapja.

A testrészek, a térirányok és a különböző formák megismerésével gyarapodnak ismeretei. Mozgás közben lehetőség nyílik a szűkebb és tágabb környezet tapasztalati megismerésére.

A közös mozgás öröme elősegíti a társas kapcsolatok alakulását, a társakhoz való alkalmazkodást, fejlődik bátorsága, kitartása.

Célja:

A személyiség sokoldalú fejlesztése mozgásos tevékenységek által, a fizikai aktivitáson keresztül. A természetes mozgáskészségek fejlesztése, figyelembe véve a sajátos nevelési igényű gyermekeket is.

- Legyen a mozgás öröm számukra.
- Fejlődjön tájékozódó képességük, akarati tulajdonságaik.

Feladata:

- Fizikai állóképesség fejlesztése a testi képességek és az ellenállóképesség alakítása, a szervezet erősítése.
- Nagy- és finommozgások és a fizikális erőnlét fejlesztése, az egyensúlyérzék, ritmusérzék, szem – kéz, szem – láb koordináció fejlesztése.
- Tér- és időbeli tájékozódás fejlesztése.
- A testséma fejlesztése, a *helyes testtartáshoz szükséges izomegyensúly kialakítása.*
- Rendszeres, aktív mozgáshoz szoktatás.
- *A szervezet teherbíró képességének fokozása.*
- Egészséges versenyszellem alakítása.
- *Mozgással kapcsolatos szókészlet erősítése, bővítése.*
- Harmonikus összerendezett mozgás kialakításának segítése.
- *Mozgásigény, fejlettség, terhelhetőség megismerése.*
- Különböző szervezeti formák megteremtése a differenciált fejlesztés érdekében.
- *Erő és állóképesség fejlődése.*

A mozgásfejlesztés tartalma**:**

- szabad mozgástevékenység
- szervezett mozgás

Az egészséges testi fejlődés nem képzelhető el a rendszeres játékban gazdag, az egyéni képességeket figyelembe vevő, kellő aktivitást és terhelést biztosító mozgás nélkül.

Fontos, hogy a szabad levegőn való tartózkodás minél hosszabb időintervallumban valósuljon meg. Az óvoda udvara jó lehetőséget nyújt a különböző mozgásformák gyakorlására. Kedvük, igényük szerint mozoghatnak az udvari játékokon, tornaszereken. Próbálhatják ügyességüket, erejüket.

Az óvodapedagógus feladata a mozgás és mozgásigény különbözőségének figyelembe vételével a mozgásigény kielégítése, illetve ösztönzés a mozgásra az egyéni lemaradásokat kompenzáló mozgásos játékok ajánlásával..
Változatos, differenciált, párhuzamosan végezhető lehetőségek biztosítása a mindennapos mozgásra, valamennyi gyermek számára (mindennapos testnevelés, testnevelés szabad mozgáslehetőségek kihasználásának nyomon követése).

Az anyanyelvi neveléshez kapcsolódóan a konkrét mozgásos tapasztalatok beépülésének a szókincs, az elvont gondolkodás, a keresztcsatornák fejlődésének segítése a mozgásformák megnevezésével.
Világos, konkrét értékeléssel a pozitív énkép alakulás támogatása.

A mozgásos népi játékok többsége udvaron szervezhető pl. ugróiskola, kötélhúzás, célba dobás, labdacica, adj király katonát stb.

A jeles napokhoz kapcsolódó verseny – és ügyességi játékok
Pl. erőpróba, ugrás, mászás
szüreti bíróválasztás – emelés, tolvaj megbüntetése, játékos mozgás elvégzése,
gyermeknapi versenyek – zsákba ugrás, kötélhúzás.
A szabadidőben szervezett mozgásos játékokban a gyermekek önként vesznek részt.

A szervezett mozgás tartalmát alkotják:
- járás, futás, ugrás, dobás, mászás, kúszás, egyensúlyozások, mozgásos játékok.

A szervezett mozgásnak két formája van:
- A mindennapokban 10-20 perc, mozgásanyaga a kötelezően szervezett foglalkozásokhoz kapcsolódik, frissítő játékos mozgások.
  Helyszíne az udvar vagy csoportszoba.

- A mozgásfoglalkozás a kiscsoportban és középső csoportban heti 1, a nagycsoportban heti 2 alkalommal meghatározott napokon kötelező jelleggel szervezett.
  Helyszíne az udvar vagy csoportszoba, alkalmanként az iskola tornacsarnoka.

A mozgáshoz megfelelő feltételeket kell teremteni. Ha szabadban tartjuk, fontos a portalanítás, balesetmentes terület biztosítása, a használatos eszközök biztonságos elhelyezése.

Az udvaron található sporteszközök, eszközök:
- mászókötél, kötélháló, gyűrű, nyújtó, létra, ugrógödör.

A csoportszobákban minél nagyobb hely biztosítása a mozgásra, fertőtlenítő portalanítás, szellőztetés.
A csoportszobában gyakran használunk kézi szereket, melyeknek megismerik a tulajdonságaikat, fejleszti a gyermekek finommotorikáját.

Fontosnak tartjuk a testséma fejlesztését, a testrészek megismerését, mely elengedhetetlenül szükséges az „én-kép” kialakulásához.

A gyermekek minden napját úgy szervezzük, hogy biztosítva legyen az általuk kívánt mozgáslehetőség, kevés várakozási idő. A játékos hangvétel, az érthető utasítások, az óvónő mintaadó magatartása hozzájárul, hogy a mozgás öröm forrása legyen számukra.
Az óvodapedagógus feladata a társakkal végzett együttmozgás tapasztalatainak gazdagításával a gyermek én-határainak, a másik észlelésének, az önfegyelem, alkalmazkodás, kooperáció képessége fejlődésének elősegítése.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- Megszeretik, igénylik a mozgást. Növekszik ellenállóképességük, edzettségük, állóképességük.

- Erősödik az egymásra figyelésük, együttműködési készségük.
- Ismerik az eszközök nevét, megértik a gyakorlatokhoz kapcsolódó kifejezéseket. Fejlődik tér- és időtájékozódó képességük.
- Mozgásuk összerendezett.
- Képesek a szabályok betartására, erősödik önuralmuk, kitartóak a feladatok elvégzésében.
- Figyelmük, gondolkodásuk, emlékezőképességük, találékonyságuk megfelelő szintű.

5.3. Tevékenységben megvalósuló tanulás

Helye a nevelés folyamatában:

Óvodánkban olyan tanulási formát valósítunk meg, ahol a gyermek játékba ágyazott, változatos tevékenységek gyakorlása során tanul. A gyermek életkori sajátossága mellett az óvónő az egyes gyermek tanulási képességeinek alakulását követi és segíti.

A tanulási folyamat alapját az érzékelés, észlelés útján szerzett tapasztalat képezi.

A tapasztalathoz változatos tevékenységeken keresztül jut el a gyermek.

A tevékenységek során a különböző képességek fejlődnek.

A tanulásnál az óvodai nevelés során a képességek fejlesztése komplexen az egész személyiségre hatva valósul meg.

Céljai:

Elsődleges célja az óvodás gyermekek *képességeinek fejlesztése, tapasztalatainak bővítése, rendezése*, a tanuláshoz való pozitív viszony kialakítása.

- Alakuljon ki pozitív viszony az új megismerésére.
- Alakuljanak ki a tanuláshoz szükséges jártasságok és készségek, megfelelő gondolkodási műveletek.

- Legyenek érdeklődőek a környező világ iránt, ébredjen fel bennük a megtanulás vágya, a feladattudat, az önfegyelmezés képessége.
- Alakuljon a gyermekek reális önértékelése.

Feladata:

- Az önkéntelen, spontán *és szervezett* tanulás folyamatosságának megteremtése az egész nap folyamán.
- Kapjanak sok buzdítást, dicséretet, pozitív megerősítést.
- Egyéni és differenciált értékelés alkalmazása.
- Sok érzékszervet foglalkoztató tapasztalás lehetőségének biztosítása.
- Az utánzásos, minta- és modellkövetés magatartás- és viselkedéstanulás szokásának alakítása.
- *A játékos cselekvéses tanulás megszervezése.*
- *A gyermek önálló döntésén alapuló tevékenységrendszerben az óvónő megfelelő mennyiségű és minőségű segítségadásának biztosítása.*
- *Az óvodapedagógus a tanulást támogató környezet megteremtése során épít a gyermekek előzetes tapasztalataira, ismereteire.*
- *Felfedezés lehetőségének biztosítása, kreativitás erősítése.*
- A népszokásokon keresztül a magatartási, viselkedési szokások, erkölcsi tulajdonságok megalapozása.
- *Az iskolai beilleszkedés közvetett segítése személyre szabott pozitív értékeléssel, a tanulási készségek, képességek differenciált fejlesztésével.*
- *A szociokulturális háttér figyelembevételére épülő differenciált készség és képességfejlesztés az anyanyelv területén.*

A fejlesztés tartalma:

A tanulás alapfeltétele a szeretetteljes, megerősítő légkör, melyben a gyermekek számára az önkéntes tanulás lehetősége az egész nap folyamán adott. A tanulási tevékenységet játékidőben, naponta megközelítően azonos időben szervezzük.
A tanulási folyamatban kialakítjuk a szükséges munkafegyelmet, segítjük az önálló feladatvégzést, alkalmanként türelmes várakozásra szoktatjuk őket.

Faladatunk a gyermeki személyiség fejlesztése az életkori és fejlődési sajátosságok figyelembe vételével, interaktív tanulási-tanítási módszerek dominanciájával.
Sokszínű, változatos, cselekedtető, játékos elemeket tartalmazó tevékenységek felkínálása.
Az egyéni tanulási utak támogatása a gyermeki szükséglethez és egyéni képességhez igazodva a gyermek cselekvéseiben.

Az 5-6 éveseknél az önfegyelemre épülő szándékos figyelem, a kitartás, a feladattudat, a feladattartás erősítése érdekében elvárjuk, hogy az elkezdett feladataikat befejezzék. Tervezésünk az évszakok változására épül.

A néphagyomány és természetóvás nyújtotta változatos tevékenységeket tudatosan használjuk a spontán és szervezett tanulásra.
Népi kultúránk értékeinek továbbadását fontosnak tartjuk, magyarságunk büszke érzését erősítjük gyermekeinkben.

A népszokásokon keresztül megéreztetjük a gyermekekkel az összetartozás érzését, a közös vidámság örömét, megismertetjük őket különböző életmódokkal, megtanítjuk tisztelni az idősebbeket, gyakoroljuk a viselkedés és az illem különböző formáit.

A gyermek egészséges a tevékenységben megnyilvánul fejlődése, valamint az együttműködő képessége, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú (5 – 35 perces) csoportos foglalkozások tervezésével, szervezésével valósul meg.

Tervezésünkben havonta számba vesszük a várható környezeti változásokat és a kapcsolódó jeles napokat, szokásokat. Korcsoportonként figyelembe vesszük a gyermekek egyéni fejlettségét, és ennek alapján határozzuk meg a feladatokat nevelési területenként.

A gyermekcsoport és az anyag ismeretében az óvónő maga dönti el, hogy a csoport milyen arányú részvételére számít. Az éves nevelési – tanulási tervet heti tervre lebontva valósítjuk meg.

Heti terv korcsoportonként

Életkor	Kötetlen		Kötött	
	Rendszeres	**Alkalomszerű**	**Rendszeres**	**Alkalomszerű**
3-4 évesek	Verselés, mesélés *heti 2-3* Ének, zene, énekes játék, gyermektánc *heti 2* Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka *heti 2* Külső világ tevékeny megismerése *heti 1*		Szervezett mozgás *heti 1* Mindennapos mozgás	
4-5 évesek	Verselés, mesélés *heti 2-3* Ének, zene, énekes játék, gyermektánc *heti 1* Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka *heti 1* Külső világ tevékeny megismerése *heti 1* Matematika *heti 1*		Testnevelés *heti 1* Szervezett mozgás	Ének, zene, énekes játék, gyermektánc, Külső világ tevékeny megismerése
5-6-7 évesek	Verselés, mesélés *heti 2-3*		Testnevelés *heti 2* Szervezett mozgás	Ének, zene, énekes játék, gyermektánc *heti 1* Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka *heti 2* Külső világ tevékeny megismerése *heti 2* Matematika *heti 1*

Az 5-6 éveseket különösen figyelemmel kísérjük, hogy rendszeresen részt vegyenek a tanulási folyamatban.

A tanulás lehetséges formái bővülnek cselekvéses tanulással, a felfedezéssel.

Személyre szabott pozitív értékeléssel segítjük a tanulást.

A tanulásban a kudarcok kiküszöbölésére törekszünk, mert a siker öröme önmaga motiválja a gyerekeket az újabb örömteli megismerő, tapasztalatszerző tevékenységre. Ehhez azonban az szükséges, hogy az óvónő pontosan tudja, hogy az adott gyermeknek milyen szintű feladatot adhat ahhoz, hogy erőfeszítések árán sikerhez jusson, mert képességei csak így fejlődnek.

A sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztésénél konzultálunk a fejlesztő pedagógussal.

A gyermekek értékelésekor mindig erősítjük az önbizalmukat, így fokozhatjuk biztonságérzetüket, a tanuláshoz való pozitív viszonyukat.

A fejlődés várható jellemzői:

- Képesek azonosulni a meghatározott feladattal. Kialakul bennük az igény, hogy sikeresen oldják meg.
- A gyermekek együttműködésének fejlődése fokozatosan megvalósul pl. páros, mikrocsoportos munka.
- A gyermekek hozzászoknak saját tevékenységük ellenőrzéséhez, segítőkészséggel értékelik egymás megoldásait.
- A tanulás folytatásához rendelkeznek megfelelő ismeretekkel, készségekkel, képességekkel, önfegyelemmel.

5.4. Munka-jellegű tevékenység

Helye a nevelés folyamatában:

A munka elvégzését külső szükséglet indokolja, a gyermekeknek valamit teljesíteniük kell, munkájuk eredményét ők, és mások egyaránt tapasztalják.
A munkavégzés közben megfigyeléseket végeznek, tapasztalatokat, ismereteket szereznek a természeti és társadalmi környezetükről. Minden munkatevékenység újabb tapasztalatok forrását jelenti.
A gyermekek megtanulják a legszükségesebb eszközök, szerszámok célszerű használatát. Munkavégzés során alakul kötelességtudatuk, felelősségtudatuk, erősödik kezdeményező-készségük, fejlődik együttműködési képességük.
Az óvodában a munka elsősorban közösségért végzett tevékenység, mely közben alakulnak a társas kapcsolatok, bensőségessé válnak. Lehetővé válik általa a kitartás, a felelősségérzet, a kötelességteljesítés gyakorlása, az önértékelés és a közösségi értékelés alakulása.

Célja:

Az óvodai élet során a munka és munkajellegű játékos tevékenységek során a gyermekek személyiségének alakítása.

- Legyen a munkatevékenység öröm a számukra.
- Alakuljanak ki a munkavégzéshez szükséges jártasságok és készségek.
- Legyenek képesek saját és mások munkájának megbecsülésére.

Feladata:

- a gyermek részére olyan munkavégzés biztosítása, melyek fejlesztik képességüket, gazdagítják személyiségüket,
- tapasztalatok útján fedezzék fel a munka hasznosságát, szükségességét,
- éljék át a munka örömét, tanulják meg tisztelni a munkát végző embert,
- becsüljék egymás munkájának eredményét,

- tudatosodjon bennük, mikor játszák és mikor végeznek eredményt hozó munkát,
- a munkavégzés során higiénés és balesetvédelmi szabályok betartására neveljük őket.
- a munka eszközeinek, azok használatának, a munkavégzés legcélszerűbb fogásainak megismertetése, elsajátíttatása.
- a munkavégzéssel kapcsolatos szokások és magatartásformák kialakítása.
- *munkavégzéshez kapcsolódó szókincsbővítés*
- *A nemek társadalmi egyenlőségének elősegítése oly módon, hogy valamennyi munkajellegű tevékenységet a lányok és a fiúk egyaránt gyakorolják.*

A fejlesztés tartama:

Meg kell teremteni a munkához szükséges nyugodt, kiegyensúlyozott légkört.
Önálló munkavégzéssel módot adunk, hogy a gyermekek a szükséges készségeket elsajátítsák, gyakorolják.
A játékkal és a cselekvő tanulással sok vonatkozásban azonosságot mutat a munka és munkajellegű tevékenység.
Aktív tevékenység, mely az attitűdök és képességek, készségek, tulajdonságok alakításában fontosak.
Saját személyük, illetve a csoport érdekében maguk végezzenek el minden olyan munkát, amelyre képesek.

Az önálló véleményalkotás, döntési képesség megalapozása problémahelyzetek mérlegelésével, a cselekvéses tanulásból adódó tapasztalatok közös összegzésével, irányított és spontán megfigyelésekből adódó vélemények cseréjével járuljanak hozzá munka értékként kezeléséhez.

A napirendben megfelelő időt biztosítsunk, hogy a feladatokat egyéni tempójuknak megfelelően végezzék el.
Az óvónő és a dajka mintát ad a pontos, kitartó munkavégzésre. A munkavégzés rendszeres, folyamatos tevékenység, ami beépül az óvodai mindennapokba.

Feladatunk az önkiszolgálás és a közösségért végzett munka jellegű tevékenységek eredményeinek tudatosításával az elvégzett feladat jelentőségének megláttatása, elismerése, megóvása.
Az óvodapedagógustól konkrét, reális, vagyis a gyermek saját magához mérten fejlesztő értékelést igényel.

A munkajellegű tevékenységek során feladatunk a tevékenységekhez kapcsolódó spontán beszéd szituációkban különböző beszédformák (udvarias megszólítás, cselekvésre szólítás, utánzásra késztetés, kérés, buzdítás, dicséret verbális kifejezései) gyakorlása, munkavégzéssel kapcsolatos fogalmak, ok-okozati összefüggések, műveletek megnevezése, mondatba foglalása, gyakorlása.

Munkafajták – munka jellegű tevékenységek

Mindennapi élettel kapcsolatos munkák:

- Terítés, sepregetés, udvar- és teremrendezés, elrakodás, naposság, növény- és állatgondozás.

Heti munkanap: az éven keresztül ugyanazon a napon, ugyanaz a munka végzése.

Évszakhoz, jeles napokhoz, ünnepekhez kapcsolódó alkalomszerű munkák:

- kerti munka, udvarrendezés, levelek, termések gyűjtése,
- ábrázoló tevékenység utáni rendrakás,
- nagytakarítás, dekoráció kicserélése ünnep előtt,
- ünnepi sütések,
- őszi befőzések,
- farsangi kiegészítők,
- zászlók, kokárdák készítése,
- játékeszközök, könyvek javítása,
- segítés a felnőtteknek.

A munkatevékenység önállóan választható, és soha nem a gyermekre kényszerített feladatokat jelent. A csoport számára váljon természetessé, hogy mindenki dolgozik, amikor szükséges, és mindenki egyéniségének, képességének megfelelő munkát végezhet.
Külön figyelmet fordítunk a sajátos nevelési igényű gyermekekre.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- A gyermekek képesek szükségleteiknek megfelelően ellátni magukat (öltözködés, önkiszolgálás).
- Megbecsülik saját és mások munkáját.
- Kitartásuk, a megkezdett tevékenység befejezésére való igényük, felelősségük kialakul.
- A munkavégzéshez legszükségesebb eszközök, szerszámok célszerű használatát ismerik.
- Megtalálják helyüket a csoportban, a közösség hasznos tagjává válnak.
- Segítséget nyújtanak, ahol erre szükség van.
- Óvják, gondozzák a környezetükben lévő növényeket, kis állatokat, alakul a másról való gondoskodás igénye.

5.5. Verselés - Mesélés

Helye a nevelés folyamatában:

A mesék – versek a nyelvi nevelés eszközei, mert a szóhasználat, a sajátos stílus (népi mondókák, népmesék) az írói eszközök gazdag lehetőségét kínálják.
Az irodalmi nevelés szorosan összefonódik az anyanyelvi neveléssel, zenével, énekkel, a mozgásos játékokkal, *hozzájárulnak a gyermekek érzelmi biztonságához.*

A mese – vers emberi kapcsolatokra tanít, erkölcsi tartalma van, elősegíti a világ megismerését.

Szereplői sajátos személyek, cselekménye sajátos környezetben játszódik, meseszerű fordulatokkal. A gyermek kettős tudattal éli meseélményeit. A mese oldja szorongását, gátlásai oldódnak, képzeletük erősödik.

Célja:

Változatos irodalmi élmények nyújtásával a vágy fölébresztése a könyv, irodalmi értékek iránt. A későbbiekben így válik a gyermekből lelkes olvasó, az esztétikai élményekre érzékeny, művelt ember.

- Alakuljon ki az érthető, kifejező beszéd készsége.
- Fejlődjön a helyes nyelvhasználattal a biztonságos önkifejezés.
- Alakuljon ki a mondóka, mese, vers iránti érdeklődés, igény.
- Alapozódjanak meg az irodalom, a könyv iránti szeretetük, tiszteletük, fejlődjön erkölcsi ítélőképességük.

Feladata:

- a gyermekek irodalomhoz fűződő pozitív viszonyának kialakítása,
- nyelvi érintkezés formáinak erősítése,
- felhasznált irodalmi anyag igénye és összeállítása.
- Az óvónő modell szerepének érvényesülése.
- *Szókincs gyarapítása, szófaji gazdagság megalapozása.*
- Oldott, derűs légkör megteremtése, a beszéd és kommunikációs képességek fejlesztése.
- A sajátos nevelési igényű gyermekekhez a személyi és tárgyi feltételek megteremtése.
- Az anyanyelv megismerésén, az irodalmi érdeklődés felkeltésén túl, a változatos tevékenységeken keresztül a valós élet szerepköreinek elsajátítása játékos formában (mese, vers, bábjáték, dramatizálás, szituációs játékok, történetek, helyzet játékok).

- *A mesélés, verselés, mondókázás mindennaposságával az esztétikai, irodalmi fogékonyság megalapozása, anyanyelvünk, szülőföldünk szeretetére nevelés.*
- *A klasszikus és kortárs irodalmi művek alkalmazása mellett, a csoportösszetétel figyelembe vételével, a mese, vers anyag megválasztásával a multi és interkultúrális nevelés megvalósítása.*

A fejlesztés tartalma:

A mese megkezdése előtt meg kell teremteni a mesehallgatás külső és belső feltételeit, hangulatát (fény, zene, szőnyeg, gyertya stb.). Az óvónő naponta többször kezdeményezzen verset, mesét a gyermekek kérésének, érdeklődésének megfelelően, életkori sajátosságok figyelembevételével.
Egy-egy mesét hosszabb időn keresztül legyen alkalmuk meghallgatni. A mese tartalmának eljátszását segítse elő a dramatizáláshoz szükséges eszközökkel.

Az óvónő beszéde feleljen meg a helyes magyar beszéd szabályainak. Legyen őszinte, igyekezzen önmagát adni, tekintse a gyermeket partnernek, ossza meg érzéseit, érzelmeit a gyermekekkel. Magatartásával közvetítse, saját élményeként élje át a mesében rejlő üzenetet.

A gyermeki önkifejezés fejlődésének segítése, a saját vers és mesealkotás megalapozása változatos módszerek alkalmazásával. Például: mesealakok, szituációk megjelenítése dramatizálással, bábozással, ismert mese befejezése, mozgásos átváltozás, utánzás, mimetizálás, felnőtt által megkezdett mese befejezése, mese kiegészítés, átalakítás, fantázia játékok, gyermek meséje egy-egy ismert mesehősről, mese szerkesztése megadott címről, ismert mese feldolgozása kérdések alapján, képolvasás, közös vagy egyéni beszélgetés, mesemondás különböző eszközökhöz kapcsolódva ismert mese követésével.
A gyermeki vers és mesealkotás ábrázolással való kombinálása fejlődésének elősegítése az önkifejező képesség gazdagítása érdekében. Például: mesebefejezés rajzzal, tematikus ábrázolás ismert meséről, saját mesekönyv, meseillusztráció készítés kedvenc meséhez.

Az óvónő igényesen válogasson a rendelkezésre álló irodalmi alkotásokból. Az irodalmi anyag tartalma legyen szituációhoz és a gyermek életkorához, érdeklődéséhez megfelelően kapcsolható. Az óvónő tekintettel van a sajátos nevelési igényű gyermekekre is.

Az irodalmi élmény együttesből fakadó beszédfejlesztő módszerek változatos alkalmazása (mesereprodukció, drámajáték és dramatizálás, bábjáték, elbeszélés, képolvasás, anyanyelvi játékok). A tevékenységformában az anyanyelv gazdagságának ismertetése, a beszédészlelés/megértés/reprodukció fejlesztése (helyes légzés, tiszta kiejtés, artikuláció, beszédtempó, ritmus, hangsúly, hanglejtés, szókincs, mondatalkotás, helyes nyelvtani struktúra, verbális és nem verbális jelzések, interakciók megjelenítése).

Forrásai a magyar és a világirodalom gyermekek számára készült alkotásai. Magyar népmesék, Illyés Gyula, Arany László meseválogatásai, Móra Ferenc meséi, Grimm, Andersen. Versek közül a gyermekekhez közelállók Weöres Sándor, Zelk Zoltán, Csanádi Imre, Szabó Lőrinc stb.

A mindennapi tevékenységek színesítésére alkalmazzuk a népi gyermekköltészet alkotásait: altatók, ujjsorolók, mondókával kísért mozgásos játékok, növényekhez, állatokhoz kapcsolódó, hozzájuk fűződő érzelmi viszonyt tükröző és fejlesztő mondókák.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- A gyermekek játék közben odaillő mondókákat, verseket felidéznek, önállóan elmondanak.
- A felnőtt által elmondott verset meghallgatják, kezdik megérteni a vers témáját, költői képeit.
- Várják, szeretik és kérik a mesemondást. Maguk is részt vesznek a mesemondás feltételeinek kialakításában. Figyelmesen, csendben végighallgatják a mesét.
- A folytatásos mesék, verses mesék, meseregények szálait össze tudják kötni.

- Van kedvelt mesehősük, a mese fordulatait beviszik játékukba.
- A meséről beszélgetnek, szófordulatait mindennapi beszédükben alkalmazzák.
- A bábozás, dramatizálás, mesejelenetek ábrázolása kedvelt tevékenységeik közé tartozhat.
- Mesekönyvet önállóan nézegetik, hozzájuk kapcsolódó szöveget, képolvasást, magyarázatot összefüggően mondanak.
- Önállóan kezelik a könyvespolc könyveit, vigyáznak rájuk, részt vesznek a javításukban.
- Olvasást utánoznak, egy-egy betű iránt érdeklődnek.

5.6. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

Helye a nevelés folyamatában:

Az óvodai zenei nevelés a gyermeket élményhez juttatja, felkelti zenei érdeklődésüket, formálja zenei ízlésüket, esztétikai fogékonyságukat. Megszeretteti az éneklést, az énekes játékokat és szoktatja őket a szép, tiszta éneklésre. Fejleszti a gyermekek zenei hallását, ritmusérzéküket, zenei emlékezetüket, játékos zenei alkotókedvüket, mozgáskultúrájukat.

Elsősorban az érzelmekre hat, de egyidejűleg az értelemre is. Az óvodai ének-zenei nevelés szorosan kapcsolódik más nevelési területekhez, az évszakokhoz, népszokásokhoz, a mozgáshoz, az óvodai élethez.

Fontos a beszéd és a zenei hallás fejlesztése. Különböző grammatikai megoldások, választékos kifejezések, párbeszédek, dramatizálás gyakorlása. A beszédszervek koordinált mozgásának fejlesztése, a hangzók helyes formálásának gyakorlása, beszédtechnika fejlesztése, fogalomalkotás, szókincsbővítés, beszédhibák javulása. Az egyéni megszólalás bátorítása természetes játékhelyzetekben (felelgetős énekes játékok).

Célja:

- Alakuljon ki a közös éneklés, a közös játék örömének átélése iránti igény.
- Fejlődjön zenei ízlésük, esztétikai érzékük.
- Legyen minél több zenei élményük, ami megalapozza zenei anyanyelvüket.
- Alakuljon ki a népdal, a gyermeknéptáncok és a népi játékok megismerése, továbbvitele iránti igényük.

Feladata:

A zenei nevelés feltételeinek megteremtése. A zenei érdeklődésük felkeltése, élménynyújtás.

Képességfejlesztés területei: *egyenletes lüktetés,* hallás, éneklési készség, ritmusérzék, harmonikus, szép mozgás, zenei kreativitás kialakítása.

- A felhasznált zenei anyag igényes válogatása az adott csoport képességszintjének megfelelően.
- A közös éneklés, mondókázás, dalos játékok segítségével együttes élmény biztosítása, játékos jókedv megteremtése.
- A gyermekek érzelemgazdag, örömteli, lehetőleg tiszta éneklésének alakítása.
- Az óvodában játszható énekes népszokásokkal, népi hangszerekkel megismerkednek, néhány néptánc elemet elsajátítanak.
- *A beszédértés, beszédészlelés, szóbeli emlékezet fejlesztése.*

A fejlesztés tartalma:

Az ének-zene, énekes játék fontos szerepet tölt be a gyermekek életében. A jó zenei légkör átszövi az egész napot. A zene és a dal segítségével kifejezhetjük érzelmeinket. Esztétikai élményhez juthatunk akkor is, ha hallgatók vagyunk és akkor is, ha előadók vagyunk.

Az óvónő hangja, hangszíne, hangereje, egész viselkedésmódja minta a gyermekek számára. Megkívánja, hogy az óvónő szeressen, és tisztán tudjon énekelni. A zenéhez való viszonya meghatározza a gyermeke zenei neveltségi szintjét. A zenei neveléshez álljon rendelkezésükre néhány hangszer, eszköz, amiket bármikor használhatnak (dob, cintányér, citera, fejdíszek, szoknyák, mellények, botok stb.).

A személyes kapcsolat, az énekelgetés, az énekes játékok a legjobb módszer a gyermekek zenei érdeklődésének felkeltésére. Azok dúdolgatnak, énekelgetnek szívesen, ahol az óvónő is daloskedvű és szeret a szavakkal, dallamokkal játszani. Zenei élményeket szerezhetnek a gyermekek játék közben, kötött, kötetlen keretű tevékenykedések során, egyéni érdeklődésük alapján.
Az ölbeli játékoknak, népi mondókáknak, nagy szerepük van a befogadás időszakában és a szocializációban.

A fejlesztő pedagógus segítségét kérjük a sajátos nevelési igényű gyermekekkel való foglalkozáshoz a fejlesztésük érdekében.

Fontos, hogy teremtsünk lehetőséget a spontán éneklésre, táncra, mozgásra. Így könnyebben fejlődik improvizációs készségük.
Segítsük a gyermekek önállóságát, kreativitását, képzeletének és fantáziájának fejlődését.
A szerepcserés játékoknál lehetőség szerint minden gyermekre kerüljön sor.
Legyünk tisztában a lányok által játszott, és a fiúk által kezdeményezett játékok tartalmának különbözőségével (pl. fiúk küzdőjátéka).

A készségfejlesztő feladatok egymásra épülnek, mindaddig előkerülnek és felszínen vannak, ameddig a gyermekek el nem sajátítják. A készségfejlesztés elemeit tudatosan tervezzük.

Ide tartozik:

- a tiszta hangképzés, éneklés,
- az egyenletes lüktetés,
- a dallam és ritmusmotívumok visszaadása,
- a tempó (gyors, lassú),
- a dinamika (halk, hangos),
- a hangmagasság (magas, mély) érzékelése, éneklése,
- a zenei hangsúlyok kiemelése,
- a zörejek (természet hangjai, az emberi – állati hangok, hangszerek hangjai, környezet zörejei),
- a zene hallgatására nevelés.

Otthoni éneklés érdekében megismertetjük a szülőkkel is a dalanyagot, ha igénylik. Nyílt napokon, ünnepeken bevonjuk őket a játékba. Lehetőséget teremtünk egy-egy nagyszülő meghívására is. Programunk bővül az óvodában játszható énekes népszokásokkal, népi hangszerekkel, a néptánc elemeivel.

Ezek: Lucázás
Komatálazás
Pünkösdölés
Lakodalmas

Az óvónők rendelkeznek éves anyaggyűjtéssel, kiegészítve kortárs művészeti alkotásokkal, melyek a gyermekek zenei képességeit, kreativitásukat fejleszti.

A zenehallgatási anyag megválasztásánál a migráns gyermekeket is figyelembe vesszük.

A fejlődés várható jellemzői:

- A gyermekek önként, örömmel énekelnek egyedül, gátlás nélkül.
- Egyszerű dallammotívumokat tisztán énekelnek vissza. A mondókákat a magyar beszéd ritmusa szerint mondják.
- A dallamfelismerést, ritmusvisszaadást változatos formában alkalmazzák.

- A halk - hangos, gyors – lassú, mély – magas közötti különbséget egyedül is képesek érzékelni.
- Képesek dallambújtatásra, hangszínek megkülönböztetésére, hangszerek hangjának felismerésére.
- Megérzik a zenei motívum hosszát, azt mozgásban és térben szemléltetik.
- Szép testtartással, kézfogással körben járnak, egyszerű táncmozgások elemeit ismerik.
- Térformák kialakítására, visszaalakítására képesek.
- Dalokhoz egyszerű játékokat, mozgást kitalálnak.
- Élőzenét, népdalokat, műdalokat örömmel, figyelemmel hallgatnak.
- Tudnak néhány néptánc elemet eltáncolni.

5.7. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

„Azt adja a világ, amit belelát a kíváncsiság.”

(Szabó Lőrinc)

Helye a nevelés folyamatában:

A gyermeki személyiség fejlődésének fontos eszközei a rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézimunka, műalkotásokkal való ismerkedés és a környezetalakítás. A gyermekek élményei, a külvilágról szerzett tapasztalatai eltérőek, manipulációs készségük különböző, ezért fejlesztésük is egyéni formában valósítható meg.

Az ábrázolás során fejlődik képi, plasztikai kifejezőképességük, térbeli tájékozódó és rendező képességük. Elősegíti a gyermeki élmény és fantáziavilág képi kifejezését, gondolkodásuk fejlődését, esztétikai érzékenységük alakítását.

A gyermek vizuális fejlődésére hatással van a társadalmi környezet, a téri és tárgyi környezet díszítményei, műalkotások, a tárgyak és az őt körülvevő felnőttek.

Célja:

A gyermekeknek alakuljon kézügyességük, vizuális alkotókészségük, a szép iránti nyitottságuk, igényességük. Ennek eredménye a kreatív, esztétikum létrehozására, tartalom és forma összhangjának kifejezésére képes, éntudattal rendelkező gyermekek nevelése.

- Ennek eredményeként legyenek kreatívak, képesek esztétikum létrehozására, tartalom és forma összhangjának kifejezésére, éntudattal rendelkező gyermekek legyenek.
- Fejlődjön tér – forma – szín képzetük.
- Fejlődjenek az esztétika befogadásához szükséges készségek.

Feladata:

- feltételek megteremtése: tapasztalat, élmény, lehetőség, eszközök, technikai ismeretek elsajátítása,
- látó, érzékelő rendszer, testséma alakítása, nagy- és kismozgások fejlesztése, a színészlelés fejlesztése.
- A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása.
- *A belső képek gazdagítása a mese, vers, ének, énekes játék eszközeivel, a gyermeki ábrázolás ösztönzése alkotó légkör teremtésével, változatos lehetőségek felkínálásával.*
- A tevékenység tartalmának, minőségének differenciálása, az egyéni fejlesztés biztosítása.
- *A gyermeki kérdések támogatása, a beszéd és kommunikációs kedvének fenntartására ösztönzés.*
- *A gyermeki élmény és fantázia világ gazdagításával a saját formanyelv, az alkotó alakító önkifejezés fejlődésének segítése.*
- *Az esztétikai érzékenység, a szép iránti nyitottság, környezet esztétikai alakítására és a vizuális esztétikai élmények befogadására való fogékonyság megalapozása.*
- A népi motívumokkal, kézműves technikákkal való ismerkedés lehetőségének biztosítása.

A fejlesztés tartalma:

A gyermekek számára az egész nap során biztosítani kell az ábrázolás lehetőségét. Rendelkezésükre áll a megfelelő hely, ahol az eszközök elérhető helyen, bármikor elővehetőek.
Ezeknek az eszközöknek egy része a szabadban található: homok, kavics, fűzfavessző, szár, más része a csoportszobában áll a gyermekek rendelkezésére: ceruza, toll, olló, ecset, víz, festék, kréta, ragasztó, különböző színű és vastagságú fonalak, bőr, különböző minőségű papírok, dobozok, textíliák, különböző szerszámok: fűrész, kalapács, tűk, szögek.
Az óvónőnek az eszközök célszerű, biztonságos, takarékos, kreatív használatára kell szoktatni a gyermekeket. Fontos az egyes technikákhoz kapcsolódó munkafogások, megoldások, az eszközök bemutatása, használatuk megnevezése, a gyakorlásra való ösztönzés.

Az óvodai élet során sokféle tevékenység szervezésére, kezdeményezésére van lehetőség, építés, plasztikai munkák, képalakítás, festés: papírra, üvegre, fára, textilre.
Rajzolás különböző rajzeszközökkel, batikolás, fonás, pókozás, barkácsolás, gyöngyfűzés, tojásfestés, mézeskalács figurák készítése, agyagozás.
Az eszközök megismerése, használatukhoz szükséges technikai ismeretek elsajátítása egyénileg, a gyermekek fejlettségét figyelembe véve történhet.

Ott és akkor segítünk, amikor szükség van rá. A bemutatás, magyarázat után elegendő időt biztosítunk a pontos megtanulásra, kellő begyakorlásra. Fontos, hogy a gyakorlás időszakában megkedvelje az adott tevékenységet, örömet jelentsen számára, önkifejezésének eszközévé váljon. Újabb technika bemutatására csak a készségszint elsajátítása után kerülhet sor.
Havonta számba vesszük az évszakok változásaiból, az azokhoz kapcsolódó, jeles napok szokásaiból, az ünnepek tartalmából adódó lehetőségeket, az oda illő anyagokat, kapcsolódó technikákat, eszközöket pl. tojásfestés, írókázás.

A természet, a hagyomány gazdag választékot biztosít a rajzolás, festés, mintázás, kézimunka gyakorlására. Folyamatosan gyűjtjük a környezetünkben előforduló, felhasználható anyagokat, szívesen fogadunk óvodánkban olyan szülőt, nagyszülőt, aki bemutat, megtanít egy-egy technikát, fogást a gyermekeknek.

Az óvónőnek szem előtt kell tartani, hogy a gyermekek képalakítása, képi önkifejezése, téri tájékozódása, formaérzékenysége, színhasználata 3-4 éves korban indul erőteljes fejlődésnek.

Fontos, hogy a gyermekek önálló ábrázolási törekvéseinek megindulását segítse alkotókedvük, önbizalmuk megerősítésével.

Képi sablonokkal ne kösse meg fantáziájukat, csupán ötletekkel segítse a szabad képzetáramlást.

A megfelelő vizuális önkifejezés kiteljesedéséhez szükség van a testséma, testfogalom minél pontosabb kialakulására, a térpercepció fejlődésére ahhoz, hogy a gyermek térben, mozgásban, történésben tudjon megjeleníteni különböző dolgokat.

Az óvodai életben az ábrázoló tevékenység beépül a játékba, ezért sokféle játékot választhatunk, bármikor elővehetünk, ami a gyermek ez irányú tudatos fejlődését elősegíti pl. képek sorba rakása: vizuális ritmus. Tekintettel vagyunk a sajátos nevelési igényű gyermekekre. (Sok játékot találunk a „Kudarc nélkül az iskolában” című könyvben.)

Fontos a vizuális tevékenységekhez kapcsolódó verbális és nem verbális megnyilatkozásokkal a spontán beszéd formáinak fejlesztése: megszólítás, szándéknyilvánítás, kérés, tudakozódás, különböző mondatfajták használata, aktív és passzív szókincs bővítése, véleménynyilvánítás, döntés, az ábrázoltak szóbeli elmondása, formák, színek magyarázata, a barkácsoláshoz szükséges eszközök, anyagok megnevezése, kiállítás látogatáshoz kapcsolódó élmények megbeszélése stb.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- Élményeiket, tapasztalataikat vizuális képekben megjelenítik.
- Tárgyak térbeli kiterjedésével tisztában vannak, több formai jellemzőt megneveznek.
- A képi kifejezés eszközeit biztosan használják.
- Színhasználatuk a valósághoz közelít, vannak kedvenc színeik.
- Formaábrázolásuk változatos, arányok, egyensúly és térbeliség létrehozására képesek.
- Emberábrázolásuk részletező, próbálkoznak a mozgásábrázolással.
- Díszítésben használnak kitalált és népművészeti elemeket.
- Problémamegoldó készségük fejlődik, kezdeményezővé válnak, önbizalmuk erősödik.
- Tevékenységük kitartó, egymás munkáit értékelik, tudnak beszélni műalkotásokról.
- Fejlettségük tükröződik részletgazdagságban, bonyolultságban és tervszerűsében.
- Képesek együttes alkotás létrehozására.
- Díszítő jellegű motívumokat ismernek. A balról jobbra haladás a díszítőmunkában – szín, forma, mennyiségritmus tartására képesek.

5.8. A külső világ tevékeny megismerése

„A környező világ iránti érdeklődés velünk születik.”

(Gerold Dörrel)

Helye a nevelés folyamatában:

Az óvodai nevelés elősegíti, hogy a gyermekek természeti és társadalmi környezetükről tapasztalatokat szerezzenek, mely tapasztalatok szükségesek az életkoruknak megfelelő biztonságos eligazodáshoz, a környezettel való aktív kapcsolat tevékeny kialakításához.

Segíti a gyermek spontán és irányítottan szerzett tapasztalatainak feldolgozását. Fejleszti értelmi képességeiket, lehetővé teszi a csoporthoz való érzelmi kötődést, a szülőföld szeretetének megalapozását, melyben nagy szerepe van a hagyományápolásnak.

A néphagyománnyal való ismerkedés során a gyermek megismeri *szűkebb* és tágabb környezetének értékeit, tárgyi emlékeit, jeles napok szokásait, tartalmát, zenei, nyelvi, tárgyi motívumait.

A kisgyermek környezetéből meríti tapasztalatait, ahol a családi nevelésnek alapozó, elsődleges szerepe van.

Az óvoda környezetével, tevékenységrendszerével gazdagítja az otthonról hozott tapasztalatokat:

- más jellegű tevékenységeket kínál,
- gyermektársak és a derűs nevelői hatás.

Célja:

Olyan szokások, szokásrendszerek, viselkedésformák kialakítása, melyek meghatározzák a természet és az ember által létrehozott, környezettel való harmonikus együttélést.

- Alapozódjon meg a természet, az élet tisztelete, az élőlények iránti tisztelet, kímélet, a szűkebb – tágabb környezet iránt érzett felelősség.
- Alakuljon ki a szülőföld, az ott élő emberek, a néphagyományok, szokások és a tárgyi kultúra értékei iránti szeretet, megtanulják ezek védelmét.
- *A fenntartható fejlődés érdekében helyezzünk hangsúlyt a környezettudatos magatartásforma alapozására, alakítására.*
- Legyenek képesek matematikai tartalmi tapasztalatok, ismeretek szerzésére.

Feladata:

- A környezet és természet megismertetése, megszerettetése, védelme, környezetbarát életmód megalapozása.

- A *szűkebb* és tágabb környezet aktív megismeréséhez szükséges lehetőségek, alkalmak, eszközök és elegendő idő biztosítása, hogy a szülőföldhöz való kötődés kialakuljon a gyermekekben.
- Lehetőleg minden érzékszervre ható közvetlen tapasztalatszerzés kiegészítése szóbeli megerősítéssel.
- Tapasztalatszerzés, tevékenykedtetés, ismeretszerzés és rendszerezés biztosítása a következő területeken:
    - az élő és élettelen természet
    - természetvédelem
    - emberek világa, emberi viszonyok, társadalmi környezet
    - az ember által alkotott mesterséges technikai környezet
    - környezetvédelem
    - környezet formai és mennyiségi viszonyai, matematikai tapasztalatok.
- Az ismeretek rendszerezése, a rendszerezéshez szükséges képességek, gondolkodás fejlesztése, a műveletvégzés elsajátítása.
- A matematikai kíváncsiság és érdeklődés kibontakozása, a beállításmód szemlélet megalapozása.
- Esztétikus, rendezett, ingergazdag környezet biztosítása.
- A tevékenységek által megkívánt baleset megelőző szokások kialakítása, saját és egymás testi épségének védelme.
- A személyi és környezeti tisztaság iránti igény felkeltése, megerősítése.
- A testséma és térpercepció fejlesztése.
- A gyermekek önkéntelen figyelmének, érdeklődésének, kérdéseiknek a figyelembe vétele.
- *Mintaadással és szabályközvetítéssel (a javítgatás elkerülésével) szókincsbővítés.*
- Az ünnepek, évszakok változásai, a népi megfigyelések, a hagyományőrző jeles napok figyelembevétele.
- A tevékenység differenciált szervezési formáinak megteremtése, tekintettel a sajátos nevelési igényű gyermekekre is.

A fejlesztés tartalma:

Társadalmi környezetükről rendelkezzenek koruknak megfelelő ismeretekkel, a családról, szükségleteiről, munkájukról, a családtagok jogairól, egymáshoz való viszonyáról, az együttélés konkrét tapasztalatairól. Viselkedésüket jellemezze a szeretet, tisztelet, a részvét, az őszinte együttérzés, a segítő szándék, a megértés. Magatartásukban nyilvánuljon meg a tolerancia és az önfegyelem.

Az önálló véleményalkotás, döntési képesség megalapozása problémahelyzetek mérlegelésével, a cselekvéses tanulásból adódó tapasztalatok közös összegzésével, irányított és spontán megfigyelésekből adódó vélemények cseréjével járuljanak hozzá a környezet alakításához.

Az óvoda új környezet a gyermek számára, ezért fontos, hogy megismerése érzelmileg pozitívan hasson. Megismerése során egyre nagyobb biztonsággal és otthonossággal mozog az óvodai környezetben.

A gyermekek ismerjék a felnőttek óvodai munkáját, saját közreműködésükkel ők is hozzájárulnak környezetük ápolásához.

Szerezzenek tapasztalatokat az óvoda környezetében megfigyelhető foglalkozásokról (benzinkút, tejcsarnok stb.). Legyen tapasztalatuk az orvos, a védőnő munkájáról. Ismerjék a gyógyszerek használatát, a balesetmegelőzést (közlekedés, tűz, víz, áram stb.).

Tudják megnevezni az emberi testrészeket, ismerjék érzékszerveiket, azok funkcióit, védelmét, valamint gyakorolják tisztántartásukat.

Látogassanak el az iskolába, ismerkedjenek az ott folyó munkával (5-6-7 évesek).

Gyakorolják a helyes gyalogos közlekedést. Ismerjék a közlekedési eszközöket, az óvoda közelében megtalálható lehetőségeket pl. busz, vonat, lovaskocsi, kerékpár stb.

Természetes környezetben figyelhessék meg, szerezzenek tapasztalatot, gyakorolják a viselkedési formákat (jegyváltás, köszönés, idősek megsegítése stb.).

Figyeljék meg a napszakokat, gyakorolják az ehhez kapcsolódó tevékenységeket. Időérzékük fejlődjön. Legyen fogalmuk kisebb-nagyobb időegységről (év, évszak, hónap, hét, nap). A természeti környezetet az évszakok változásain keresztül, közvetlen megfigyeléssel tapasztalják meg.

A növény-állatvilág megismerése fontos része a környezet megismerésének. Védelmüket, gondozásukat helyszínen is módunkban áll közvetlenül megfigyelni. (Óvoda ablakában és az udvaron elhelyezett madáretetőkben a cinkék és egyéb madarak etetése.)
A növények fejlődését szintén természetes környezetben az óvoda udvarától az erdő, a rét és a vízpart élővilágának bemutatásával végezzük el (közeli tó, gyümölcsöskert, puszta stb.)
A sajátos nevelési igényű gyermekekre a családdal együttműködve nagy gondot fordítunk az együtt nevelés érdekében.

Hagyományápoló munkánkban hónaponként számba vesszük a természet változásaihoz kapcsolódó jeles napokat, naptári és egyházi ünnepeket, szokásokat és eseményeket.
A szülőföld, hazai táj, a népi, helyi, családi hagyományok, szokások és tárgyi kultúra értékeinek megismerését közvetítő tapasztalatszerzési lehetőségek tervszerű biztosítására törekszünk.

A <u>mezőgazdasági munkákat</u> is ezeken a kiemelt napokon igyekszünk bemutatni. Ezekhez a napokhoz kapcsolódó állatok viselkedésére vonatkozó és emberi tevékenységeket jelölő szokások megfigyelése, feldolgozása, tapasztalatszerző, ismeretnyújtó óvodai munkánk alapja. Ezek pl.:

- szeptember 8.	**Kisasszony nap**	- fecskék gyülekezése
- szeptember 4.	**Mihály-nap**	- állatok téli szállásra hajtása, vízpart élővilága
- november 11.	**Márton nap**	- házi szárnyasok, udvar lakói

- február 24.	**Mátyás-nap**	- madarak viselkedésének megfigyelése
- április 24.	**György-nap**	- állatok legelőre hajtása

Növényekhez kapcsolódó szokások, hagyományok:

- október 31.	**Faültetés napja**	- faültetés
- november 25.	**Katalin nap**	- gyümölcság-hajtatás
- december 13.	**Luca nap**	- Luca búza-hajtatás
- március 12.	**Gergely nap**	- Gergely napja
- március 25.	**Gyümölcsoltó**	- gyümölcsfák, kertek megfigyelése

Évszakváltáshoz kapcsolódó szokások, hagyományok:

- november 31.	**András nap**	- őszbúcsúztató
- február 2.	**Gyertyaszentelő**	- fény, árnyék hatása
- május 12-13-14.	**Fagyosszentek**	- időjárás-változás

A népi kismesterségek gyakorlása, a természetes anyagok „közelsége” és a velük való tevékenykedés sajátos élményt és érzelmi többletet jelent a gyermekeknek. A különböző séták, kirándulások, tevékenységek, a megfelelő szokások, szokásrendszerek, magatartási formák kialakítását is szolgálják, amelyek belsővé válása a természetben való kultúrált viselkedést eredményezi.
Munkánkhoz tartozik a családokban fellelhető tárgyi értékek (köcsög, korsó, különböző faeszközök) összegyűjtése, oly módon való elhelyezése, hogy a későbbi nemzedékek is megcsodálhassák.

A spontán és irányított beszélgetés, a verbális fejlesztés a környezet megismerésének komplex-integrált tevékenységsoraiban célként és eszközként egyaránt megvalósítandó.
A megtapasztaláson alapuló megismerés, információszerzés sokoldalú biztosításával a gyermek aktív, passzív szókincsének mennyiségi és minőségi

gyarapítása, ezzel párhuzamosan a fogalmak körének és tartalmának bővítése, új fogalomrendszer kialakítása, a beszéd, a mondatalkotás aktivizálása, a kontextusos beszéd gyakorlása.

5.8.1. Környezetalakítás és környezetvédelem

Környezetalakítás

A környezet alakítása, óvása folyamatos tevékenységet jelent. A gyermekek szívesen részt vesznek a csoportszoba átrendezésében, rendjének helyreállításában, az ünnepek előtti dekorálásokban, díszítésekben. Az óvónő vagy dajka néni által megkezdett munkálatok látványa a gyermeket követésre készteti, ösztönzi.

Az udvaron, kertben segítenek, a nagyobbak akár önállóan is részt vesznek a különböző tevékenységekben.

A környezettel való aktív ismerkedés áthatja az egész óvodai életet, a nevelés komplex folyamatát. Sokféle alkalom kínálkozik a környezetalakításra, így a csoportszobai élősarokban való tevékenykedés, az akvárium tisztántartása, a halak gondozása, etetése, dugványozás, hajtatás stb.

A természetsarokban történő ismeretszerzés pl. termések, száraz ágak, levelek, csigaházak, kövek nézegetése, válogatása, manipulálása.

A különböző tevékenységekhez a környezet átalakítása pl. meséléshez, bábozáshoz, körjátékhoz, szabályjátékhoz, tornához stb.

Az évszakokhoz kapcsolódóan az összegyűjtött anyagok elhelyezése: kavics, termés, csuhé, levelek.

Környezetvédelem

A gyermekek érzelmi kötődésen keresztül jutnak el környezetük megbecsüléséhez és védelméhez. A sokrétű tevékenységek során megtapasztalják munkájuk eredményét, környezetükre való hatását. Ilyen

tevékenységek lehetnek pl. madáritató készítés, az esővíz összegyűjtése és az abból történő locsolás, a kertészkedés, az udvar gondozása.

A gyermekek természethez való kötődését, és az élőlények megszerettetését szolgálják azok a valódi történetek is, amiket a megfigyelések során ismertetünk velük. Mindezeket irodalmi, zenei alkotásokkal is színesíthetjük.
Az élővilág sokoldalú megfigyeltetésével, az óvó – védő tevékenység eredményeként a gyermekek emocionális alapokon eljutnak annak belátásához, hogy az élővilágot óvni, védeni kell.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végén:

- Ismerik nevüket, szüleik nevét, foglalkozását, lakásuk címét.
- A testrészeket megnevezik, dominanciájuk kialakult.
- Ismerik az elemi közlekedési szabályokat, azokat betartják.
- Tudják a környezetükben lévő intézmények nevét, rendeltetését.
- Különbséget tudnak tenni az évszakok között, ismerik jellemző tulajdonságaikat, az évszakhoz kapcsolódó néhány kiemelkedő népszokást, hagyományt.
- Ismerik a növény szót, annak tartalmát, tudják, hogy a növények fejlődése és az időjárás között összefüggés van.
- Tudják, hogy a növényeket gondozni kell, ismernek néhány növényekkel kapcsolatos munkát (szántás, szüret, aratás).
- Ismerik és megnevezik a környezetükben élő állatokat, tudják csoportosítani életmódjuk, egyéb tulajdonságaik szerint.
- Ismernek néhány erdei és vadállatot, néhány madarat – költözőt és nálunk telelőt . Ismerik óvásukat, védelmüket.
- A színeket megnevezik, ismerik azok sötétebb és világosabb árnyalatait.
- Ismernek néhány jellegzetes hagyományt, jeles napot a hozzájuk kapcsolódó szokásokat.

- A néphagyományőrzésből és a természetközelségből fakadó élmények során eljutnak a természettel való együttélés harmóniájához és a hagyomány tiszteletéhez.

5.8.2. Matematikai nevelés

A környező valóság fontos jellemzői a formai és mennyiségi viszonyok, melyek megismeréséhez szükség van matematikai alapismeretekre.
A környezet formai, mennyiségi viszonyai a környezet megismerésére nevelés feladatkörében jelenik meg. A matematikai tapasztalatszerzés természetes környezetben a legeredményesebb, lehetőleg minden érzékszervük bevonásával.

Helye a nevelés folyamatában*:*

A matematikai nevelés lehetőséget teremt a környező valóság formáival és mennyiségi viszonyaival kapcsolatos tapasztalatszerzésre.
Fejlődik a gondolatok tevékenységgel és szóval történő kifejezésének képessége, a gyermekek önismerete, közösségi érzete.

Célja:
Segítse a matematika a gyermek külvilágról szerzett tapasztalatainak feldolgozását, értelmi és érzelmi fejlődésüket.

Feladata:
- A gyermekek matematika érdeklődésének felkeltése, az elemi ok-okozati összefüggések felismertetése és megtapasztalása.
- Pozitív viszony kialakítása a problémahelyzetek megoldásához, a logikus gondolkodás megalapozása.

A fejlesztés tartalma:

Teremtsük meg annak a lehetőségét, hogy sok tapasztalatot szerezhessenek, változatos formában felfedezhessenek, és különböző játékok során fejlődjenek képességeik, formálódjon globális világképük.

A képességfejlesztés csak akkor sikeres, ha nem azt vesszük figyelembe, hogy ki milyen életkorú, hanem azt tartjuk szem előtt, hogy az adott gyermek képességei az adott helyzetben milyen fejlettek, és milyen mértékben fejleszthető.

A spontán helyzetek matematikai tapasztalatszerzésre való felhasználása mellett, a tevékenységekben való alkalmazás lehetőségeinek gazdagítása, problémahelyzetek teremtése a gyermekek egyéni fejlődésének nyomon követése, differenciált fejlesztés.

Az egyéni feladatmegoldás egyéni sikert eredményez, a közös siker pedig erősíti a csoporttudatot.

Főbb tevékenységek a matematikai tapasztalatszerzés területén:

- Megfigyelések, összehasonlítás, szétválogatás tulajdonságok szerint, más szempontok alapján.
- Sorba rendezés mennyiségi tulajdonságok, felismert szabályosság szerint.
- Sorszámok.
- Számfogalom megalapozása, mérései, összemérési feladatokkal, mennyiségekkel, halmazokkal, különböző egységekkel.
- Tapasztalatszerzés a geometria körében, építés, síkbeli alkotások, geometriai formák felismerése.
- Tükörrel való tevékenység, mozgások tükör előtt (téri percepció kialakítása).
- Tájékozódó képesség fejlesztése térben és síkban.

A matematikai nevelés anyagát a környezet megismerése során szerzett élmények, tapasztalatok feldolgozásával, az egyéni fejlődés figyelembevételével, a problémamegoldó tevékenység környezetre való kiterjesztésével alakítjuk ki.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végén:

- Képessé válnak arra, hogy az óvónő kérdéseit, gondolatát megértsék, kövessék. Matematikai jellegű helyzetről, problémáról saját gondolataikat is elmondják.
- Képesek tulajdonságok szerinti válogatásokra.
- Összehasonlításaikat szóban kifejezik.
- Össze tudnak mérni két halmazt párosítással.
- Elő tudnak állítani elemekből különféle elrendezéssel, bontással ugyanannyit-többet- kevesebbet.
- Tárgyakat tudnak számlálni.
- Azonosítani tudnak különféle helyzetükben is egyező alakú tárgyakat, síkbeli alakzatokat.
- Képesek egyszerű geometriai alakzatokat szétválogatni, megnevezni.
- Alakzatok tükörképét zsebtükör mögött meg tudják építeni.
- Megkülönböztetik a jobbra – balra irányokat, követni is tudják azokat, illetve helyeket kifejező névutókat (alá – fölé – elé).
- Ismeretekkel rendelkeznek az élő és élettelen természet, természetvédelem, az emberek világa, emberi viszonyok, társadalmi környezet, az ember által alkotott mesterséges technikai környezet, környezetvédelem, a környezet formai és mennyiségi viszonyai, a matematikai tapasztalatok témaköreiről.
- Képesek az óvónő kérdéseit, gondolatait megérteni, követni. Matematikai jellegű helyzetről, problémáról saját gondolataikat szabadon el tudják mondani, egymás állítását megítélni.
- Képesek csoportosítani minőségi, mennyiségi tulajdonságok szerint. Képesek mennyiségi, minőségi összefüggések, viszonyok felismerésére, osztályba sorolására.

- Értik és helyesen használják a mennyiségekkel, a halmazokkal kapcsolatos kifejezéseket (több, kevesebb, ugyanannyi, rövidebb, hosszabb stb.)
- Össze tudnak mérni hosszúság jellegű mennyiségeket, két halmazt párosítással az elemek különféle színe, nagysága, elrendezése esetén is.
- Képesek előállítani különféle elemekből, különféle elrendezéssel, bontással, többet, kevesebbet, ugyanannyit. Meg tudnak számolni tárgyakat oda-vissza. Számfogalmuk kialakult.
- Halmazokat tudnak képezni megadott, vagy választott szempontok szerint.
- Képesek a számosságok, tér- és síkformák felismerésére.
- Másolással képesek megépíteni, kirakni a mintával megegyező elemekből, színben és nagyságban eltérő elemekből térbeli és síkbeli alakzatokat. Különféle geometriai tulajdonságok szerint szétválogatni, egyszerű tulajdonságokat megnevezni.
- Képesek pár elemből tükörképet megépíteni, létrehozni.
- A térben való tájékozódásban értik és tudják az irányokat, a helyeket jelölő névutókat (pl. oda, fölé, között stb.), mindezt síkban is értik.
- Képesek az együttműködésre.
- Kialakul a kitartás, feladattudat, feladattartás, a befejezésre törekvés, a megoldásra törekvés.
- Megjelenik az önellenőrzés képessége.

VI. AZ ÓVODA SAJÁTOS FELADATAI

„A legfontosabb az, hogy a gyermek érezze, figyelnek rá, komolyan veszik.”

(A.Sunderman)

6.1. Gyermekvédelemmel összefüggő tevékenységek

Óvodánkban egyre jobban érezzük a gyermekvédelmi munka fontosságát. A társadalmi, gazdasági viszonyok változásával sok családban megnövekedtek a mindennapi gondok, sokan a mindennapi megélhetésért küzdenek. A munkanélküliség növekedésével emelkedik a hátrányos és halmozottan helyzetűek száma.

Az esélyegyenlőtlenségek csökkentése mellett kiemelt fontosságú a befogadó környezet megteremtésével a kialakult előítéletek lebontásához való hozzájárulás, az újabb előítéletek kialakulásának megelőzése.

A gyermekekre való fokozott odafigyelés lehetővé teszi, hogy időben felfedezzük a személyiségfejlődés problémáját (nehezen nevelhetőség, testi, szellemi fejlődésben való elmaradás). A veszélyeztetettség kialakulásának megelőzése csak korai felderítés alapján lehetséges.

A gyermekek zavartalan fejlődéséért, a gyermekek védelméért az óvodai nevelőtestület együttesen felelős.

Az alkalmazott pedagógiai intézkedések a gyermeki személyiséghez igazodnak, a gyermeki szükségletek kielégítése céljából.

A multikulturális, interkulturális nevelés a befogadó (inkluzív) pedagógiában természetes szemlélet.

A családlátogatáskor az óvónő megismeri a gyermeket, a szülőket, a környezetet. Amennyiben a gyermek fejlődését, életét veszélyeztetettnek látja a családban, akkor a gyermekvédelmi felelőshöz fordul.

Mivel a családnak elsődleges szerepe van a nevelésben, az óvónő és a gyermekvédelmi felelős a szülők nevelésével, segítésével, védelmével érhet el eredményt. Ha mégsem sikerül, igénybe kell venni az orvos, az önkormányzat segítségét.

Sajátos törődést igényelnek a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek.

Intézményünk feladata:

- A gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet biztosítása.
- Megfelelő szakemberek bevonásával speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi nevelési feladatok ellátása.
- A gyermeki jogok ismeretének birtokában a gyermek védelme, pedagógiai eszközökkel való segítése.
- Az óvodai és családi nevelés összehangolásával a nevelőpartneri viszony megteremtése, erősítése a szülőkkel közös tevékenységek, programok során.
- A család-és Gyermekjóléti Szolgálat által szervezett éves gyermekvédelmi tanácskozásokért óvodai szakvélemények kitöltése szükség szerint.

A gyermekvédelmi felelős feladatai:

- Minden nevelési év elején összegyűjti a hátrányos helyzetű, veszélyeztetett gyermekek adatait.
- Rendszeresen látogatja a veszélyeztetett gyermekeket és a nagyon hátrányos helyzetű családokat.
- Feladatokat időrendben rögzíti, a segélyezésre javaslatot tesz.
- Segíti az óvónők gyermekvédelmi munkáját pl. veszélyeztetettség eldöntése, segítés módja.
- Részt vesz továbbképzéseken, a hallottakról tájékoztatja kollégáit.
- Gyermekjóléti szolgálattal kapcsolatot tart.

- Évente egyszer beszámol a gyermekvédelmi munkáról, a vezető óvónőt tevékenységéről folyamatosan tájékoztatja.
- Ismerteti a hatályos törvényi szabályozást.

Az évente készült gyermekvédelmi kimutatás tartalmazza:

- óvodások száma
- veszélyeztetettek száma
- hátrányos helyzetűek száma
- *halmozottan hátrányos helyzetűek száma*
- három vagy több fős gyermekes családban élők
- fogyatékos gyermekek száma
- csonka családban nevelkedők száma
- veszélyeztetettség oka
- a megelőzésre, illetve megszüntetésre vonatkozó intézkedések

A gyermekvédelmi program megvalósításának erőforrásai, feltételei

Személyi	- gyermekvédelmi felelős alkalmazása - szakképzettség megszerzésének elősegítése - az óvodai dolgozók képzése gyermekvédelmi tanfolyamokon stb. - a technikai dolgozók folyamatos fejlesztése a témában
Tárgyi	- egészséges, nyugodt környezet kialakítása - eszközök biztosítása a fejlesztéshez, külön tekintettel a fogyatékosokra - külön helyiség biztosítása a szülőkkel való érintkezésre
Anyagi eszközök	- pályázati pénzek felhasználása - cégek, civil szervezetek, szponzorok támogatása - segélyszervezetek akcióiban részvétel (Vöröskereszt, Máltai Szeretetszolgálat, Nagycsaládosok Egyesülete stb.)

6.2. Esélyegyenlőséget szolgáló intézkedések

Bevezetés

Az óvodába járó hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű és sajátos nevelési igényű gyermekek esélyegyenlőségének biztosítása az óvoda kötelessége.

Az óvodai nevelés meghatározó jelentőségű

- az idegrendszer fejlesztésében,
- a készségek, képességek alakításában,
- a személyiségfejlesztésben,
- a szocializáció alakításában,
- a tanulási képesség magalapozásában,

melyek az óvoda-iskola átmenet zökkenőmentességének zálogai.

Tudatos óvodapedagógiai tevékenység szükséges a hátrányok csökkentéséhez, az adott problémák korrekciójához, esetleges prevenciójához, mely az óvodavezető, az óvodapedagógusok és a teljes alkalmazotti kör kötelessége és felelőssége.

Célok, alapelvek, sikerkritériumok

Célok, alapelvek:

- Intézményen belüli szegregációmentesség biztosítása.
- Egyenlő bánásmód elvének teljes körű érvényesülése.
- Az intézmény szolgáltatásaihoz való hozzáférés egyenlőségének biztosítása.
- Esélyteremtés, hátránykompenzáció érvényesül:
    - beiratkozásnál, csoportba osztásnál
    - a gyermekek egyéni fejlesztésében
    - az ismeretek átadásában

- az óvodai programok szervezésében
- az iskolába lépés előkészítésében
- humánerőforrás-fejlesztés során
- szakmai továbbképzések irányultságában

- A partnerközpontú működés elmélyítése.
- Család-óvoda kapcsolat erősítése.
- Az óvoda-iskola közötti szakmai párbeszéd megvalósítása.
- Az óvoda és a fenntartó közötti kétirányú információ-áramlás megteremtése, biztosítása.
- Integrált nevelés feltételeinek biztosítása.
- Inkluzív pedagógia megismerése, megvalósítása.
- Gyermekvédelmi feladatok maradéktalan ellátása.
- Az intézmények közötti átjárhatóság biztosítása.
- Szakmai ismeretek folyamatos bővítése.

Sikerkritériumok

Rövidtávon (1 év):

- Hatékony gyermek-, és ifjúságvédelmi tevékenység.
- A HH, HHH és SNI gyermekek problémái megfelelően kezeltek, érzelmi biztonságban történő nevelés-fejlesztés.
- A gyermekek szívesen járnak óvodába.
- Zökkenőmentes óvodai beilleszkedés.

Középtávon (2-3 év):

- Az óvoda hatékonyan segíti a szociális hátrányok csökkentését.
- A gyermeki, szülői sikeresség fokozódik.
- A kapcsolattartás, párbeszéd folyamatos.
- Minden gyermek az egyéni szükségletének megfelelő nevelést, ellátást és juttatást kapja.

- Egészséges környezetben megvalósuló nevelés-fejlesztés, intézményi működés.
- Innovációt felvállaló nevelőtestület.
- Óvodapedagógusi, szülői, gyermeki elfogadó légkörben történő óvodai nevelés.

Hosszú távon (3-4 év):

- Óvoda-iskola átmenet zökkenőmentes.
- Gyermeki jogok maradéktalanul érvényesülnek.
- HH, HHH és SNI gyermekek óvodai hiányzása csökken, beiskolázási arányuk javul.
- A gyermekek továbbhaladása a következő iskolafokra biztosítottá válik.
- A sajátos nevelési igényű gyermekek normál tantervű iskolába kerülnek.

6.3. Sajátos nevelési igényű gyermekek nevelése

„Az elfogadás olyan, mint a termékeny talaj,
Ami lehetőséget ad az apró mag számára,
hogy azzá váljon, amivé fejlődni képes.”

(Thomas Gordon)

A program szükségessége mind óvodapedagógiailag, mind gyógypedagógiailag, mind orvosilag, valamint a társadalmi elvárás szempontjából is indokolt.

A program célja, - hogy az ONAP-ban megfogalmazott lehetőségek alapján a 3-7 éves sajátos nevelési igényű gyermekek normál óvodai nevelés során – a részükre folyamatosan és elégségesen biztosított speciális fejlesztés mellett – a

gyermeki jogaikat is gyakorolva szociálisan, értelmileg, érzelmileg megfelelően fejlődhessenek.

A sajátos nevelési igényű gyerekek a normál csoport gyermekeivel együtt részesülnek egyéni nevelésben.

A sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének céljai:

- A normál pedagógiai célokkal megegyeznek, csupán a megközelítési módban térnek el attól az egyéni állapottól függően.
- Speciális részcélokkal egészülnek ki annak érdekében, hogy ők is a lehető legnagyobb önállóságot érjék el.
- Tevékeny tagjává váljanak környezetüknek, majd később a társadalomnak.

Alapelvként tekintjük, - hogy a gyermeket különleges védelem illeti meg, és a törvény és más eszközök által nyújtott lehetőségek-, hogy fizikailag, szellemileg, erkölcsileg, lelkileg és társadalmilag egészségesen és normálisan tudjon fejlődni, szabadságban és méltóságban. A gyermek felsőbb érdeke a döntő és meghatározó szempont.

Feladataink:

- a gyermek állapotromlásának megelőzése
- a gyermekek képességeinek, készségeinek maximális kifejlesztése
- a lehető legönállóbb életvitel megalapozása
- elősegíteni a fennálló rendellenességek javítását
- <u>Általános feladatok</u>: - egészséges életmód alakítása
  - érzelmi nevelés és közösségi nevelés
  - értelmi nevelés és fejlesztés (ONOAP)
- <u>Speciális (feladatok) sajátosságok</u>: - Prevenció
  - Korrekció
  - Kompenzáció
- a gyermek alapos megismerése után egyénre szabott fejlesztés sérülésspecifikus szakember irányításával

- a szülőkkel való rendszeres kapcsolattartás
- az ép gyermekekben kialakítani a fogyatékossággal szembeni toleranciát

Az integráció fogalma: érzékszervi, testi, értelmi fogyatékos, érzelmi- és viselkedészavaros gyermek normál populációban való nevelése.

A sérült, a fogyatékos a társadalom olyan tagja, aki
- születése előtt,
- születése közben vagy
- későbbi élete során eltérő jegyeket szerző, majd hordozó ember, aki másságával, testi, szellemi különbözőségével elszigeteltséget válthat ki. Az integráció ezt az elszigeteltséget oldja fel.

Integráció szükségessége:

A 3-6 éves korú gyermekek fejlődési sajátossága, hogy a megtapasztalt események, történések, közösségi és egyéni élmények kihatnak a későbbi társadalmi szemléletük alakulására. Ezért nagyon fontos, hogy már ebben a korai életszakaszban megtapasztalják társaik különbözőségeit. A tapasztalatok feldolgozását megfelelő pedagógiai módszerekkel segítve, kialakul a toleranciájuk.

A befogadásra irányuló nevelési feladatok megoldása csak egy része a feladatoknak. Kapcsolódó feladatsorokat kell megoldani ahhoz, hogy a befogadás maximális és elégséges sérülésspecifikus fejlesztéssel párosuljon, melynek eredménye a saját magát is elfogadó, teljes életet élő ember.

A fogyatékos gyermekek integrációjának programja ötvözi a hazai óvodai nevelés hagyományait, az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramját, a Sajátos nevelési igényű gyermekek Óvodai Nevelésének Irányelveit.

A program szükségessége mind óvodapedagógiailag, mind orvosilag (neurológiailag, ortopédiailag stb.), mind pedig a társadalmi elvárás szempontjából indokolt.

„…A fizikailag, szellemileg vagy társadalmilag hátrányos helyzetű gyermeknek meg kell kapnia az állapota és helyzete által megkövetelt kezelést, nevelést és speciális gondozást.”
(A GYERMEK JOGAI – az ENSZ által 1959-ben deklarált közlemény alapján)

A program arra épít, hogy a sajátos nevelési igényű gyermekek mintaként tekintik és érzelmileg kötődnek ép kortársaikhoz. Ez részükre spontán létrejövő húzóerőt jelent. Énképük és önértékelésük pozitív irányba fejlődik, csökken a függőségi beállítódásuk, nem hatalmasodik el rajtuk a sérültség tudata.
Az ép gyermekek részéről a gyermeki előítélet mentességre építünk. Ezzel a későbbi társadalmi integrálódás, a természetes elfogadó attitűd kialakulásának alapjait célozzuk meg, valamint azt, hogy megtanulják a segítségnyújtás és az elvárások helyes arányát. A társas kapcsolatok során a gyermekekben kialakul a másság természetesnek tekintése, valamint a másik pozitív tulajdonságainak értékelése.

A program feladatai:
I. Speciális célok a sérült gyermekek óvodai nevelésében.
II. Speciális feladatok, sajátosságok az óvodai nevelésben.

Prevenció: A nevelés, fejlesztés során az egyik feladat a gyermek állapotromlásának megelőzése, az esetleg kialakuló rendellenességek kiküszöbölése. Arra kell törekedni, hogy a másodlagos degeneratív elváltozásokat meggátoljuk. A megelőzés nem csupán a testi állapot romlására kell, hogy vonatkozzon, hanem az egész személyiségre együttesen. Feladat a másodlagos személyiség- vagy viselkedészavarok kialakulásának megelőzése is.

I. Speciális célok a sérült gyermekek óvodai nevelésében:

- A gyermekek képességeik, készségeik maximális kifejlesztése.
- A lehető legönállóbb életvitel megalapozása.
- Elősegíteni a fennálló rendellenességek javítását.
- Megelőzni a következményes sérülések kialakulását. (Szomatikus és pszichés téren egyaránt.)

II. Feladatok:

Az óvodai nevelés általános feladatai az óvodás korú gyermekek testi és lelki szükségleteinek kielégítése:

A felvételhez a szakértői Bizottság komplex vizsgálata, javaslat szükséges.

- Korrekció: Ezen feladat megvalósítása során arra törekszünk, hogy mind a testi, mind pedig a személyiségben bekövetkezett károsodásokat a lehető legmagasabb szinten javítsuk, befolyásoljuk, kiküszöböljük. Arra kell törekedni, hogy a sérült funkciókat mindig egyidejűleg korrigáljuk, mivel mindegyik hatással van a másik területre is. Természetesen a súlypont mindig a legfőbb hiányosság korrekcióján van.
- Kompenzáció: A sérült, kiesett funkciókat – amelyeket biztosan nem lehet korrigálni – más tevékenységekkel igyekszünk helyettesíteni. Bizonyos esetekben teljes kompenzációt lehet elérni, más esetekben meg kell elégednünk a funkció részleges pótlásával.

A program egészében véve céljának és feladatának tekinti, hogy az óvodai nevelés, fejlesztés során elért eredmények függvényében 6-7 éves kor körül a fogyatékos gyermekek is képességeiknek megfelelő iskolatípusba kerüljenek.

6.4. Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek fejlődésének segítése

A hátrányos helyzetű gyerekeket a családi körülményei, szociális helyzete miatt a jegyző védelembe vette és számukra rendszeres gyermekvédelmi támogatást, folyósítanak.
Halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek a nem megfelelő magatartás, mulasztás, vagy más körülmény miatt kerülnek olyan helyzetbe, hogy testi, értelmi, érzelmi vagy erkölcsi fejlődésük gátolva, vagy akadályozva van.

Célja:
A családi nevelés hiányosságainak kompenzálása, a szociális beilleszkedés segítése, biztonságérzet megalapozása, érzelmi kötődés az óvodához, ösztönző társas kapcsolatok pozitív kialakítása.
A gyerekek minél teljesebb mértékben érjék el az optimális elvárható fejlettségi szintet, hogy viselkedésük életkoruknak megfelelő legyen. A kisebbségi identitástudat kialakítása és fejlesztése, a kisebbségi etnikum együttnevelése más gyerekekkel.

Feladata:
A hátrányos és veszélyeztetett gyermekek feltárása, nyilvántartása, segítése. Az óvodai nevelés váljon a családi nevelés kiegészítőjévé.
Az egészséges életmód szokásainak kialakítása a szociális hátrányból eredő hiányok kompenzálása. A rendszeres életritmus, napirend megalapozása, kiemelkedő képességek felismerése és gondozása. A ránk bízott gyerekek legyenek képesek a harmonikus mozgásra, gondolkodásra, tanulási műveletekre. Fontos szem előtt tartani, hogy ami az óvodáskorban megszerezhető, megvalósítható, az a későbbiekben nem, vagy nehezen pótolható. A hiányos alapoknak pedig negatív hatása van a későbbi sikeres iskolai beválásra.

Rendkívül fontos szerepe van a biztonságot nyújtó, otthont pótló szemléletnek. Ebben az atmoszférában fejlődnek ki az érzelmi kötődések, az önállósulási, szocializációs folyamatok, és ez az alapja a tevékenységeknek, a fejlődésnek.
Nevelőmunkánk azon a szemléleten alapszik, hogy minden gyermeket a maga fejlettségi szintjéről, a maga ütemének megfelelően a közösségi hatásokat, és kereteket felhasználva fejlesztünk, egyénileg és közösségen belül differenciáltan egyaránt.

6.5. Tehetséges gyermekek nevelése, tehetséggondozás

„Vegyétek észre, ha egy gyerek különleges, nem azért különleges, mert különb akar lenni,hanem azért, mert nem tud más lenni.”

(Szabó Magda)

Az óvoda feladata a képességek kibontakoztatása, a tehetséges gyermekek felismerése, nyomon követése, a tehetségek gondozása, fejlesztése, élve az intézményen belüli és kívüli együttműködési lehetőségekkel.
A mikro csoportos, egyéni fejlesztés jó alkalom a kiemelten tehetséges gyermekek nevelésére.

Cél:

- Fedezzük fel a kiemelkedő képességű, kreatív, tehetségígéretes gyermekeket.

Feladat:

- Támogató és szakszerű környezet megteremtése, amelyben a tehetség minél hamarabb felfedezhető, és kiemelkedő képességek továbbfejlesztése biztosított.

- Önálló alkotás lehetőségének megteremtése, biztosítása.
- A gyermekek tehetséggel összefüggő „gyenge” területének erősítése.
- Kiegyensúlyozott, elfogadó, szeretetteljes óvodai légkör biztosítása a tehetségígéretes gyermekek körül, amely elfogadja és segíti őket.
- A feltöltődés, pihenés, elvonulás lehetőségének megteremtése.

Tartalom:

- Integráló tehetséggondozás, mely az egész személyiség komplex fejlesztésére irányul.
- Szakkörök, mikro csoportos, egyéni foglalkozások vezetésével, speciális többlet nyújtása, a gyermekek képességeinek, érdeklődésüknek megfelelően.

VII. SPECIÁLIS SZOLGÁLTATÁSOK

Felmérésünk alapján a szülők gyermekeik érdeklődése, képességeik kibontakoztatása alapján különböző szolgáltatásokat igényelnek.
Ezeknek a gyermekeknek az érdekének, fejlettségének megfelelően helyet adunk.

Nevelési időn belül a programunkhoz kapcsolódó ingyenes szolgáltatások:

- gyermekjáték és tánc a középső és nagycsoportosoknak,
- kézimunka – játékkészítés középső és nagycsoportosoknak,
- labdajátékok a középső és nagycsoportosoknak.

VIII. AZ ÓVODA KAPCSOLATAI

8.1. A családdal, szülőkkel való kapcsolat, a továbbfejlesztés lehetőségei

Az óvoda a családdal együtt, azt kiegészítve szolgálja a gyermekek fejlődését. A szülő tud legtöbbet gyermekéről, ő ismeri legjobban gyermeke igényeit, szükségleteit, az óvónőnek van szaktudása és olyan korosztályi tapasztalat, mely alapján hathatós segítséget tud nyújtani a gyermek fejlődéséhez.

Az óvodai nevelés leghatékonyabb eszközének, a szabad játék elsődlegességének biztosítása a célunk.
Az évszakok által nyújtott udvari játéklehetőségek biztosítása mellett, kapjon nagyobb szerepet a téli időszakban is a benti játékok folytatásának lehetősége (pl. babák, plüss állatok kivitelének lehetősége, labdázás).

A szülőföldhöz való kötődés kialakulásához a gyermekek ismerjék meg a szűkebb és tágabb környezetüket.

Speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása a megfelelő szakemberek bevonásával, a szülővel, óvodapedagógussal együttműködve lehetséges.

Az óvoda vállalja az inkluzív nevelés értékeinek indirekt közvetítése mellett a szemléletformálás direktebb módszereit is. (előadás, vitaindító, cikkek ajánlása, faliújságra helyezése).
Szemléletformálás a családon belüli arányos munkamegosztás működtetése érdekében is.
Figyelem ráirányítás arra, hogy a gyermek szabadon kifejlesztheti személyes képességeit, szabad választási lehetőséggel bír anélkül, hogy szigorú nemi

szerepek által meghatározott korlátozások vonatkoznának rá (kézműveskedő, főzőcskéző, babázó, lányokkal játszó kisfiú, építkező, autózó, szerelő, főleg fiúkkal játszó kislány).
Az alkalmazott pedagógiai módszerek a gyermeki személyiséghez igazodnak, a gyermeki szükségletek kielégítésére.
Az együttműködés különböző formái szolgálják: az információ áramoltatását, szemléletformálást, az óvoda tartalmi munkájának szakszerű megismertetését, a gyermek egyéni fejlesztésének érdekét.

Ezek: beiratkozáskor ismerkedés az óvodával, a leendő óvodások számára játéklehetőség biztosítása. Meghívni a családot a „György-napi" vásárba.

A beiratkozást követi a tájékoztató szülői értekezlet, ahol benyomásokat szerezhetnek az óvoda környezetéről. Ismerkednek a nevelési programmal. Az óvodai szokásrend, a nevelési célok a családdal való együttműködés bemutatása is ekkor történik meg.

Az indirekt hatások mellett tudatos szemléletformálás, a szülők bevonása az óvodában a gyerekekkel együtt megvalósuló tevékenységekbe, kezdeményezésekbe (papírgyűjtés, komposztálás, szelektív hulladékgyűjtés, a háztartásban felesleges csomagolóanyagok gyűjtése óvodai felhasználásra, közös kirándulás stb.).

A családlátogatás célja, hogy az óvónő megismerje a gyermeket közvetlen környezetében, felmérje helyét a családban, tájékozódjon a család nevelési elveiről, szokásairól.
A családból óvodába történő befogadás kompetens személyei a szülő és az óvodapedagógus.
Az SNI, HH gyermekek esetén a befogadás időszaka hosszabb időt vehet igénybe, alkalmazkodva a gyermek egyéni szükségleteihez.

Az óvodába lépés feltételei:

- Az óvodába lépés törvényi feltétele a betöltött 3 életév.
- Képes legyen az óvónő és az óvoda minden dolgozója segítségével az óvodai életbe való fokozatos beilleszkedésre.

Az óvoda a szülők részére mindig nyitott. A szervezett nyílt napon, ha a szülő nem merev nézője a nevelési folyamatnak, hanem együtt tevékenykedik, jobban megérti és megérzi az óvónő nevelési törekvéseit.

A tevékenységek befejezése után lehetőség van a beszélgetésre, kölcsönös véleménynyilvánításra.

A szülők ilyenkor kapnak képet gyermekük közösségben elfoglalt helyéről, viselkedéséről, teljesítőképességéről, egyúttal módjukban van a társaikkal való összehasonlításra.

Szülői értekezleten az óvodát, a csoportot, a gyermekeket, a szülőket érintő legfontosabb témákat, feladatokat, programokat, problémákat beszéljük meg.

Segítő szándékkal szervezünk speciális témájú szülői értekezletet is.

Szakembereket hívunk az ismeretnyújtás, tájékoztatás, egyéni fejlesztés segítése érdekében pl. logopédus, gyermekorvos, iskolaigazgató, tanító stb.

Továbbfejlesztésként szeretnénk:

- Egy-egy csoportban készült videofelvétel megtekintése, utána helyzet-megbeszélés.
- A jeles napok, hagyományokhoz kapcsolódó szokásokról tájékoztatjuk a szülőket és bevonjuk őket.
- A közös programok, ünnepek lehetőséget teremtenek a család és óvoda közötti kapcsolat elmélyítésére, egymás szokásainak jobb megismerésére, a nevelési elvek közelítésére.
- Közös programok lehetnek az ünnepek, közös kirándulások, kulturális események, sportprogramok, munkadélutánok, a szülői szervezet.

A szülők közösségét képviselő, összefogó szervezet a szülői szervezet fontos szerepet játszik a szülők és az óvoda kapcsolatának mélyítésében. Aktívan segítenek a gyermekek ünnepeinek szebbé tételében, a rendezvények megszervezésében, melyek bevételéből jelentősen bővül játékkészletünk.

A jövőben nagyobb figyelmet fordítunk arra, hogy a szülői szervezet figyelemmel kíséri-e a gyermeki jogok érvényesülését, a pedagógiai munka eredményességét. A gyermekek nagyobb csoportját érintő kérdésekben tájékoztatást kérhet, képviselője tanácskozási joggal részt vehet a nevelőtestületi értekezleten.

Az egyéni beszélgetések is segítik az eredményesebb együttműködést, mellyel gyakrabban élünk a nyugodt, bizalmas információcsere feltételeit megteremtve.

Feladatunk az óvodai dokumentumokban megfogalmazott normarendszer elfogadására, nevelési felfogásba építésére motiválás. A családok által képviselt különböző gondolkodásmódok értékeinek elfogadása. A szülőkkel, gyermekekkel való közös gondolkodás, véleménycsere, döntés eredményeként a programmal összeegyeztethető plurális értékek beépítése az óvoda normarendszerébe.

Szemléletformálás, hogy az iskolára való előkészítés az óvodában nem külön feladat, foglalkozás, hanem a gyermeki személyiséget kibontakoztató 3-4 éves nevelési folyamat eredménye, az iskolai beilleszkedés közvetett segítésében az óvoda kiegészíti a családi nevelést. A szülők tájékoztatása a kimenő gyermekek aktuális fejlettségi szintjét, fejlődési jellemzőit, fejlesztési feladatait tartalmazó dokumentum kérésének és iskolába általuk való továbbításának lehetőségéről.

A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek sajátos törődést igényelnek.

Élünk az intervenciós gyakorlattal, a családoknak nyújtott, helyi szükségletekhez igazodó segítséggel. Stratégiai tervet készítünk, mely tartalmazza az óvodában elérhető, a családi nevelés gyakorlatát segítő szolgáltatásokat (az óvodapedagógusok speciális képzettségeinek kihasználása, a logopédus,

pszichológus, gyermekjóléti szolgálat, egészségügyi intézmények, szociális ágazat bevonása, szülői klub, fogadóóra, játszó délután, szülők bevonása különböző módszerekkel a nevelési folyamatba, projektek közös megvalósítása, saját kedvelt tevékenység bemutatása, nyitott ünnepek, stb.).

8.2. Iskola, az óvoda és iskola közötti átmenet

Az iskolával kialakított jó kapcsolat elsősorban a gyermekek zavartalan iskolakezdését segíti.

A kölcsönös érdeklődés hozzájárul egymás nevelési céljainak, elképzeléseinek megismeréséhez, megértéséhez.

Az óvodai nevelés leghatékonyabb eszközének, a szabad játék elsődlegességének biztosítása a célunk.

Mi arra törekszünk, hogy a gyermekeket egyéni képességeiknek megfelelően fejlesszük, arra neveljük őket, hogy legyenek kapcsolatteremtők, együttműködők, jól eligazodjanak környezetükben.

A kapcsolattartás formái: látogatások, tapasztalatcserék, egymás rendezvényein, ünnepein való megjelenés, közreműködés, a leendő elsősök látogatása az iskolában.

A kisgyermekek többsége az óvodáskor végére eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettségi szintet. Belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, melyben az óvodásból iskolássá érik. A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembevétele mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.

Fontos az együttműködés az óvodából az iskolába való átmenet megkönnyítése érdekében. Konzultáció az óvodai kompetencia alapú nevelésről. Visszacsatolás a partneri igény/elégedettség mérés eredményeiről.

Figyelem felhívás arra, hogy a kimenő gyermek aktuális fejlettségi szintjét és a fejlesztés feladatait tartalmazó dokumentumot kérhetik a szülőtől. Konzultáció óvodából iskolába érkező gyermek átmeneti állapotának jellemzőiről.

Tájékoztatást adunk a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek eddigi segítéséről.

Az óvodapedagógusok feladata a tanítók fogadása az óvoda személyiség-képességfejlesztő tevékenységének megismertetése érdekében.
A gyermekek előkészítése az iskolai látogatásra, iskolalátogatás a gyermekcsoporttal.

Iskolába lépés feltételei:

- a gyermek váljon képessé az iskolai életmódhoz való zökkenőmentes
- alkalmazkodásra,
- testi fejlődés területén: megfelelő mozgás-összerendezettség, a finommotorika megfelelő fejlettsége,
- értelmi fejlődés területén: az elvont nyelvi síkon folyó gondolkodás képességének megléte,
- érzelmi fejlődés területén: a feladattudat és feladattartás iskolai életmódnak megfelelő működése,
- szociális fejlődés területén: az együttműködő képesség és alkalmazkodó képesség fejlettsége biztosítja, hogy az iskolai tanulás öröm legyen,

- Jogszabályi feltétel: az augusztus 31-ig betöltött hatodik életév, kivéve az Oktatási Hivatal által engedélyezett szakértői vélemény alapján további egy év óvodai nevelés.

Óvoda és közművelődési intézmények

Kapcsolatot tartunk a Művelődési Házzal, a Könyvtárral. Nevelési feladataink megvalósítása érdekében gyakran ellátogatunk a Könyvtárba, a Művelődési Ház programjaiból azokba kapcsolódunk be, amelyek megfelelnek a gyermekek érdeklődésének, életkori sajátosságainak.

Bölcsőde

Óvodánk egy csoportjában 2008 szeptembere óta működik bölcsődei csoport. Biztosítottak a személyi és tárgyi feltételek a zökkenőmentes működéshez, neveléshez.

Együttműködésünk példaértékű, szoros kapcsolat van közöttünk, szakmai konzultációkat tartunk egymás munkájának jobb megismerése érdekében. Ezt fontosnak tartjuk, hiszen már a korai kisgyermekkortól betekintést nyerünk a gyermekek fejlődésének menetébe, illetve a családi háttérről is tájékoztatást kapunk. A kisgyermeknevelők nagyon fontos információkat adhatnak az óvodapedagógusnak a gyermek szokásairól, fejlődéséről, így megkönnyítve az óvodai befogadást

Az óvodai szintű rendezvényeinken ők is részt vesznek, így a gyermekek ismerik az óvodapedagógusokat, dajka néniket, óvodásokat.

Befogadás bölcsődéből:

- A bölcsődéből történő befogadás kompetens személyei a gondozónők, óvodapedagógusok, szülők.

- A bölcsődéből érkező gyermekek fogadását gondosan előkészítjük.
- A kiscsoportot kezdő óvodapedagógus feladata felvenni a kapcsolatot a gondozónőkkel az óvodai élet megkezdése előtt, ezzel is megkönnyítve a gyermekek óvodai beilleszkedését.

8.3. Óvoda egyéb kapcsolatai

Kapcsolatot tartunk fent az óvoda védőnőjével, aki segít a gyermekek egészségmegőrzéssel kapcsolatos aktuális teendők ellátásában pl. táplálkozás, testmozgás stb.
Az orvos évenként ellenőrzi a gyermekek egészségállapotát, rendellenesség esetén speciális vizsgálatokat kér.
A szűrővizsgálatokat évente megszervezzük az érintett egészségügyi intézményekkel (látás, hallás, fogászat).
A Pedagógiai Szakszolgálatot ellátó intézményekkel kapcsolatunk folyamatos, kérjük segítségüket óvodásaink számára (Nevelési Tanácsadó, Pedagógiai és

Közművelődési Intézet, Pszichológus, Tanulási Képességeket Vizsgáló Bizottság).
Önkormányzatunk figyelemmel kíséri működésünket, biztosítja a fenntartás, működtetés feltételeit, szükség esetén támogatja kéréseinket, pályázatainkat.

Gyermekjóléti szolgálattal kapcsolatunk folyamatos, havonta esetmegbeszélésen veszünk részt.
Az Idősek Napközi Otthona lakóit meghívjuk egy-egy rendezvényünkre. Idősek Napján, Karácsonykor, Húsvétkor, Anyák Napján köszöntjük őket.

A vállalkozóktól segítséget kérünk ünnepeink, rendezvényeink lebonyolításához, játékkészletünk bővítéséhez, ünnepeinkre meghívjuk őket.

Óvoda- fenntartó

A két intézmény kapcsolata támogató, segítő jellegű, kölcsönösen tájékoztatjuk egymást. Egyéni megbeszélések, beszámolók is jellemzőek a sikeres közös együttműködés érdekében.

IX. AZ ELLENŐRZÉS ÉS ÉRTÉKELÉS RENDSZERE

9.1. Az óvoda irányítási- szervezeti felépítése, sémája

Óvodavezető

↓

Óvodavezető helyettes

↓

Óvodapedagógusok

↓

Segítő munkatársak, dajkák

↓

Gyerekek közössége

↓

Szülők Közös Tanácsa

9.2. A pedagógiai munka dokumentációja, az óvodai csoportok és a gyermekek fejlődésének ellenőrzése, értékelése

- Pedagógiai céljaink eléréséhez fejlesztő munkánk színvonalas ellátására van szükség.
- Az eredmények és hiányosságok feltárása nélkül nem tudjuk követni, a kitűzött célok megvalósultak-e.
- A gyermekek fejlődését a csoportnaplóban és a róluk vezetett fejlődési naplóban követhetjük nyomon (fejlesztés dokumentumai: fejlődési napló, mely az egyéni fejlettségmérő lapokat tartalmazza, valamint a DIFER mérés 4-8 éves korig).
- Az ellenőrzés, elemzés értékelése után megerősíthetjük a kitűzött célokat, vagy elvégezhetjük programunk szükséges módosítását.
- A gyerekek tevékenykedéseit folyamatosan megfigyeljük, a megfigyeléseket a csoportnaplóban illetve fejlődési naplóban rögzítjük.

9.3. Az óvónők munkájának ellenőrzése

Tervszerű ellenőrzés a következő szempontok alapján:

- érvényesülnek-e a közös alapelvek a programunkban leírt követelményeknek?
- megvalósulnak-e az egyes tevékenységformáknál leírt feladatok?
- megfelelnek-e az egyéni pedagógiai módszerek, eljárások?

A tervszerű ellenőrzés formái:

- Csoportlátogatás, ahol a csoport egészét figyelve a nevelői ráhatások eredményességét értékeljük.
- A pedagógiai dokumentáció ellenőrzése: a szeptember 15-ig, illetve január 31-ig. Az értékelésének szempontjai ugyanazok, mint a tervszerű ellenőrzésé.

9.4. Az intézmény szakmai dokumentációs rendszerének felépítése

Intézményünk kialakította jellegének megfelelő dokumentációs rendjét, mely a következőket tartalmazza:

Óvodai Nevelés Országos Alapprogram

↓

Pedagógiai Programunk

↓

Éves pedagógiai munkaterv

↓

Csoportnapló

↓

Nevelési tervek, félévi és éves értékelés

↓

Tematikus, heti tervek, projekt jellegű tervezés

↓

Feljegyzések a gyermekekről

↓

Fejlődési lap

↓

Felvételi, mulasztási napló

↓

Pontos adatkezelés, naprakész nyilvántartás

Egyéb dokumentumok

- Alapító Okirat
- Szervezeti és Működési Szabályzat
- Házirend
- Továbbképzési terv
- Jegyzék a nevelési-oktatási intézmények kötelező eszközeiről és felszereléséről
- Önértékelési terv

9.5. A helyi Pedagógiai Program értékelése

Programunk értékeléséhez feltétlenül szükség van a gyerekek fejlődésének ellenőrzésére, értékelésére.

Programunkat a következő időszakokban értékeljük:

- az érvényesség ideje alatt folyamatosan a tapasztalatok elemzésével,
- az első nevelési év végén, a tapasztalatok összegzésével,
- az 5. nevelési év végén.

Az értékelés elsősorban önértékelés, valamint a gyerekek és a szülők visszajelzései.

Szempontok a helyi Pedagógiai Program értékeléséhez

- Tudunk-e azonosulni programunk céljával, használható-e?
- A gyerekek viselkedésében megjelennek-e a tervezett hatások, illetve milyen változások figyelhetők meg a gyerekek viselkedésében?
- Fokozta-e a nevelőtestület pedagógiai kultúráját, munkakedvét?
- Szülői háttér (szóbeli és kérdőíves).

Programunk értékelésének módszerei:

- a fejlődési napló értékelése,
- DIFER mérések értékelése
- a program használata során összegyűlt tapasztalatok megbeszélése, elemzése

X. A PROGRAM MEGVALÓSÍTÁSÁNAK FELTÉTELEI

10.1. Személyi és tárgyi feltételek

Az óvoda működéséhez a személyi feltételeket biztosítani kell, mely részben megvalósult, részben tervként szerepel.

Az óvodapedagógus kulcsszereplő, elfogadó, segítő, támogató attitűdje modell értékű.

Az óvoda teljes nyitvatartási idejében a gyermekekkel történő foglalkozások mindegyikét óvodapedagógus irányítja.

Jelenleg az óvodai dolgozók létszáma:
- 8 fő óvodapedagógus
- 4 fő dajka
- 1 fő fűtő-karbantartó
- 1 fő takarító
- 1 fő konyhai kisegítő
- 1 fő pedagógiai asszisztens
- 1 fő óvodatitkár

A munkánkat segíti:
- 1 fő logopédus
- 1 fő gyógypedagógus
- 1 fő fejlesztőpedagógus
- 1 fő mozgásfejlesztő pedagógus

A szakmai megújulás iránti igényünk eddig is megvolt, de a programunk eredményessége és a gyermekek igényei ezt még jobban fölerősítették.

Fontos, valamennyi munkatárs folyamatos együttműködése, összehangolt munkája a befogadó szellemiségű óvoda, az inkluzív nevelés kialakítása érdekében.

A sajátos nevelési igényű gyermekek ellátása érdekében a fejlesztőpedagógus képesítést is többen szerezzék meg. Gyógypedagógusi, logopédusi képesítés megszerzése is terveink között szerepel.

Megfelelő szakemberek bevonása a speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátásába.

Terveink: - néptánc, népzenei továbbképzésben részvétel
- fejlesztő pedagógusi képesítés megszervezése
- szakvizsga megszerzése a szükséges területeken

A továbbképzéseknél, a feladatok szétosztásánál az egyéni adottságokat, érdeklődéseket vesszük figyelembe. Szeretnénk, ha egy-egy területen nagyobb jártasságra tennénk szert, egymás között megosztva a tudást, tapasztalatokat, együtt dolgozó jó közösség legyünk továbbra is.

Az óvónők csoportbeosztásánál figyelembe vesszük a gyermekek érdekeit, hogy a két óvónő tudjon együtt dolgozni, tervezni, tudjanak összehangoltan feladatokat megosztani. Legyenek képesek pedagógiai elveiket, nevelési gyakorlatukat egyeztetni.

Csoportonként két óvónő szükséges a derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkör biztosításához.

A gyermek-dajka kapcsolatot a pozitív attitűd jellemezze.

A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek sajátos törődést igényelnek az óvoda valamennyi dolgozójától.

Az óvoda dolgozói munkaköri leírás alapján végzik teendőiket.

Óvodánk tárgyi felszereltsége jónak mondható, az önkormányzat, a saját erő, szülői szervezet jótékonyság, báli bevételek és a pályázatokon nyert összegek együttes felhasználásával. Az épület folyamatos karbantartása megvalósul. A sajátos nevelési igényű gyermekeknek az igényeiknek megfelelően évente szerezzük be a fejlesztésükhöz szükséges eszközöket.

A csoportszobák többfunkciósak, a bútorokat szükség szerint felújítjuk.
Játékokat, eszközöket évente vásárolunk költségvetésből és a rendezvények bevételéből.
Pályázati lehetőségeket folyamatosan figyeljük, kihasználjuk.
Könyvállományunk folyamatosan gyarapszik, a programhoz igazodva újabb kiadványokkal bővítjük. Tudatosan válogatunk a hasznos és értékes könyvek közül, melyek felkészülésünket, a gyermekekkel való foglalkozásunkat segíti.

A felsoroltakkal szeretnénk folyamatosan, fokozatosan javítani feltételeinket programunk megvalósítása érdekében:

- Kézműves tevékenységekhez az eszközök, anyagok biztosítása
- Népviseleti ruha a gyermekeknek
- A sajátos nevelési igényű gyermekek eszközszükséglete
- Az udvar balesetvédelmi szempontból megfelelő játékokkal való felszerelése.

Migráns gyermekek differenciált támogatása, hogy megismerhessék egymás kultúráját, anyanyelvét.

Tárgyi feltételek

Óvodánk jól felszerelt, rendelkezik a helyi program megvalósításához szükséges tárgyi eszközökkel, csak a folyamatos elhasználódást kell pótolni, és a gyermekek igényeinek megfelelően az újakat beszerezni.

Megfelelő, biztonságos munkakörnyezetet létesít intézményünk az óvodai dolgozóknak, hogy esztétikus környezetben tudjuk fogadni a gyermekeket, valamint az ide látogatókat.
Az óvoda épületét a nevelési, fejlesztési feladatok megvalósításának figyelembevételével úgy rendeztük be, hogy szolgálja a gyermekek biztonságát, kényelmét, megfeleljen testméreteiknek, biztosítsa egészségük megőrzését, fejlődését.
A több funkciót betöltött csoportszobák alkalmasak a szabad játékra, változatos tevékenységek végzésére, az étkezésre, alvásra, pihenésre. A többféle játéktevékenységhez mesesarok, babaszoba kialakításával megfelelő hely áll rendelkezésre, valamint lehetőség van termések és egyéb „kincsek” elhelyezésére

is. Számos játékeszköz, fejlesztőjáték között válogathatnak a gyermekek, melyeknek tárházát folyamatosan bővítjük. A gyermekmosdókban megfelelő méretű eszközök, berendezések segítik a szükségletük teljeskörű kielégítését. A tornaszobánk sokféle, változatos mozgást segítő és fejlesztő eszközzel felszerelt, biztosítja a gyermekek széleskörű mozgásfejlesztését, edzését. A csoportszobák és a kiszolgáló helyiségek felszereltsége megfelelő.
Az óvodánk épülete jól karbantartott. Telefonnal és vagyonvédelmi riasztóval felszerelt, illetve minden csoportszobában is biztosított az internethozzáférés.
Az óvodaudvarokat annak alapján alakítottuk ki, hogy a nagymozgások lehetőségén túl, színtere legyen a szabadidő hasznos eltöltésének, emellett az óvodai rendezvényeknek, projekteknek. A tágas és árnyas udvarok esztétikai szépségét a cserjék, fák, valamint a gyermekek által kedvelt udvari játékok adják. Az ivási lehetőséget az udvaron ivókút szolgálja.
A szülők fogadására a nevelői szoba áll rendelkezésre.

Eszközjegyzék a mellékletben.

10.2. Nevelőmunka tervezése

Az óvoda éves pedagógiai, működési munkaterve

Az óvodavezető készíti el, mely tartalmazza a következőket:

- Tárgyi feltételeink
- Humán feltételrendszer
- Létszámadatok
- Az új nevelési év meghatározó legfontosabb feladatai
- Nevelőtestületi megbeszélések (téma, feladatok elosztása, időpontok)
- Az önképzés és továbbképzés (résztvevők, felelősök)
- Vezetői ellenőrzések (területei, ideje)
- Kapcsolattartás (külső és belső kapcsolatok, szakmai információáramlás)
- Nevelési év rendje (havi bontásban, felelősökkel)

Mellékletek:

- Gyermekvédelmi munkaterv
- Munkaközösségvezető munkaterve
- Szülői Szervezet munkaterve

A gyermekcsoportok tervező munkája:

Tartalmazza a következőket:

- Befogadási terv
  Tervezési idő: kicsiknél 2 hónap, középső- és nagycsoportban 1 hónap.
- A gyermekcsoport szokás- és szabályrendszere
  Tervezési idő: félév - január 31. Értékelés után – május 31. év végi értékelés
- Nyári terv készítése az óvodába járó gyermekekre.
  Tervezési idő: 3 hónap.
- Tanulás tervezése – éves anyaggyűjtés.
  Tervezési idő: 1 év.
- Esemény és programterv.
  Tervezési idő: 1 hónap.
- Tevékenységformák (kezdeményezések, foglalkozások)
  Tervezési idő: 1 hét.
- Élmények, tapasztalatok a közösségre vonatkozóan.
  Megjegyzések alkalomszerűek.

A felvételi és mulasztási naplót pontosan kitöltve tollal, naprakészen kell vezetni. Az étkezők nyilvántartását naprakészen, folyamatosan, csoportonként kell vezetni.

XI. A GYERMEKEK FEJLŐDÉSÉNEK MÉRÉSE, NYOMONKÖVETÉSE

Az egyéni fejlődés és fejlesztés dokumentuma (fejlődési napló)
A fejlődésük nyomon követése kötelező dokumentum.

Tartalmazza a következőket:

- A gyermek anamnézisét
- Az óvónő gyermekre vonatkozó megfigyeléseit
  (Lehetőség szerint természetes helyzetben – feladathelyzetben – alkalmazott megfigyelésen alapszik, esetenként játékos egyéni vizsgálaton.)

Abból a tényből, hogy óvodáskorban a játék a személyiségfejlődés leghatékonyabb eszköze következik, hogy a gyermeki fejlődést is legcélszerűbb egy jól felépített, a játékban való megfigyelés elsődlegességét arányaiban is kifejező szempontrendszer alapján értékelni.

- Mérések: óvodába lépéskor év elején és év végén, következő év elején októberig, a tanköteles korú gyermekeknél és a halmozottan hátrányos helyzetűeknél, hogy az iskolakezdés ideje egyértelmű legyen, január 15-ig a DIFER mérést kell elvégezni.
- Mérési eredmények után fejlesztési terv.
  (Mivel próbálkozunk, annak sikerét vagy sikertelenségét rögzíteni.)
- Területei: nevelési és tanulási folyamatok.
  Az egyéni képességfejlesztésnek érvényesülnie kell, minden gyermeket önmagához képest kell fejleszteni.

A szülőnek tájékoztatást készítünk a gyermek fejlődéséről, javaslatot teszünk a további fejlődéshez szükséges fejlesztés feladatokról, ezt a szülő kézjegyével látja el.

- *Óvodai fejlődési napló: A melléklet része.*
- *Mérés-Értékelés: Az óvodai fejlődési napló mérésének százalékos kimutatása a melléklet része.*

A módosított pedagógiai program eredményessége

Az első év végén a bevezetés után megnézzük

- A változások milyen eredményeket hoztak a gyermekeknél.
- Mi a nevelőtestület és a szülők visszajelzése.

Az értékelésnél kérjük a szakértő segítségét.

XII. A FEJLŐDÉS JELLEMZŐI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

1. A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként, a kisgyermekek többsége az óvodáskor végére eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettséget. A gyermek az óvodáskor végére belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben majd az iskolában az óvodásból iskolássá szocializálódik. A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembevétele mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.

2. Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges: testi, lelki és szociális érettség, amelyek egyaránt szükségesek az eredményes iskolai munkához.

a) A testileg egészségesen fejlődő gyermek hatéves kora körül eljut az első alakváltozáshoz. Megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás. Teste arányosan fejlett, teherbíró. Mozgása összerendezettebb, harmonikus finommozgásra képes. Mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését szándékosan irányítani képes.

b) A lelkileg egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre. A tanuláshoz szükséges képességei alkalmassá teszik az iskolai tanulás megkezdéséhez. Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik. (Különös jelentősége van a téri észlelés fejlettségének, a vizuális és az akusztikus differenciációnak, a téri tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, a testséma kialakulásának.) A lelkileg egészségesen fejlődő gyermeknél

- az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés, a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama; a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés,
- megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele,

- a cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.

Az egészségesen fejlődő gyermek

- érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél; gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni; minden szófajt használ; különböző mondatszerkezeteket, mondatfajtákat alkot; tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat (a fogváltással is összefüggő nagy egyéni eltérések lehetségesek); végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét,

- elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről; tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását, felismeri a napszakokat; ismeri és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait; ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét; felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit. Ismeri a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek; elemi mennyiségi ismeretei vannak.

c) Az óvodáskor végére a gyermekek szociálisan is éretté válnak az iskolára. A szociálisan egészségesen fejlődő gyermek kedvező iskolai légkörben készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőttel és gyermektársaival. A szociálisan érett gyermek

- egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni; késleltetni tudja szükségletei kielégítését,

- feladattudata kialakulóban van, s ez a feladat megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb – *szükség szerint kreatív* - elvégzésében nyilvánul meg; kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet.

3. Az ötéves kortól kötelező óvodába járás ideje alatt az óvodai nevelési folyamat célja, feladata a gyermeki személyiség harmonikus *testi, lelki, és szociális* fejlődésének elősegítése.

4. A Sajátos Nevelési Igényű gyermekek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett, pedagógiai munka mellett érhető csak el a fentiekben leírt fejlettségi szint.

5. A *kiemelt figyelmet igénylő* gyermekek iskolaérettségi kritériumai tükrözik a befogadó intézmény elvárásait az iskolába kerülő gyermekekkel szemben.

XIII. FELHASZNÁLT IRODALOM

1. A Bugaci Óvoda Helyi Nevelési Programja
   Budapest, 1999.
2. Az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja
   Budapest, 1996.
3. Bugac és Bugacpusztaháza Községek Intézkedési Terve és Minőségbiztosítási Programja
   Bugac, 2004.
4. Porkolábné dr. Balogh Katalin: Kudarc nélkül az iskolában 1992.
5. Az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja
   Budapest, 2009. 2012.

ÉRVÉNYESSÉGI NYILATKOZAT

A helyi nevelési program érvényességi ideje:

A nevelőtestület határozata alapján érvényes: határozatlan ideig.

A helyi nevelési program módosításának lehetséges indokai: Leépítés.

Szervezeti átalakítás.

Ha a nevelőtestület más program bevezetéséről dönt. Ha egyéb érdekegyeztető fórum módosítást javasol.

Előírás a program módosítás előterjesztésére: Írásbeli előterjesztés az óvoda vezetőnek.

Részletes szóbeli előterjesztés nevelőtestületi értekezlete.

XIV. LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK

A ....Bugaci Bóbita.....Óvoda és Bölcsőde nevelőtestülete az intézmény Pedagógiai Programjának módosítását a 2022. április 5-én tartott Nevelőtestületi értekezletén elfogadta.

.....

Endre Edit

ÁMK intézményvezető

NYILATKOZAT

A Közalkalmazotti Tanács képviseletében aláírásommal tanúsítom, hogy a Pedagógiai Program és mellékleteinek elkészítése során véleményezési jogunkat gyakoroltuk.

.....

Közalkalmazotti Tanács Elnöke

A Szülői Szervezet képviseletében aláírásommal tanúsírom, hogy a Pedagógiai Program és mellékleteinek elkészítése során véleményezési jogunkat gyakoroltuk.

.....

Szülői Szervezet Elnöke

126

JÓVÁHAGYÁS

Bugac és Bugacpusztaháza Intézményfenntartó Társulás Társulási Tanácsa 10/2022.(V.31.) Tt. számú határozatával a mai napon a Társulási Tanács elnökeként jóváhagyom a Bugaci Boróka Óvoda Pedagógiai Programját.

Bugac, 2022. május 31.

Bugac és Bugacpusztaháza Intézményfenntartó Társulás 2. Bugac

.....

Társulási Tanács elnöke

XV. MELLÉKLETEK

1. melléklet: Óvodai fejlődési napló
2. melléklet: Mérés-értékelés %-ban